

INIcyATywy STRATEGICZNE

INIcyATyWA DOSKONAŁOŚCI

s. 2

PROGRAM ZINTEGROWANY ZIP

PRZEDSIĘWZIĘCIA MIĘDZY NARODOWE

PROGRAM WIELOLETNI

FEDERALIZACJA Z WUM

SOJUSZ 4EU+

WYRÓŻNIENI NAUCZYCIELE AKADEMICCY

s. 16

Już po raz czwarty wręczono wyróżnienia dla najlepszych nauczycieli akademickich na UW. W tym roku otrzymali je: prof. Paweł Stępień z Wydziału „Artes Liberales”, dr hab. Agata Dziewulska z Centrum Europejskiego oraz dr hab. Andrzej Dragan z Wydziału Fizyki.

UNIwersytet WarsZawski DLA KLIMATU

s. 20

1 października 2019 roku prof. Marcin Pałys, rektor UW, powołał zespół doradczy ds. kryzysu klimatyczno-ekologicznego. Jego zadaniem jest m.in. prowadzenie i koordynacja działań poświęconych przeciwdziałaniu temu kryzysowi.

DWUDZIESTKA POWIŚLAŃSKIEJ BUW

s. 24

Biblioteka Uniwersytecka świętuje dwudziestolecie swojej obecności na Powiślu. Od czasu zmiany lokalizacji nastąpiła ewolucja, jeśli chodzi o zakres i sposoby korzystania z księgozbioru.

„Cel jest jasny: Uniwersytet Warszawski jako nowoczesna, sprawnie zarządzana, dobrze wyposażona i widoczna w świecie uczelnia o wysokiej reputacji, znana z najwyższego poziomu badań, atrakcyjnych i dobrze realizowanych programów kształcenia, chlubiąca się światowej klasy badaczami, wybitnymi dydaktykami i świetnymi absolwentami. Także jako uczelnia przyjazna naukowcom, doktorantom i studentom, prawdziwy dom dla całej uniwersyteckiej społeczności, gdzie studiuje się i pracuje z przyjemnością, satysfakcją i w dobrych warunkach. Dla wielu to marzenia; dla mnie to ambitne zadanie, które chciałbym podjąć i realizować.”

Prof. Andrzej Tarlecki,
prorektor UW ds. kadrowych i polityki finansowej

Więcej na **s. 6**.

W NUMERZE

SZKOLNICTWO

2. UW NAJWYŻEJ OCENIONĄ W POLSCE UCZELNIĄ BADAWCZĄ!
Katarzyna Łukaszewska
4. FEDERACJA 2020?
Katarzyna Łukaszewska
5. PIERWSZA REKRUTACJA DO SZKÓŁ DOKTORSKICH
Katarzyna Łukaszewska,
współpraca: Maria Golińska-Wapińska
6. WYKORZYSTAJMY SZANSE!
Andrzej Tarlecki

WYDARZENIA

10. NOBLOWSKA SZÓSTKA
11. KALEJDOSKOP
15. NOMINACJE PROFESORSKIE
16. WYRÓŻNIENI NAUCZYCIELE AKADEMICKI
Karolina Zylak
18. UNIWERSYTET EUROPEJSKI
Katarzyna Bieńko
20. UNIWERSYTET WARSZAWSKI DLA KLIMATU
Justyna Weber
22. CENTRE DE CIVILISATION POLONAISE
Katarzyna Bieńko
24. DWUDZIESTKA POWIŚLAŃSKIEJ BUW >>
Daiwa Maksimowicz

PROGRAM WIELOLETNI

29. PIERWSZE ZAKOŃCZONE INWESTYCJE
Karolina Zylak

BADANIA

31. BIAŁO-CZERWONI
Daiwa Maksimowicz
34. BADANIA W PARKU MACHU PICCHU
Karolina Zylak
36. W SOCZEWCE

OPINIE

38. JAK EFEKTYWNI DZIAŁAĆ W UCZELNI BADAWCZEJ
Radosław Kamiński, Katarzyna N. Jarzemska,
Krzysztof Durka

PREZENTACJE

40. SZKOLENIA DLA KAŻDEGO
Katarzyna Łukaszewska
42. WYKŁADOWCY WIZYTUJĄCY
Justyna Weber,
współpraca: Piotr Podemski
43. OMBUDSMANI W AZERBEJDŻANIE,
GRUZJI I NA UKRAINIE
Justyna Weber

ACADEMIC MATTERS

44. KWADRANS AKADEMICKI
45. RÉSUMÉ

ODKURZONE, UCHWYCONE

46. SZKOŁA GŁÓWNA I BITWA
POD KRZYWOSĄDZEM 1863 ROKU
Robert Gawkowski
48. ODESZLI

UNIWERSYTET WARSZAWSKI 5/93
ZIMA 2019/2020

REDAGUJĄ:
Anna Korzekwa-Józefowicz

Katarzyna Bieńko

Katarzyna Łukaszewska

Daiwa Maksimowicz

Justyna Weber

Karolina Zylak

Robert Gawkowski

(stały współpracownik redakcji)

ADRES REDAKCJI:

Biuro Prasowe
Uniwersytetu Warszawskiego

Krakowskie Przedmieście 26/28

00-927 Warszawa

tel. (+48 22) 55 20 740, 55 24 066

e-mail: pismo-uczelnia@uw.edu.pl

www.uw.edu.pl

www.uw.edu.pl/dla-mediow

ZDJĘCIA (jeśli nie zaznaczono inaczej):

Mirosław Kaźmierczak

WYDAWCA:

Wydawnictwa UW

Nowy Świat 4, 00-497 Warszawa

PROJEKT GRAFICZNY, SKŁAD:

Anna Zagrajek, Studio Układanka

DRUK:

Drukarnia POZKAL

NAKLAD:

3000 egz.

OKŁADKA:

Graficzna aranżacja dot. inicjatyw strategicznych UW, rys. Anna Zagrajek.

Redakcja zastrzega sobie prawo do redagowania, dokonywania skrótów oraz odmowy publikacji nadesłanych materiałów. Redakcja nie odpowiada za treść reklam.

UW NAJWYŻEJ OCENIONĄ W POLSCE UCZELNIĄ BADAWCZĄ!

„Na szczególne podkreślenie zasługuje fakt, że opisane we wniosku plany wpisują się w szersze i realizowane od pewnego czasu na Uniwersytecie Warszawskim inicjatywy strategiczne” – napisał jeden z zagranicznych ekspertów oceniających polskie uniwersytety uczestniczące w I edycji programu MNiSW „Inicjatywa doskonałości – uczelnia badawcza”. Spośród 20 zakwalifikowanych do konkursu szkół wyższych panel ekspertów wskazał 10. Będą one otrzymywać w latach 2020-2026 zwiększoną o 10% subwencję. Najwyższą notę i pierwsze miejsce w konkursie otrzymał Uniwersytet Warszawski. Łączny budżet zaplanowanych przez UW projektów to 436 mln zł.

Wnioski ocenił międzynarodowy zespół złożony z 15 ekspertów. Były to osoby, które w swej karierze pełniły funkcje rektorów bądź prezydentów uczelni europejskich, doradzały w zakresie rozwoju szkolnictwa rządów swoich państw, pracowały na rzecz takich instytucji jak Europejskie Stowarzyszenie Uniwersytetów, Europejska Rada ds. Innowacji czy Europejska Rada ds. Badań.

Każda uczelnia uczestnicząca w konkursie mogła otrzymać maksymalnie 40 punktów. Uniwersytet Warszawski otrzymał 36,5 punktu i zajął pierwsze miejsce. – Wygrana w konkursie „Inicjatywa doskonałości – uczelnia badawcza” to potwierdzenie wysokiej jakości naszych badań i kształcenia. Otrzymane w ramach programu środki finansowe pozwolą nam na realizację naszych ambitnych planów. Dzisiejszy dzień jest powodem do satysfakcji dla tych wszystkich, którzy ciężko pracowali, przygotowując wniosek w imieniu uniwersytetu. Chciałbym im wszyst-

kim serdecznie podziękować – skomentował wyniki konkursu prof. Marcin Pałys, rektor UW. – „Inicjatywa doskonałości” to przedsięwzięcie spinające kłamię inne **działania strategiczne uniwersytetu** prowadzone na uczelni od kilku lat – dodał rektor.

Wniosek, dzięki któremu UW otrzymał status uczelni badawczej, to ponad 360 stron szczegółowego planu rozwoju uniwersyteckich badań, kształcenia opartego na najnowszych wynikach naukowych oraz współpracy międzynarodowej. Zawiera opis **5 priorytetowych obszarów badawczych** oraz **70 działań zaplanowanych na lata 2020-2026**, dzięki którym uniwersytet chce stać się uczelnią badawczą mocniej rozpoznawalną na arenie międzynarodowej.

W pisaniu wniosku uczestniczyło ponad 100 osób – naukowców reprezentujących różne jednostki i dziedziny oraz pracowników administracji. – Zapytaliśmy naszych naukowców, w jakich dziedzinach ich zdaniem uniwersytet powinien się rozwijać i prowadzić badania naukowe. To

środowisko uniwersyteckie wskazało obszary priorytetowe, w ramach których chcemy skupić swoje działania w najbliższym czasie – podkreśla dr hab. Maciej Duszczyk, prorektor UW ds. naukowych.

Recenzenci oceniający plany uniwersytetu podkreślali, że wskazane przez UW tematy badawcze są ściśle związane z globalnymi wyzwaniami. Zwracali również uwagę na mocne strony UW, takie jak dotychczasowe sukcesy naukowe, dobrze rozwinięta współpraca międzynarodowa oraz nowoczesna infrastruktura. Pozytywnie oceniono opisane we wniosku plany dotyczące wspierania rozwoju naukowego pracowników, doktorantów oraz studentów. Recenzenci zwrócili też uwagę, że podniesieniu potencjału badawczego uniwersytetu sprzyja proces zacieśniania współpracy z Warszawskim Uniwersytemem Medycznym.

INICJATYWY STRATEGICZNE UW

- › Sojusz 6 europejskich uczelni badawczych 4EU+ (więcej s. 18)
- › Program wieloletni „Uniwersytet Warszawski 2016-2025” (więcej s. 29)
- › Federalizacja z Warszawskim Uniwersytem Medycznym (więcej s. 4)
- › Program zintegrowany ZIP UW (więcej s. 42)
- › Przedsięwzięcia międzynarodowe: Wspólnota Wiedzy i Innowacji UE (EIT Food, EIT Climate), Międzynarodowe Agendy Badawcze

› „Inicjatywa doskonałości – uczelnia badawcza”

5 PRIORYTETOWYCH OBSZARÓW BADAWCZYCH W RAMACH „INICJATYWY DOSKONAŁOŚCI”

1. Badania dla Ziemi – zintegrowane multidyscyplinarne podejście do identyfikowania zagrożeń dla środowiska, bioróżnorodności, klimatu i zdrowia oraz poszukiwanie wdrażalnych rozwiązań
2. U podstaw mikro i makro świata – poszukiwanie przełomowych innowacji dla przyszłości: materiałów, źródeł energii i technologii zapewniających zrównoważony rozwój
3. Wyzwanie petabajtów – narzędzia zaawansowanej matematyki i informatyki w analizach wielkich zbiorów danych – od losowych procesów na giełdzie po diagnostykę medyczną
4. Poszerzanie granic humanistyki – badania humanistyczne przekraczające granice dyscyplin, rozwijające innowacyjne narzędzia i modele, poszerzające rozumienie umysłu, języka i kultury
5. W poszukiwaniu regionalnych rozwiązań dla globalnych wyzwań – multidyscyplinarne zespoły badające konsekwencje narastającej mobilności, wielowymiarowych nierówności i transformacji cyfrowej

Status uczelni badawczej oprócz UW otrzymały również: Politechnika Gdańska, Akademia Górniczo-Hutnicza, Politechnika Warszawska, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, Uniwersytet Jagielloński, Gdański Uniwersytet Medyczny, Politechnika Śląska, Uniwersytet Mikołaja Kopernika, Uniwersytet Wrocławski.

Wyniki konkursu „Inicjatywa doskonałości – uczelnia badawcza” zostały ogłoszone 30 października podczas uroczystości w Arkadach Kubickiego na Zamku Królewskim. Fot. MNiSW.

70 DZIAŁAŃ ZAPLANOWANYCH W RAMACH „INICJATYWY DOSKONAŁOŚCI” NA LATA 2020-2026

- realizacja konkretnych projektów naukowych i stworzenie międzynarodowych sieci badawczych powiązanych z tematyką priorytetowych obszarów badawczych
W Białowiejskiej Stacji Geobotanicznej UW powstanie centrum ekspercko-badawcze dla naukowców z całego świata. Stworzony zostanie bank nasion Puszczy Białowiejskiej oraz narzędzie do monitoringu Puszczy. Rozbudowana zostanie infrastruktura naukowa stacji. Naukowcy wizytujący będą mogli otrzymać stypendium.
UW prowadzić będzie cykliczny Śródkowoeuropejski Sondaż Społeczny skoncentrowany na problemach społecznych, psychologicznych i ekonomicznych regionu. Będzie realizowany przez instytucje badania opinii publicznej z Polski, Węgier, Czech i Słowacji. Zebrane dane stanowiąc będą unikatowe źródło wiedzy dla badaczy z wielu dyscyplin.
Zbudowane zostaną międzynarodowe sieci naukowe, np. sieć zrzeszająca badaczy e-sportu, gier i doświadczeń VR/AR (wirtualna/rozszerzona rzeczywistość), sieć w obszarze zastosowań fizyki subatomowej, astronomii i chemii do badania wczesnego wszechświata, sieć w zakresie fizyki atomowej, molekularnej i optyki, International Center for Systemic Risk Research oraz Linguistic cultural diversity, biodiversity and the environment.
- projekty na rzecz rozwoju współpracy w ramach sojuszu 4EU+, z Warszawskim Uniwersytem Medycznym oraz z innymi partnerami strategicznymi
Zespoły złożone z naukowców UW i partnerów sojuszu 4EU+ będą mogły starać się o mikrogranty. Otwarty zostanie nowy kierunek studiów II stopnia „Radiogenomika”, prowadzony przez wydziały Biologii, Chemii i Fizyki UW oraz WUM. Powstanie także biuro obsługujące wspólne przedsięwzięcia UW i WUM.
- rozwój istniejącego na UW systemu grantów wewnętrznych
Wartość dofinansowań zostanie podniesiona, a katalog finansowanych działań rozszerzony. System zawierać będzie więcej propozycji dla doktorantów oraz naukowców na początkowym etapie kariery. Obok systemu grantów wewnętrznych powstaną też dodatkowe ścieżki starania się o środki, np. program finansowania projektów składanych w konkursach o stypendia indywidualne MSCA, które otrzymały Seal of Excellence, a także Tematyczne Programy Badawcze, w ramach których finansowane będą konkursy na czasowe zatrudnienie wybitnych naukowców, organizacja szkół i konferencji.
- zbudowanie systemu wsparcia administracyjnego dla naukowców w zakresie przygotowywania i realizacji projektów (obsługa prawna, kadrowa, finansowa), zatrudnienie managerów nauki i doradców ds. ścieżek kariery naukowej
- programy wspierające mobilność pracowników, doktorantów i studentów
Sfinansowany zostanie m.in. program staży badawczych dla młodych naukowców w prestiżowych ośrodkach zagranicznych,

- obejmujący też środki na zbudowanie po powrocie na UW własnego zespołu oraz na przygotowanie wniosku o grant, np. ERC. Innym przykładem jest program przyjmowania na UW na czas realizacji konkretnych zadań badawczych studentów i doktorantów z innych ośrodków polskich i zagranicznych. Obejmuje on także wsparcie wyjazdów studentów i doktorantów z UW do innych ośrodków.
- programy dla profesorów wizytujących z zagranicy, w tym laureatów Nagród Nobla, Medalu Fieldsa oraz ERC Advanced Grant UW realizować będzie „Researchers Welcome point”, czyli program wsparcia dla zagranicznych naukowców przyjeżdżających na UW oraz ich rodzin. Powstanie przewodnik dla cudzoziemców. Organizowane będą przyjazdy zapoznawcze dla osób rozważających pracę na UW oraz szkolenia adaptacyjne dla nowych pracowników z zagranicy. Programy „Tandemy dla doskonałości” oraz „Mentor” przewidują finansowanie pobytu na UW laureatów najbardziej prestiżowych nagród i grantów.
- programy doskonalenia kompetencji miękkich naukowców – szkolenia z zakresu zarządzania projektami, publikowania i bibliometrii, prezentowania wyników badań, ochrony praw własności intelektualnej i komercjalizacji; planowany jest też program szkoleń z zakresu wielokulturowości i kursy językowe dla wszystkich grup pracowników
- program wsparcia dla szkół doktorskich, m.in. konkurs na rozprawy zgodne z problematyką priorytetowych obszarów badawczych, zwycięzcy otrzymywać będą specjalne dodatki do stypendiów, a projekty naukowe realizować pod opieką dwóch promotorów, w tym jednego zagranicznego
- stworzenie unikatowych, anglojęzycznych kierunków studiów w ramach priorytetowych obszarów badawczych, powstanie też system weryfikacji programów kształcenia na studiach i w szkołach doktorskich pod kątem ich zgodności z najnowszymi wynikami badań naukowych
- fundusze na rozbudowę i aktualizację infrastruktury badawczej, a także utworzenie korpusu techników
- wspieranie czasopism wydawanych na UW m.in. poprzez zaangażowanie zagranicznych recenzentów oraz promowanie idei Open Access
- projekty IT, m.in. stworzenie systemu do monitorowania i zarządzania działalnością naukową, intranetu, platformy do korzystania z narzędzi cyfrowych w naukach humanistycznych, lokalnej bazy Web of Knowledge, a także systemu Subject Pool umożliwiającego szeroki udział studentów w badaniach sondażowych prowadzonych na uczelni
- fundusze na uzyskiwanie międzynarodowej ochrony patentowej dla wynalazków powstających na uczelni
- program adresowany dla najlepszych kandydatów – laureatów i finalistów olimpiad, przewidujący przyznawanie stypendiów oraz organizację obozów naukowych
- projekty służące popularyzacji nauki
- otwarcie przedszkola na kampusie na Ochocie oraz punktów opieki nad dziećmi w Śródmieściu

FEDERACJA 2020?

Katarzyna Łukaszevska

„Utworzenie Federacji UW i WUM jest dla naszych uczelni przedsięwzięciem strategicznym, które chcielibyśmy zrealizować jeszcze w tej kadencji” – napisali prof. Marcin Pałys, rektor UW oraz prof. Mirosław Wielgoś, rektor WUM w listach do Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz Ministerstwa Zdrowia. Resorty otrzymały do konsultacji Projekt Statutu Federacji zatwierdzony pod koniec października przez senaty obu uczelni. MZ wyda w sprawie dokumentu opinię, która zostanie przekazana do resortu nauki. Uzgodnienia z MNiSW potrwają kilka tygodni. Pierwsze spotkanie w ministerstwie w tej sprawie odbyło się w połowie listopada.

W Projekcie Statutu przekazany do resortów opisano zadania federacji, a także kompetencje poszczególnych organów (prezydenta, rady, zgromadzenia). Uwzględniono w nim możliwość prowadzenia wspólnej szkoły doktorskiej oraz uregulowano sprawy związane z gospodarką i mieniem przyszłej federacji. Dokument znaleźć można na stronie

www.uw.edu.pl/federalizacja-uw-i-wum.

Federacja ma mieć lekką, nierozbudowaną strukturę, tak by działać efektywnie, ale nie generować kosztów. Zgodnie z ustawą będzie mieć osobną w stosunku do uczelni osobowość prawną. Nie będzie jednak gromadzić majątku czy infrastruktury badawczej. Budżet federacji składać się ma z kwot przekazanych przez uniwersytety na podstawie decyzji organów uczelnianych, a także ze środków pozyskanych przez federację ze źródeł zewnętrznych.

Wszelkie wspólne działania w ramach federacji prowadzone będą na podstawie uzgodnień i porozumień. Zgodnie z wypracowaną koncepcją UW i WUM w ramach federacji współpracować mają w ramach 3 głównych platform:

- ▶ badawczej – której istotą będzie wspieranie międzyuczelnianych zespołów prowadzących wielodyscyplinarne badania,
- ▶ infrastrukturalnej – mającej za zadanie zapewnienie łatwego dostępu do infrastruktury obu uczelni,
- ▶ transferu technologii – zajmującej się kwestiami komercjalizacji wyników badań, ochrony patentowej oraz promocji oferty obu uczelni.

KALENDARIUM FEDERALIZACJI

1.10.2018

wchodzi w życie ustawa Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce umożliwiające tworzenie federacji uczelni

16.10.2018

rektorzy UW i WUM podpisują list intencyjny w sprawie utworzenia federacji obu uniwersytetów

24.10.2018

Senat UW wyraża poparcie dla listu intencyjnego, 5 dni później taką samą uchwałę podejmują senatorowie WUM

3.12.2018

rektor UW powołuje zespół ds. federacji UW i WUM, którego zadaniem jest przygotowanie – we współpracy z takim samym zespołem powołanym na WUM – koncepcji przyszłej federacji

11.06.2019

podczas posiedzenia Senatu UW prezentowana jest koncepcja federacji wypracowana przez zespoły ds. federacji

16.10.2019

Senat UW pozytywnie opiniuje Projekt Statutu Federacji, 5 dni później poparcie dla projektu wyrażają senatorowie WUM

25.10.2019

Projekt Statutu Federacji trafia do dalszych uzgodnień z MNiSW oraz do zaopiniowania przez MZ

2020

rok, w którym mogłoby nastąpić utworzenie federacji

Korzyści z federalizacji dla społeczności UW

- ▶ łatwiejsze niż dotychczas tworzenie międzyuczelnianych zespołów badawczych z udziałem lekarzy, farmaceutów i specjalistów w dyscyplinie nauki o zdrowiu
- ▶ dostęp do bibliotek i infrastruktury badawczej WUM, w tym certyfikowanych laboratoriów przedklinicznych, zbiorów danych klinicznych
- ▶ nowe możliwości pozyskania środków na badania z konkursów grantowych, w których ze względu na brak nauk medycznych, farmaceutycznych i nauk o zdrowiu oraz specjalistycznej aparatury UW nie mógł uczestniczyć
- ▶ wzrost pozycji międzynarodowej uniwersytetu, jego rozpoznawalności i widoczności w obiegu międzynarodowym dzięki zwiększeniu potencjału badawczego uczelni
- ▶ większe oddziaływanie na otoczenie, dzięki możliwości prowadzenia interdyscyplinarnych badań związanych z najważniejszymi wyzwaniami cywilizacyjnymi wymagającymi udziału nauk medycznych
- ▶ nowa oferta dla doktorantów we wspólnej szkole doktorskiej, która mogłaby powstać w ramach federacji
- ▶ zwiększenie możliwości komercjalizacji wyników badań dzięki współdziałaniu centrów transferu technologii obu uczelni
- ▶ bardziej atrakcyjna oferta dla biznesu – ułatwienie dostępu komercyjnego do infrastruktury badawczej obu uczelni
- ▶ rozwój programu międzyuczelnianych zajęć fakultatywnych dla studentów
- ▶ rozwój studenckiego i doktoranckiego ruchu naukowego dzięki umożliwieniu studentom i doktorantom wspólnego działania w kołach naukowych i inkubatorach przedsiębiorczości

PIERWSZA REKRUTACJA DO SZKÓŁ DOKTORSKICH

Opracowanie: Katarzyna Łukaszevska
Współpraca: Maria Golińska-Wapińska

– Główna różnica między dotychczasowym systemem kształcenia doktorantów a tym, który inaugurujemy dzisiaj, polega na tym, że nie postrzegamy Państwa już jako studentów, lecz młodych naukowców. Dzięki szkołom doktorskim będziecie mogli rozwijać swoje umiejętności i prowadzić indywidualne projekty badawcze – takimi słowami prof. Marcin Pałys, rektor UW powitał podczas uroczystej inauguracji roku akademickiego w szkołach doktorskich osoby, które w październiku rozpoczęły w nich naukę. Rekrutacja do szkół prowadzona była na podstawie uchwały przyjętej przez Senat w kwietniu 2019 roku.

CHĘTNI Z ZAGRANICY

Rekrutacja do szkół doktorskich otwarta była dla kandydatów i kandydatek z całego świata.

Wśród aplikujących było 107 obcokrajowców z 39 krajów, najwięcej z Ukrainy (13), Indii (8), Chin (7), Turcji, Iraku i Białorusi (po 6), Kazachstanu (5), Armenii i Pakistanu (po 4), Brazylii, Nigerii, Wietnamu i Włoch (po 3).

Do szkół przyjęto 32 osoby z zagranicy reprezentujące 20 krajów, najwięcej z Indii (6 osób).

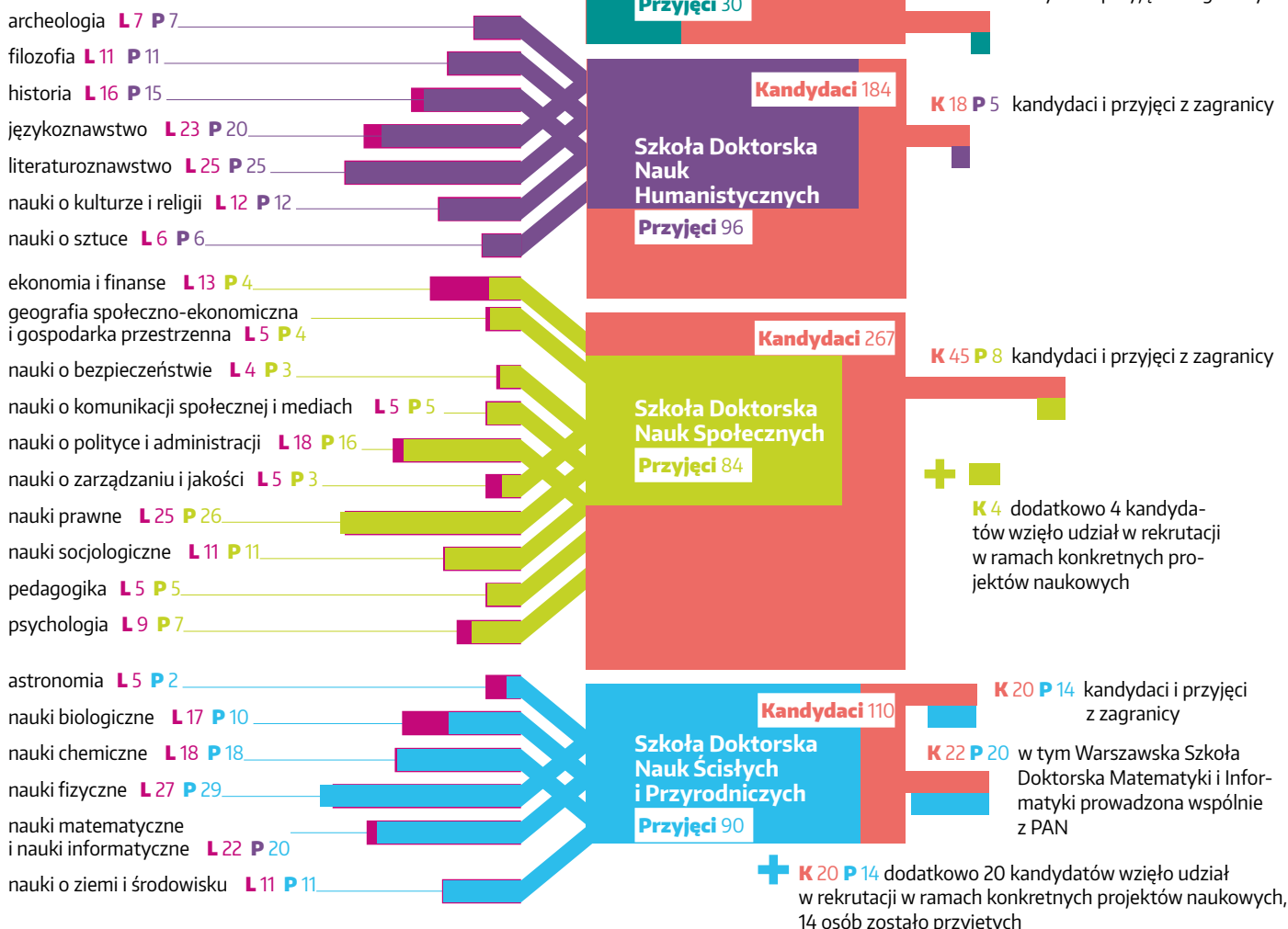
LEGENDA **L** - limit, **K** - kandydaci, **P** - przyjęci

REKRUTACJA DO DYSCYPLIN

Szkoły doktorskie zostały pomyślane tak, by zapewnić doktorantom i doktorantkom kontakty z osobami z różnych dyscyplin, a w przypadku MSD – dziedzin nauki. Na poziomie rekrutacji każda ze szkół decydowała, ilu kandydatów i ile kandydatek planujących rozprawę w ramach danej dyscypliny przyjąć do szkoły. W uchwale rekrutacyjnej ustalono limity. Mogły one zostać zwiększone przez rektora na wniosek komisji rekrutacyjnej danej szkoły, np. w sytuacji, gdy na ostatnim miejscu na liście potencjalnie zakwalifikowanych były dwie osoby z identyczną punktacją.

KANDYDACI

W uchwale rekrutacyjnej limit przyjęć dla każdej ze szkół dziedzinowych został ustalony na poziomie 100. W szkole międzydziedzinowej przewidziano 35 miejsc. W rekrutacji do wszystkich czterech szkół doktorskich zgłosiło się 697 kandydatów i kandydatek, 314 z nich zostało przyjętych.

WYKORZYSTAJMY SZANSE!

Cel jest jasny: Uniwersytet Warszawski jako nowoczesna, sprawnie zarządzana, dobrze wyposażona i widoczna w świecie uczelnia o wysokiej reputacji, znana z najwyższego poziomu badań, atrakcyjnych i dobrze realizowanych programów kształcenia, chłubiąca się światowej klasy badaczami, wybitnymi dydaktykami i świetnymi absolwentami. Także jako uczelnia przyjazna naukowcom, doktorantom i studentom, prawdziwy dom dla całej uniwersyteckiej społeczności, gdzie studiuje się i pracuje z przyjemnością, satysfakcją i w dobrych warunkach. Dla wielu to marzenia; dla mnie to ambitne zadanie, które chciałbym podjąć i realizować.

STRATEGICZNA BAZA

Uniwersytet ma dziś rzeczywiste szanse na znaczne przyspieszenie rozwoju czy wręcz skokowy rozwój w takim właśnie kierunku – w oparciu o trzy filary wspierane przez wyjątkowe, już zapoczątkowane, strategiczne programy:

- **Badawcza i dydaktyczna doskonałość wsparta organizacyjną sprawnością:** z dumą przyjęliśmy wyniki konkursu „**Inicjatywa doskonałości – uczelnia badawcza**”, gdzie nasz Uniwersytet został sklasyfikowany na czele stawki laureatów. To zasługa zespołu zaangażowanego w przygotowanie projektu, ale i wynik uznania dla całego Uniwersytetu, jego dokonań i perspektyw dalszego rozwoju. Program przynosi znaczne środki finansowe (co roku dodatkowo ponad 70 milionów złotych). Umożliwi to realne wsparcie i realizację szeregu przedsięwzięć badawczych, skupionych wokół pięciu priorytetowych obszarów badawczych¹, wymagających pracy i współpracy badaczy ze wszystkich obszarów nauki, w tym szczególnie nauk społecznych i humanistycznych. Ale nie tylko badania są ważne: finansowane będą nowatorskie pomysły w zakresie kształcenia studentów i doktorantów, wspieranie ich działalności naukowej oraz działania związane z doskonaleniem kadry, także administracyjnej. Realizowany już **Program zintegrowanych działań na rzecz rozwoju Uniwersytetu Warszawskiego** jest tu ważnym preludium.
- **Współpraca międzynarodowa:** jesteśmy współzałożycielem **Sojuszu 4EU+²**, od niedawna szczytującego się statusem *uniwersytetu europejskiego*. Udział w nim oznacza unikatowe szanse na międzynarodową mobilność i realizowanie marzeń o studiach w kilku krajach i na kilku uczelniach, znacznie poszerza możliwości tworzenia wspólnych programów, wymiany doświadczeń dydaktycznych i organizacyjnych, współpracy naukowej badaczy i zespołów – i obliuguje nas do efektywnego korzystania z tych możliwości. Sojusz 4EU+ podkreśla prestiż i międzynarodową reputację naszego Uniwersytetu jako równorzędnego, strategicznego partnera dla pięciu renomowanych uniwersytetów europejskich.
- **Infrastruktura:** najważniejsze obecnie nasze działania inwestycyjne wyznacza **program wieloletni „Uniwersytet Warszawski 2016–2025”**³. Choć właśnie zaczyna przynosić on

pierwsze efekty (piękna strefa sportu w BUW), to wciąż jest to jeszcze jego faza wstępna. W kolejnych latach powstaną nowe, duże budynki, zmieniające diametralnie sytuację lokalową jednostek, przynosząc znaczne polepszenie warunków pracy i studiowania na całym Uniwersytecie.

Te strategiczne programy wraz z wieloma innymi działaniami tworzą szanse, których nie wolno nam zaprzepaścić. Ich pełna, konsekwentna realizacja będzie skutecznie wzmacniać markę Uniwersytetu, przyspieszać jego rozwój i budować jego sukcesy. Nie tworzy to tylko wartości Uniwersytetu jako wielkiej i trochę abstrakcyjnej organizacji – działania w ramach tych programów przyniosą realne nowe możliwości i korzyści dla tworzących Uniwersytet osób. Nie będzie sukcesu Uniwersytetu bez sukcesów jego studentów, doktorantów i pracowników.

STUDENCI I DYDAKTYKA

Najliczniejszą grupą naszej uniwersyteckiej społeczności są studenci. To dla nich w wielkim stopniu powstał i działa Uniwersytet. Kształceniu poświęcamy (nauczyciele i studenci) znaczną część uniwersyteckiego wysiłku, na ogół bardzo efektywnego, zorganizowanego w ramy dobrych programów nauczania, zajęć prowadzonych przez cenionych naukowców i dydaktyków, przynoszących rezultaty choćby w postaci bardzo dobrego, cenionego na rynku pracy wykształcenia. Taką jakość naszych studiów musimy utrzymać i umacniać, a tam, gdzie do tak wysokiego poziomu nieco brakuje – poprawić.

Możemy szczerzyć się tym, że studiują u nas wspaniali młodzi ludzie. To na naszym Uniwersytecie corocznie pojawia się najliczniejsze grono laureatów olimpiad i uczniów, którzy maturę zdali z wynikiem bliskim 100%. Ważną częścią naszych działań musi być opieka nad najlepszymi studentami i tworzenie szans na ich szybki rozwój. Musi to obejmować szerokie możliwości indywidualizacji programów, sięganie po zajęcia na całym Uniwersytecie, niezależnie od przypisania do konkretnego kierunku studiów, opiekę mentorską, udział w projektach badawczych, wspieranie studenckich wyjazdów naukowych i wszelkich ambitnych studenckich inicjatyw. Podejmowane programy strategiczne trzeba skutecznie wykorzystać, by na nieosiągalną dotychczas skalę otworzyć możliwości takich właśnie działań. Wiele z nich dotyczyć powinno nie tylko najlepszych – bo przecież reszta na ogół niewiele od nich odstaje. Tam, gdzie nie ma odpowiednio dużej liczby dobrych kandydatów, warto podjąć działania na rzecz uatrakcyjnienia oferty i jakości kształcenia, choćby przez zmniejszenie liczebności grup studenckich i zindywidualizowaną opiekę nad studentami.

Trzeba też pamiętać o otwarciu naszej dydaktyki (i nie tylko dydaktyki) na świat, na współpracę z innymi uczelniami. Międzynarodowa wymiana studencka, wyjazdy dobrze skorelowane z programami kształcenia, wspólne z innymi ośrodkami prowadzenie kierunków studiów, szersze otwarcie Uniwersytetu na studentów zagranicznych – to przykłady działań, dla których merytoryczne, organizacyjne i finansowe ramy zapewnić należy w strategii i codziennej pracy Uniwersytetu, wykorzystując potencjał (i realizując cele) programów strategicznych.

Prof. Andrzej Tarlecki w kadencji 2016–2020 jest prorektorem UW ds. kadrowych i polityki finansowej. W latach 2012–2016 był dziekanem Wydziału Matematyki, Informatyki i Mechaniki, wcześniej – przez 9 lat – pełnił funkcję dyrektora Instytutu Informatyki. Od 2008 roku był członkiem senackiej komisji ds. polityki kadrowej. Jako prorektor działa na rzecz jakości badań, dydaktyki i pracy organizacyjnej. W pracy naukowej zajmuje się matematycznymi podstawami informatyki.

Ważną częścią naszych działań musi być opieka nad najlepszymi studentami i tworzenie szans na ich szybki rozwój. Musi to obejmować szerokie możliwości indywidualizacji programów, sięganie po zajęcia na całym Uniwersytecie, niezależnie od przypisania do konkretnego kierunku studiów, opiekę mentorską, udział w projektach badawczych, wspieranie studenckich wyjazdów naukowych i wszelkich ambitnych studenckich inicjatyw. Podejmowane programy strategiczne trzeba skutecznie wykorzystać, by na nieosiągalną dotychczas skalę otworzyć możliwości takich właśnie działań.

Za bardzo ważne uważam mechanizmy, które pozwolą samym studentom skuteczniej wpływać na kształt i jakość uniwersyteckiej oferty dydaktycznej. Liczę na ich aktywny udział w nowo powstających radach dydaktycznych i Uniwersyteckiej Radzie ds. Kształcenia. Dbać one będą o układ i treść programów nauczania, ich stałe dostosowywanie do zmieniających się potrzeb, tworzenie nowych kierunków studiów i ścieżek kształcenia na dotychczasowych kierunkach. Kluczowa będzie dbałość o właściwą obsadę i jakość poszczególnych zajęć, a także indywidualna ocena pracy dydaktycznej prowadzących oraz pomoc w rozwoju ich dydaktycznych umiejętności i kompetencji. Ważnym elementem powinna tu być międzynarodowa wymiana kadry dydaktycznej – wykłady zagranicznych naukowców, ale i zagraniczne doświadczenia naszych wykładowców są często dla studentów bezcenne.

Świetnie prowadzone zajęcia, innowacje dydaktyczne, propozycje i wdrożenia nowych programów, zindywidualizowana opieka nad studentami to równie ważne osiągnięcia zawodowe jak prowadzone badania, zdobyte granty czy publikacje naukowe i równie wysoko muszą być oceniane i doceniane. To punkt wyjścia dla określenia kryteriów oceny i merytorycznego doboru kadry dydaktycznej, tworzenia mechanizmów przechodzenia do grupy pracowników dydaktycznych i awansu w tej grupie – w tym na prestiżowe stanowisko profesora uczelni.

Kształcenie i studia zawsze (jeszcze pamiętam!) uzupełniała różnorodna studencka aktywność na polu kultury, sportu, turystyki czy po prostu rozrywki. Takie działania jak występy wydziałowych chórów, zawody, festiwale i koncerty czy wspólne wyjazdy to przykłady pięknych stron studenckiego życia, warte wspierania na wszelkie sposoby, także po prostu finansowo, czy to bezpośrednio, czy przekazując

odpowiednie środki i kompetencje właściwym strukturom Samorządu Studentów UW.

DOKTORANCI

Zmienia się organizacja kształcenia doktorantów na Uniwersytecie. Powstały cztery szkoły doktorskie, które stopniowo przejmą rolę dotychczasowych wydziałowych studiów doktoranckich. To ważna zmiana, ułatwiająca między innymi szeroko zakrojoną rekrutację najlepszych kandydatów, wykraczającą poza nasz Uniwersytet i poza Polskę. W ramach szkół doktorskich niezbędne będzie wypracowanie modelu kształcenia doktorantów, który pozwoli na elastyczne uwzględnienie specyfiki poszczególnych dyscyplin, ale i zapewni jednolite prawa i obowiązki doktorantów, lepszą opiekę nad ich indywidualnymi postępami i dbałość o właściwą opiekę promotorską, a także jaśniejsze kryteria oceny i efektywne mechanizmy wspomagania pracy doktorantów. Przyjęte programy kształcenia po pierwszych doświadczeniach z pewnością będą wymagały analizy i modyfikacji w wielu szczegółach. Moim zdaniem ważne jest jednak utrzymanie zasady, że indywidualne programy badawcze i kształcenie specjalistyczne uzupełniane są zajęciami wspólnymi, wychodzącymi poza ramy dyscypliny i specjalności.

Badania zmierzające do powstania rozprawy doktorskiej będą jak dotychczas prowadzone pod opieką promotora, na ogół w jego macierzystej jednostce. Uważam, że w znacznie większym niż dotychczas stopniu powinniśmy zapewnić finansowanie prac doktorantów. Nie o same stypendia chodzi. Uzupełniać je muszą dodatkowe fundusze na badania i na tak ważne dla młodych naukowców możliwości uczestnictwa w życiu naukowym – zapraszanie wybitnych wykładowców, wyjazdy badawcze i konferencyjne, koszty publikacji, warsztaty itp. Za niezbędne minimum uznaję zapewnienie wszystkim doktorantom

możliwości udziału w przynajmniej jednej szkole letniej czy konferencji naukowej. Są na to środki w naszych programach strategicznych, uzupełniać je powinien budżet uczelni. Trzeba też postawić dodatkowy cel: szeroki udział doktorantów w realizacji niezależnie finansowanych projektów badawczych, zdobywanych samodzielnie lub w ramach większych zespołów. Takich możliwości jest wiele, także w ramach realizowanych programów strategicznych jest miejsce na wewnętrzny system grantowy.

Wypracowania wymaga system rzetelnej, przejrzystej oceny pracowników administracji i tworzenia jasnych ścieżek rozwoju i awansu, także finansowego. Ważnym tego elementem powinna być wewnętrzna mobilność pracowników, sprzyjająca najlepszemu wykorzystaniu indywidualnych preferencji i możliwości oraz przenoszeniu najlepszych doświadczeń i zwyczajów pomiędzy jednostkami.

Nie zapomnijmy przy tym o doktorantach rekrutowanych w latach ubiegłych, którzy swoje kształcenie kontynuować będą na dotychczasowych zasadach – dbałość o postęp prac, merytoryczna ocena, środki na badania i inne koszty wchodzenia w naukowe życie muszą obejmować także ich.

ADMINISTRACJA

Warto pamiętać, że pracowników administracji i obsługi jest na Uniwersytecie niemal dokładnie tyle, co nauczycieli akademickich. Sukcesy Uniwersytetu to także ich zasługa. Należy dbać o to, by Uniwersytet był pracodawcą dobrym, rzetel-

nym, tworzącym warunki do dobrej i efektywnej pracy. Nie może tu być miejsca na niewłaściwe traktowanie różnych grup pracowników lub poszczególnych osób. W sytuacjach trudnych czy konfliktowych działań muszą działać mechanizmy wspierania pracowników, choćby przez skuteczną mediację.

Wielkim zainteresowaniem cieszą się prowadzone na Uniwersytecie działania na rzecz podnoszenia kompetencji pracowników, profesjonalne szkolenia, obejmujące kompetencje „twarde”, merytoryczną wiedzę i umiejętności, a także kompetencje „miękkie”, kierowanie zespołem, pracę z innymi, zarządzanie czasem, radzenie sobie ze stresem itp. Niezbędne jest znaczne poszerzenie ich zakresu i skali.

Powinniśmy rozwijać zaplecze organizacyjne dla działania interdyscyplinarnych i wielodyscyplinarnych zespołów badawczych, wychodzących poza granice poszczególnych jednostek. Niezbędne jest wsparcie administracyjne, również służb finansowych, zarówno na etapie przygotowywania programów i wniosków o ich finansowanie, jak i w czasie ich realizacji.

Uważam, że wypracowania wymaga system rzetelnej, przejrzystej oceny pracowników administracji i tworzenia jasnych ścieżek rozwoju i awansu, także finansowego. Ważnym tego elementem powinna być wewnętrzna mobilność pracowników, sprzyjająca najlepszemu wykorzystaniu indywidualnych preferencji i możliwości oraz przenoszeniu najlepszych doświadczeń i zwyczajów pomiędzy jednostkami. To także droga do skutecznej realizacji nowych potrzeb administracyjnych, powstających choćby wokół realizowanych strategicznych programów i nowych struktur organizacyjnych, gdzie obsada niezbędnych stanowisk powinna rozpoczynać się od wewnątrzuniwersyteckich konkursów.

Sprawność działania administracji i właściwe wsparcie dla merytorycznych zadań Uniwersytetu zależą nie tylko od jakości pracy poszczególnych pracowników, ale w znacznym stopniu także od przyjętych procedur i zasad działania. Dlatego też musimy zadbać o lepszą organizację pracy administracji jako całości, uproszczenie i większą efektywność działań administracyjnych, choćby przez przemyślenie relacji i powiązań pomiędzy administracją ogólnouniwersytecką a administracją poszczególnych jednostek. Przy nowo powstających strukturach związanych z obsługą szkół doktorskich (podobne

rozwiązanie przyjmujemy też dla rad naukowych dyscyplin) sprawdzimy działanie modelu, gdzie szkoły wspierane będą przez ogólnouniwersyteckie biuro, pełniące funkcje zarówno dotychczasowego biura administracji centralnej, jak i zapewniające bezpośrednią obsługę sekretarsko-administracyjną jednostek.

JAKOŚĆ I AUTONOMIA BADAŃ

Nauczyciele akademicy w naszej uczelni to wspierała grupa licząca znacznie ponad trzy tysiące osób. Są wśród nich postacie wybitne, światowej klasy badacze o wielkim dorobku naukowym i wyśmienici dydaktycy, wychowawcy wielu pokoleń studentów. Są też młodzi badacze i nauczyciele dopiero wkraczający w akademicki świat, ale już pokazujący swoje wielkie zdolności. Są grupy i środowiska znane z najwyższej jakości badań i z wysokiego poziomu kształcenia. Możemy być i jesteśmy z nich dumni. Żadne zmiany na Uniwersytecie nie mogą zagrozić ich działaniu i pozycji, wręcz przeciwnie, powinniśmy te najlepsze grupy wzmacniać i rozwijać, jednocześnie wspomagając innych w dążeniu do najwyższego poziomu badań i dydaktyki.

Jednym z tego elementów musi być niekwestionowana autonomia badań naukowych. Jestem przekonany, że najlepsze, najbardziej wartościowe wyniki są powiązane z autentycznymi zainteresowaniami osób podejmujących badania. Nie ma tu miejsca na nakazy czy organizacyjne ograniczenia, choć jest miejsce na merytoryczną dyskusję i krytykę oraz na bezwzględny wymóg naukowej rzetelności.

Musimy umieć pełniej wykorzystywać potencjał Uniwersytetu, którego siłą jest różnorodność tematyki badań, różnorodność dziedzin i dyscyplin, w których uzyskujemy wybitne wyniki. Uniwersytet powinien podejmować najpoważniejsze wyzwania badawcze, obejmujące szeroką gamę zagadnień i wymagające współpracy ekspertów z wielu dziedzin. Taki właśnie charakter mają priorytetowe obszary badawcze, sformułowane z inicjatywy grup badawczych i wybrane w drodze konsultacji przez zespoły przygotowujące nasze programy strategiczne. Jest tu znaczące miejsce dla nauk ścisłych i przyrodniczych, dla nauk społecznych, dla nauk humanistycznych i dla międzydziedzinowej współpracy. Warto dodać: także dla nauk medycznych, co wymaga możliwie bliskiej współpracy z Warszawskim Uniwersytetem Medycznym. Zaangażowanie w te programy to wielka szansa na ciekawe i widoczne wyniki badawcze, ale i dostęp do przeznaczonych na te programy środków. Powodzenie tak szeroko zakrojonych badań zależeć będzie w znacznym stopniu od zniesienia istniejących barier pomiędzy wewnątrzuniwersyteckimi jednostkami. Uważam, że powinniśmy rozwijać zaplecze organizacyjne dla działania interdyscyplinarnych

i wielodyscyplinarnych zespołów badawczych, wychodzących poza granice poszczególnych jednostek. Niezbędne jest wsparcie administracyjne, również służb finansowych, zarówno na etapie przygotowywania programów i wniosków o ich finansowanie, jak i w czasie ich realizacji.

Dotyczy to też współpracy pozauniwersyteckiej, zarówno z innymi jednostkami w kraju, jak i z partnerami zagranicznymi. Niezbędne tu będą uniwersyteckie programy merytorycznego, organizacyjnego i finansowego wsparcia poszczególnych badaczy i zespołów w ich międzynarodowych kontaktach i przedsięwzięciach, w tym pomoc dla biorących udział lub aspirujących do udziału w międzynarodowych projektach, ale też ramy organizacyjne tworzone przez aktywne uczestnictwo w międzynarodowych konsorcjach i organizacjach. Nowe i szersze formy takich działań przewidują nasze programy strategiczne.

ZATRUDNIENIA I AWANSE

Najwyższy poziom badań i dydaktyki na Uniwersytecie musi zapewniać konsekwentna, długofalowa polityka kadrowa, oparta o szeroki, konkursowy nabór nowych pracowników, ich systematyczną, rzetelną ocenę okresową i jasne ścieżki awansu. Nowe procedury zatrudniania, w tym awansu, nauczycieli akademickich uwolnią nas od często fikcyjnych konkursów, do niedawna niezbędnych przy każdej niemal zmianie stanowiska. Umożliwi to wzmocnienie roli otwartych konkursów tam, gdzie są one potrzebne – przy rekrutacji nowych nauczycieli akademickich, pozwalając na rzeczywisty wybór oparty o merytoryczną ocenę osiągnięć i perspektyw rozwoju kandydatów, a nie o bieżące, wąsko zakreślone potrzeby. Odejdźcie od procedur konkursowych przy awansach, przedłużeniu zatrudnienia i zmia-

Nowe procedury zatrudniania, w tym awansu, nauczycieli akademickich uwolnią nas od często fikcyjnych konkursów, do niedawna niezbędnych przy każdej niemal zmianie stanowiska. Umożliwi to wzmocnienie roli otwartych konkursów tam, gdzie są one potrzebne – przy rekrutacji nowych nauczycieli akademickich, pozwalając na rzeczywisty wybór oparty o merytoryczną ocenę osiągnięć i perspektyw rozwoju kandydatów, a nie o bieżące, wąsko zakreślone potrzeby. Odejdźcie od procedur konkursowych przy awansach, przedłużeniu zatrudnienia i zmianach grupy pracowniczej powinno skutkować prostszymi procedurami, ale nie obniżeniem merytorycznych wymagań.

nach grupy pracowniczej powinno skutkować prostszymi procedurami, ale nie obniżeniem merytorycznych wymagań – na Uniwersytecie Warszawskim chcemy i musimy zachować wysoki prestiż stanowisk nauczycieli akademickich, w tym stanowiska profesora uczelni i statusu profesora zwyczajnego. Z takiej właśnie ścieżki awansu, bez konkursowej fikcji, ale z rzetelną oceną osiągnięć i dorobku akademickiego, już korzysta pierwsza grupa pracowników.

Uniwersytet to także miejsce dla poważnej debaty społecznej, analizy potrzeb, problemów i możliwości ich rozwiązania – bez politycznego zacietrzewienia, za to w oparciu o niezbędną, obiektywną wiedzę specjalistyczną i naukowe podejście. Uniwersytet powinien być wzorem standardów takiej debaty. Także wzorem standardów etycznych, w tym równości i poszanowania praw wszystkich osób – i zdecydowanego przeciwstawiania się wszelkim przejawom nierównego traktowania i dyskryminacji.

Mechanizmy zatrudniania i awansu najlepszych musi uzupełniać ocena okresowa wszystkich nauczycieli akademickich, prowadzona w oparciu o jasne i przejrzyste kryteria merytoryczne, obejmujące poszczególne aspekty naszej pracy – badania, dydaktykę, działalność popularyzatorską i organizacyjną. Takiej oceny nie można redukować do podania wskaźników bibliometrycznych dla badań naukowych czy liczbowych ocen z ankiet studenckich dla dydaktyki. W odniesieniu do pojedynczych badaczy to co najwyżej punkt wyjścia dla oceny wnioskującej z treści prowadzonych badań i wyników czy z rzeczywistej jakości dydaktyki. Nie może to jednak oznaczać, że koleżeńska sympatia przesłaniać będzie, jak bywało, obiektywną, merytoryczną ocenę.

TRZECIA MISJA UCZELNI I BADANIA STOSOWANE

Wielu naszych pracowników, poza badaniami i dydaktyką, aktywnie działa na styku Uniwersytetu i naszego otoczenia gospodarczego, społecznego i kulturalnego. To także ważne pole wszechstronnej realizacji misji Uniwersytetu. Mamy znaczące osiągnięcia sportowe, ciekawe inicjatywy kulturalne, znane zespoły artystyczne, oferujemy wiele zajęć sportowych, kulturalnych i popularyzatorskich – warto się nimi chwalić i je upowszechniać zarówno wewnątrz, jak i na zewnątrz Uniwersytetu.

Uniwersytet to także miejsce dla poważnej debaty społecznej, analizy potrzeb, problemów i możliwości ich rozwiązania – bez politycznego zacietrzewienia, za to w oparciu o niezbędną, obiektywną wiedzę specjalistyczną i naukowe podejście. Uniwersytet powinien być wzorem standardów takiej debaty. Także wzorem standardów etycznych, w tym równości i poszanowania praw wszystkich osób – i zdecydowanego przeciwstawiania się wszelkim przejawom nierównego traktowania i dyskryminacji.

Siłą naszego Uniwersytetu są i pozostaną badania podstawowe w wielu dziedzinach nauki. Buduje to wielki potencjał także dla badań stosowanych, prac badawczych prowadzących do powstania realnie wykorzystywanych rozwiązań i zastosowań przynoszących praktyczne (w tym finansowe) korzyści. Za niezwykle cenne uważam inicjatywy i strukturalne działania na rzecz takich badań, zarówno prowadzonych wewnątrz Uniwersytetu, jak i na potrzeby lub we współpracy z podmiotami zewnętrznymi. Ważne jest właściwe docenianie takich prac przy ocenie i awansach pracowników, ale i ich finansowe wsparcie. Warto też wspierać pracownice i studenckie inicjatywy samodzielnego społecznego i gospodarczego wykorzystania wiedzy i pomysłów badawczych. Niezbędne są tu działania promocyjne, pokazujące nasz Uniwersytet jako miejsce ciekawych i użytecznych badań, skierowane zarówno na zewnątrz, jak i do wewnątrz Uniwersytetu. Liczne nasze osiągnięcia są warte pokazania na ogólnouniwersyteckim forum studentom i pracownikom spoza poszczególnych jednostek czy lokalnych środowisk. Mamy też wiele do zaoferowania zewnętrznym partnerom, w tym miastu, samorządom, administracji publicznej, przedsiębiorstwom.

ORGANIZACJA UNIwersYTETU

Ramy uniwersyteckiego życia studentów, doktorantów i pracowników określa struktura organizacyjna. Jej trzon tworzą wydziały. Uniwersytetem nie można zarządzać bez ich znaczącej samodzielności w wielu podstawowych dziedzinach: polityka kadrowa, infrastruktura badawcza i dydaktyczna, także finanse pozostają w dużej mierze domeną jednostek. Zachowanie dotychczasowych jednostek (i większości ich uprawnień) nie wyklucza oczywiście ich przekształcania czy tworzenia lub wyodrębniania nowych struktur, nawet w najbliższej przyszłości. Środowiskowe inicjatywy zapewne doprowadzą do powstania nowych jednostek, także wydziałów. Ważne jednak, by nie było to skutkiem bieżących utartek i lokalnych konfliktów, ale przemyślanych decyzji, szanujących dobro wszystkich zaangażowanych, biorących pod uwagę długofalowe potrzeby i perspektywy rozwoju poszczególnych środowisk, osób te środowiska tworzących oraz całego Uniwersytetu.

Przyjęte w nowym Statucie rozwiązania organizacyjne w wielu aspektach zmieniają dotychczasowe uniwersyteckie struktury, przyzwyczajenia czy sposoby działania. Jestem daleki zarówno od „rewolucyjnego” pogłębiania tych zmian, jak i od prostego przywracania wcześniejszych mechanizmów. Powinniśmy natomiast wprowadzone zmiany obudować dobrze przemyślanymi szczegółowymi procedurami i praktyką ich realizacji, starannie wychwytyjąc, poprawiając i usuwając potencjalne niedociągnięcia i braki. Realna ocena ich skuteczności wymaga choć chwili czasu – a chwile w życiu Uniwersytetu mierzone są w latach.

Ramy uniwersyteckiego życia studentów, doktorantów i pracowników określa struktura organizacyjna. Jej trzon tworzą wydziały. Uniwersytetem nie można zarządzać bez ich znaczącej samodzielności w wielu podstawowych dziedzinach: polityka kadrowa, infrastruktura badawcza i dydaktyczna, także finanse pozostają w dużej mierze domeną jednostek.

OSOBISTE PODSUMOWANIE

Od ponad trzech lat mam zaszczyt być prorektorem Uniwersytetu ds. kadrowych i polityki finansowej. Niesie to odpowiedzialność, wyrażaną choćby tysiącem większych i mniejszych rozstrzygnięć, wniosków i decyzji w sprawach czasem drobnych, czasem znaczących, zawsze jakoś ważnych dla Uniwersytetu, jego jednostek, grup pracowników czy poszczególnych osób. Daje też perspektywę, z której poznałem Uniwersytet, jego ogromną różnorodność i złożoność, jego liczne blaski, wspaniałe środowiska i działania, ale też cienie, miejsca i procedury, które warto i trzeba poprawiać. W powyższym tekście pokrótce przedstawiam niektóre z najważniejszych spraw i kierunki niezbędnych działań. Mamy dobre podstawy, by je sprawnie i skutecznie podejmować, budując i umacniając Uniwersytet jako świetną uczelnię, miejsce sukcesów i dobrej, satysfakcjonującej pracy poszczególnych osób i zespołów. Mam nadzieję, że zadania te będziemy wspólnie realizować w nadchodzących latach.

¹Wymienię tylko hasłowo: Badania dla Ziemi; U podstaw mikro i makro świata; Wyzwanie petabajtów; Poszerzanie granic humanistyki; W poszukiwaniu realnych rozwiązań dla globalnych wyzwań.

²Warto wymienić uczelnie tworzące 4UE+: Uniwersytet Sorboński, Uniwersytet w Heidelbergu, Uniwersytet Karola w Pradze, Uniwersytet Kopenhaski, Uniwersytet w Mediolanie i Uniwersytet Warszawski.

NOBLOWSKA SZÓSTKA

Decyzją Akademii Szwedzkiej i Fundacji Noblowskiej w tym roku przyznano dwie literackie Nagrody Nobla. Tę za 2019 rok otrzymał austriacki pisarz i tłumacz, Peter Handke, a za 2018 – Olga Tokarczuk. Autorka *Ksiąg Jakubowych* i *Biegunów* jest absolwentką psychologii na Uniwersytecie Warszawskim. W uzasadnieniu werdyktu Akademia Szwedzka podała, że Nagroda Nobla dla Olgi Tokarczuk została przyznana za "wyobraźnię narracyjną, która w encyklopedyczną pasją pokazuje przekraczanie granic jako formę życia".

Życzymy wielu jeszcze radości z odkrywania niezwykłych miejsc, historii oraz istot na drodze w poszukiwaniu kolejnych, wielkich Ksiąg!

- prof. Marcin Pałys, rektor UW w liście do Olgi Tokarczuk

Źródło: Niklas Elmehed. © Nobel Media.

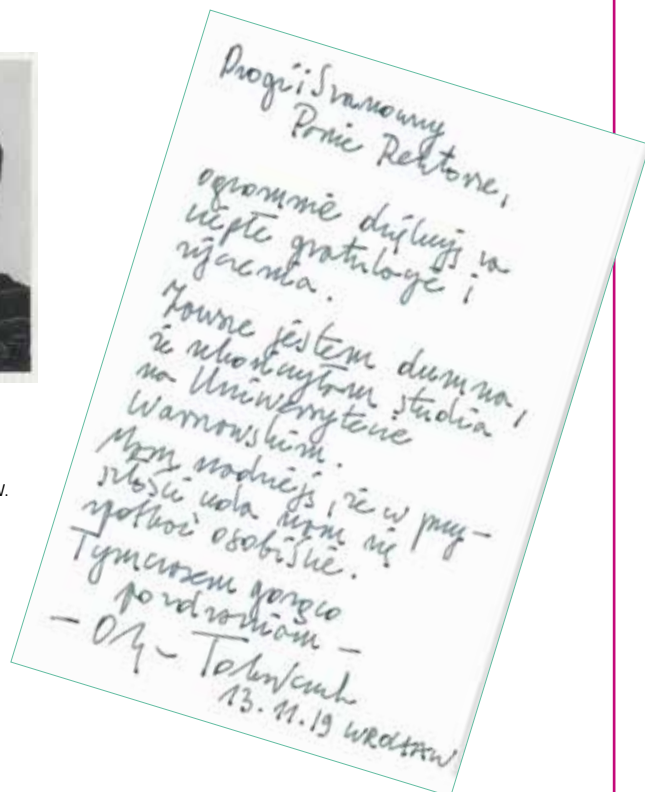
NOBLIŚCI Z UW

Olga Tokarczuk dołączyła do grona pięciu poprzednich laureatów Nagrody Nobla, którzy studiowali na Uniwersytecie Warszawskim:

- ▶ **Henryk Sienkiewicz** (Nagroda Nobla w dziedzinie literatury, 1905) swoją przygodę z Uniwersytetem rozpoczął w 1866 roku, najpierw na Wydziale Prawnym Szkoły Głównej (jak wówczas nazywał się Uniwersytet), później studiował na Lekarskim, a następnie na Filologicznym, który ukończył w 1871 roku, nie uzyskując jednak dyplomu
- ▶ **Czesław Miłosz** (Nagroda Nobla w dziedzinie literatury, 1980) w 1932 roku studiował na Wydziale Prawa, naukę kontynuował jednak w Wilnie. Podczas II wojny światowej pracował w Bibliotece Uniwersyteckiej
- ▶ **Menachem Begin** (Pokojowa Nagroda Nobla, 1987 – razem z ówczesnym prezydentem Egiptu, Anwarem as-Sadatem „za porozumienie z Camp David”), były premier Izraela, ukończył studia na Wydziale Prawa w 1935 roku
- ▶ **Joseph Rotblat** (Pokojowa Nagroda Nobla, 1995 – razem z Konferencją Pugwash w Sprawie Nauki i Problemów Światowych „za ich wysiłki na rzecz umniejszenia roli odgrywanej przez broń jądrową w polityce międzynarodowej i, w dłuższej perspektywie, do wyeliminowania takiej broni”), fizyk i radiobiolog, w 1938 roku obronił doktorat z fizyki, a wcześniej w latach 1932-1934 uczęszczał na wykłady na Wydziale Humanistycznym
- ▶ **Leonid Hurwicz** (Nagroda Nobla w dziedzinie ekonomii, 2007), ekonomista, w 1938 roku ukończył na Uniwersytecie studia prawnicze
- ▶ **Olga Tokarczuk** (Nagroda Nobla w dziedzinie literatury za 2018 rok, przyznana w 2019), pisarka, eseistka, poetka, autorka scenariuszy, w 1987 roku ukończyła psychologię na UW

Fotografia z dyplomu magisterskiego Olgi Tokarczuk (1987). Źródło: Archiwum UW.

#NoblistkajestzUW
#UWgratulujeTokarczuk

Opracowanie: redakcja

Współpraca: Alicja Chybińska, prof. Krzysztof Diks, dr hab. Joanna Godlewicz-Adamiec, Krystyna Jędrzejewska-Szmek, dr hab. Beata Kubiak Ho-Chi, Anna Pacholak, Marta Piasecka, dr hab. Agnieszka Szarkowska

NOWY ROK AKADEMICKI ROZPOCZĘTY

– Przez 7 lat wiele udało się nam osiągnąć. Klądę nacisk na słowo nam. Bo to, jak uniwersytet zmienił się na przestrzeni tych lat, jest efektem zaangażowania wielu osób – podkreślał prof. Marcin Pałys, rektor UW podczas inauguracji roku akademickiego 2019/2020, która odbyła się 1 października. W swoim przemówieniu poinformował o nowym Statucie UW i przypomniał strategiczne inicjatywy uczelni, takie jak sojusz 4EU+, federalizacja UW-WUM czy program wieloletni „Uniwersytet Warszawski 2016-2025”. Mówił też o wyzwaniach, jakie stoją przed uniwersytecką społecznością: – Niezależne uczelnie są niezbędnym elementem dobrze funkcjonującej demo-

kracji, gdyż wtedy mogą pełnić rolę bezstronnych mediatorów, wspierając dialog, tak bardzo nam potrzebny w czasach wyniszczającej społeczeństwo walki. Taką rolę racjonalnego mediatora Uniwersytet Warszawski w najlepszej wierze stara się odgrywać. I nie będziemy ustawali w wysiłkach, aby tę rolę móc kontynuować – podkreślał. Nagranie całego wystąpienia rektora dostępne jest na uniwersyteckim kanale YouTube.

ODNOWIENIE DOKTORATU PROFESORA WITOLDA WOŁODKIEWICZA

17 października odbyła się uroczystość odnowienia doktoratu profesora Witolda Wołodkiewicza, wybitnego prawnika. Profesor, związany obecnie z Wydziałem „Artes Liberales” UW, obronił pracę doktorską w 1961 roku. Podczas uroczystości w Sali Senatu UW podkreślano jego wkład w budowę i rozwój polskiej romanistyki prawniczej oraz zaangażowanie w naukową współpracę międzynarodową.

– Dla mnie profesor Wołodkiewicz jako uczonec jest przede wszystkim autorem dwóch tomów: *Czy prawo rzymskie przestało istnieć?* i *Europa i prawo rzymskie: szkice z historii europejskiej kultury prawnej*. Przez te tomy profesor Wołodkiewicz nam sugeruje, że (...) my w gruncie rzeczy cały czas posługujemy się prawem rzymskim, często sobie nawet nie zdając sprawy – mówił prof. Tomasz Giaro, dziekan Wydziału Prawa i Administracji UW.

Prof. Witold Wołodkiewicz doktorat obronił 31 maja 1961 roku na podstawie rozprawy „Stanowisko materfamilias w prawie rzymskim” napisanej pod kierunkiem prof. Edwarda Gintowta. Jest specjalistą w dziedzinie prawa rzymskiego klasycznego, znawcą kultury antycznej i europejskiej,

współtwórcą polskiej romanistyki prawniczej i mecenasem jej umiędzynarodowienia. Pracował na Wydziale Prawa i Administracji UW, teraz związany jest z Wydziałem „Artes Liberales”.

KAMPANIA „RÓWNOWAŻNI”

14 października ruszyła kampania społeczna „Równoważni”, której celem jest podkreślenie, że na UW nie ma miejsca na dyskryminację, a każda osoba, która jej doświadczyła, znajdzie wsparcie na uczelni. Kampania jest jednym z działań podejmowanych przez uniwersytet na rzecz równego traktowania. Obejmuje serię plakatów oraz działania na profilach uniwersytetu w mediach społecznościowych. Materiały pojawiły się także na stronach internetowych i fanpage'ach jednostek. Elementem kampanii jest również film promocyjny z udziałem prof. Andrzeja Tarleckiego, prorektora ds. kadrowych i polityki finansowej, a także osób z UW reprezentujących różne środowiska, potencjalnie narażone na dyskryminację i nierówne traktowanie.

Koordynatorem projektu jest Biuro Promocji UW. Kampania powstała przy udziale wielu uniwersyteckich jednostek oraz w ścisłej współpracy merytorycznej z dr Anną Cybulko, rzeczniczką akademicką, a także dr hab. Julią Kubisą, specjalistką ds. równouprawnienia.

Więcej informacji o kampanii, jak również o dostępnych formach wsparcia, znajduje się na stronie www.rownowazni.uw.edu.pl.

UW WŚRÓD SYGNATARIUSZY DEKLARACJI SPOŁECZNEJ ODPOWIEDZIALNOŚCI UCZELNI

60 polskich szkół wyższych dołączyło do sygnatariuszy Deklaracji Społecznej Odpowiedzialności Uczelni. Dokument zawiera 12 zasad odnoszących się do podejmowania działań i krzewienia wartości związanych m.in. z zachowywaniem reguł zrównoważonego rozwoju, zapewnianiem wysokiej jakości badań i kształcenia oraz wszechstronnym rozwojem społeczności akademickiej. Deklaracja została podpisana 17 września na Uniwersytecie Jagiellońskim. W imieniu UW dokument podpisała prof. Anna Giza-Poleszczuk.

Wydarzenie odbyło się w ramach Kongresu Społecznej Odpowiedzialności Nauki – Nauka dla Ciebie w Krakowie. Podczas dwudniowej serii

spotkań reprezentanci m.in. Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego, uczelni, instytutów badawczych czy stowarzyszeń zajmujących się promocją nauki poruszyli takie wątki jak społeczne zaangażowanie uczelni, popularyzacja nauki, metody przedstawiania wyników badań w mediach, współpraca instytucji szkolnictwa wyższego z otoczeniem społecznym.

Grupa robocza do spraw społecznej odpowiedzialności uczelni opracowała katalog dobrych praktyk SOU. Są wśród nich te realizowane przez UW: stanowisko rzecznika akademickiego (Ombudsman), Uniwersyteckie Centrum Wolontariatu, budżet partycypacyjny UW, żłobek uni-

wersytecki „Uniwersyteckie Maluchy”. Katalog stanowi część publikacji Ministerstwa Inwestycji i Rozwoju pt. „Społeczna odpowiedzialność – znaczenie dla uczelni i sposoby wdrażania”.

Uniwersytet Warszawski wraz z 59 innymi uczelniami, których przedstawiciele podpisali Deklarację Społecznej Odpowiedzialności Uczelni podczas ceremonii 17 września, dołączył do 23 sygnatariuszy dokumentu z 2017 roku.

KSIĄŻKA *TROPICALE* NAGRODZONA

Książka *Tropicale*, wydana przez Ogród Botaniczny UW, zajęła drugie miejsce w dziale profesjonalnym w kategorii książek podczas International Photography Awards 2019.

Tropicale swoją formą nawiązuje do klasycznych albumów botanicznych, ale też gra z tą konwencją. Książka przedstawia wybrane fotografie, kolaże i ilustracje z kolekcji „Flore Tropicale” opracowanej przez ks. Władysława M. Zaleskiego na przełomie XIX i XX wieku.

Autorami publikacji *Tropicale* są Łukasz Gniadek i Krystyna Jędrzejewska-Szmek. Pierwszy jest absolwentem fotografii na Uniwersytecie Artystycznym w Poznaniu (dawnej ASP). Jego prace pokazywane były m.in. na Miesiącu Fotografii w Krakowie czy TIFF w Wrocławiu. Krystyna Jędrzejewska-Szmek to absolwentka fotografii na tej samej uczelni oraz biologii na Uniwersytecie Warszawskim. Pracuje w Ogródku Botanicznym UW.

Ich książka *Tropicale* ma m.in. pobudzać do refleksji nad skomplikowanymi relacjami między Europą a Orientem na styku kultur i cywilizacji. – Zastosowanie oprawy japońskiej pozwoliło ułożyć treści w warstwy. Pierwszą stanowią archiwalne ryciny. Drugą warstwą są ilustracje z nigdy niepublikowanych *Opowiadań dla polskiej młodzieży* – edukacyjnego podręcznika mającego przybliżyć młodemu odbiorcy świat Orientu, będące także dziełem Zaleskiego – mówi Krystyna Jędrzejewska-Szmek.

^ Publikacja *Tropicale*. Fot. Ł. Gniadek, K. Jędrzejewska-Szmek.

Książka została wydana przez Ogród Botaniczny Uniwersytetu Warszawskiego w ramach programu *Kultura Cyfrowa* Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego realizowanego przez Fundację Uniwersytetu Warszawskiego.

JEDYNY TAKI PANEL

Od 22 do 25 września w Saarbrücken odbywała się 26. edycja Kongresu Niemieckich Germanistów. W ramach organizowanego raz na trzy lata prestiżowego wydarzenia, gromadzącego kilkuset germanistów, panel przygotowany przez przedstawicieli Instytutu Germanistyki UW był jedynym kierowanym przez badaczy afiliowanych poza ośrodkami naukowymi w Niemczech. Jego autorami są dr hab. Joanna Godlewicz-Adamiec oraz dr hab. Paweł Piszczatowski.

Tegoroczny kongres poświęcony był szeroko pojętej tematyce czasu, panel pracowników Uniwersytetu Warszawskiego zatytułowany „Lite-

rarische Performenzen der Zeitlosigkeit” dotyczył literackich przejawów beczasowości.

Wcześniej dr hab. Joanna Godlewicz-Adamiec i dr hab. Paweł Piszczatowski kierowali autorskimi panelami na kongresach niemieckich mediewistów w latach 2017 (Bonn) i 2019 (Tybinga) oraz autorską sekcją tematyczną w czasie 21. Światowego Kongresu Komparatystów (21st World Congress of the International Comparative Literature Association – ICLA) w 2017 roku (Wiedeń), gdzie wystąpili wspólnie z badaczką z Instytutu Romanistyki UW, dr Małgorzatą Sokołowicz.

DOSTĘPNIEM I EKOLOGICZNIE W INSTYTUCIE LINGWISTYKI STOSOWANEJ UW

W Instytucie Lingwistyki Stosowanej UW odbyła się pierwsza w Polsce konferencja transmitowana online z napisami na żywo w dwóch językach: polskim i angielskim oraz tłumaczeniem na polski język migowy. Chodzi o 5. edycję International Conference on Audiovisual Translation „Intermedia 2019” (18-20 września).

Za dostępność transmisji online i wydarzenia odpowiadał zespół Dostępni.eu, który współtworzą pracownicy i współpracownicy ILS UW. Konferencja odbywała się w języku angielskim i nie była tłumaczona na polski język foniczny.

Napisy polskie, międzyjęzykowe, powstawały z bezpośredniego tłumaczenia wystąpień z języka angielskiego na miejscu w kabinie tłumaczy. Twórcy napisów angielskich pracowali na odległość z Londynu. Oba zespoły wykorzystywały metodę respeakingu z zastosowaniem rozpoznawania mowy. Tłumaczenie na polski język migowy (PJM) odbywało się z wykorzystaniem robocznego tłumaczenia respeakera międzyjęzykowego.

W wydarzeniu uczestniczyło ponad 130 uczestników z pięciu kontynentów, a dzięki transmisji z napisami na żywo mogli ją oglądać naukowcy na całym świecie. Organizatorom zależało na udostępnieniu wydarzenia dla wszystkich uczestników i sprawieniu, by było ono jak najmniej uciążliwe dla środowiska naturalnego.

Uczestnicy konferencji z niepełnosprawnością słuchu mieli możliwość wyboru dogodnej dla siebie usługi: pętli indukcyjnej, napisów na żywo w dwóch językach oraz tłumacza polskiego języka migowego. Osoby niewidome mogły wziąć udział w wydarzeniu z asystentem, który nie ponosił opłat. Tekstowa, elektroniczna wersja materiałów konferencyjnych ułatwiała dostęp do nich osobom korzystającym z oprogramowania udźwiękowiającego. Wybór miejsca konferencji został dokonany z myślą o osobach poruszających się na wózku.

Organizatorzy zrezygnowali z plastiku. Wydrukowano nadające się do recyklingu papierowe identyfikatory i nie wykorzystywano plastikowych naczyń. Publikacja z abstraktami była dostępna tylko w wersji elektronicznej.

60 LAT TOWARZYSTWA POLSKO-AUSTRIACKIEGO

Towarzystwo Polsko-Austriackie powstało 28 grudnia 1959 roku. Celem działalności organizacji jest pogłębianie przyjaznych stosunków polsko-austriackich w najistotniejszych dziedzinach życia społecznego i kulturalno-oświatowego, jak również upowszechnianie wśród społeczeństwa polskiego rzetelnej wiedzy o Austrii (jej dziejach i współczesności, bogatym i wszechstronnym dorobku w dziedzinie nauki, kultury i oświaty, walorach turystycznych oraz wkładzie tego kraju w rozwój cywilizacji światowej). Działalność stowarzyszenia opiera się na społecznej aktywności jego członków.

Obecnie należy do niego ok. 900 osób zrzeszonych w 14 oddziałach regionalnych. Są to przede wszystkim przedstawiciele inteligencji, w tym nauczyciele akademicy i szkół średnich, twórcy, publicyści, dziennikarze, prawnicy, menedżerowie oraz osoby zainteresowane Austrią.

Kulminacyjny punkt obchodów 60. rocznicy założenia Towarzystwa Polsko-Austriackiego odbył się 16 listopada na terenie UW. Podczas wydarzenia otwarto wystawę „Blisko Austrii” w Bibliotece Uniwersyteckiej prezentującą publikacje w języku polskim o Austrii, stosunkach polsko-austriackich i Polonii Austriackiej oraz przekłady literatury austriackiej.

ZAGŁOSUJ NA SŁOWO ROKU 2019

26 października rozpoczęło się głosowanie w plebiscycie Słowo Roku 2019. Każdy może zgłosić własną propozycję lub wybrać spośród słów i wyrażen przygotowanych przez organizatorów. Głosowanie internetowe potrwa do 31 grudnia.

Konkurs na najistotniejsze słowo ostatnich miesięcy został zorganizowany przez Uniwersytet Warszawski już po raz dziewiąty. Na konkurs składają się plebiscyt internetowy oraz – niezależnie od głosowania online – wybór słowa przez kapitułę językoznawców.

W części plebiscytowej można zagłosować na dwa sposoby – wybrać słowo albo wyrażenie z listy przygotowanej przez zespół projektu *Słowa na czasie* lub wskazać własne. Katalog słów do wyboru powstaje na podstawie najbardziej kluczowych wyrazów z polskich dzienników, które są monitorowane w ramach projektów *Słowa dnia* i *Słowa na czasie*. Lista jest co miesiąc aktualizowana. Do tej pory pojawiły się na niej np. „hulajnoga”, „strajk”, „inflacja”, „alimenty”.

Zagłosować może każdy. Obowiązuje jednak dzienny limit pięciu głosów przypadających na jeden adres IP. W konkursie uwzględniane będą rzeczowniki, a także krótkie zwroty i wyrażenia, ale nie nazwy własne. Zwycięży słowo z największą liczbą zgłoszeń.

W zeszłym roku najważniejszym słowem okazała się „konstytucja”. Wybrali tak zarówno internauci, jak i kapituła.

Konkurs ma charakter ogólnopolski. Ma także swoje zagraniczne odpowiedniki, np. w Czechach, Francji, Niemczech, Rosji, Szwajcarii czy Wielkiej Brytanii. Słowo ostatnich 12 miesięcy poznamy na początku 2020 roku. W plebiscycie Słowo Roku 2019 można głosować na stronie:

 www.sloworoku.uw.edu.pl

STYPENDIA I UMOWY W RAMACH PROJEKTU APLIKACYJNE PRACE DYPLOMOWE NA UW

Aplikacyjne prace dyplomowe – skuteczny start zawodowy to projekt adresowany do studentów kierunków humanistycznych i społecznych. Jego założeniem jest przygotowanie prac licencjackich i magisterskich odpowiadających na potrzeby przedsiębiorstw, instytucji publicznych i organizacji pozarządowych.

25 października w Bibliotece Uniwersyteckiej odbyła się IV Giełda Współpracy, w ramach której podsumowano drugi etap projektu polegający na testowaniu modelowych rozwiązań mających wspierać komunikacyjnie, prawnie i organizacyjnie przygotowywanie aplikacyjnych prac dyplomowych. Podczas wydarzenia uroczystie wręczono dyplomy ukończenia projektu uczestnikom.

W ramach projektu *Aplikacyjne prace dyplomowe – skuteczny start zawodowy*:

- » podpisano 59 umów trójstronnych na realizację prac dyplomowych;

- » 52 prace licencjackie i magisterskie objęto stypendium. Ich autorami są studenci z sześciu Wydziałów UW: „Artes Liberales”; Dziennikarstwa, Informacji i Bibliologii; Filozofii i Socjologii; Nauk Politycznych i Studiów Międzynarodowych; Polonistyki oraz Psychologii;
- » prace powstały pod kierunkiem 37 promotorów we współpracy z 47 firmami, instytucjami publicznymi i organizacjami pozarządowymi. Projekt *Aplikacyjne prace dyplomowe – skuteczny start zawodowy* realizowany jest w latach 2017-2020 w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020, współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego. Jego budżet przekracza 1,3 mln zł. Projektem zarządza Biuro Karier UW.

Więcej informacji o IV Giełdzie Współpracy i projekcie znajduje się na stronie innohuman.biurokarier.uw.edu.pl.

WYRÓŻNIENIA

Pięcioro naukowców, którym na UW nadano stopień doktora habilitowanego albo doktora, otrzymało Nagrody Prezesa Rady Ministrów. Wśród laureatów są: **dr hab. Miłosz Giersz**, **dr Michał Lesiuk**, **dr Tomasz Smoleński**, **dr Marcin Wrochna** i **dr Ewa Zawojska**.

14 pracowników i 3 doktorantów z UW otrzymało stypendia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego dla wybitnych młodych naukowców. Stypendia są przyznawane osobom, które posiadają bogaty dorobek publikacyjny i prowadzą innowacyjne badania.

Dr Renata Welc-Fałęciak z Wydziału Biologii UW została laureatką 19. polskiej edycji konkursu L'Oréal-UNESCO Dla Kobiet i Nauki. Dr Welc-Fałęciak pracuje w Zakładzie Parazytologii Instytutu Zoologii. Na co dzień zajmuje się chorobami przenoszonymi przez kleszcze.

FORUM SZKÓŁ DOKTORSKICH: NOWA E-USŁUGA NA UW

W związku z wejściem w życie nowej ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, na mocy której swoją działalność zainaugurowały w tym roku szkoły doktorskie, dr hab. Maciej Duszczyk, prorektor UW ds. naukowych, wyszedł z inicjatywą uruchomienia portalu skierowanego do doktorantów i promotorów UW. Pod adresem promotorzy.szkoledoktorskie.uw.edu.pl można znaleźć Forum Szkół Doktorskich. To serwis zbudowany i rozwijany przez Centrum Kompetencji Cyfrowych UW.

Forum zawiera m.in. szczegółowe informacje dotyczące funkcjonowania czterech szkół doktorskich na UW (Międzydziedzinowej Szkoły Doktorskiej, Szkoły Doktorskiej Nauk Humanistycznych, Szkoły Doktorskiej Nauk Społecznych oraz Szkoły Doktorskiej Nauk Ścisłych i Przyrodniczych), programów

kształcenia, stypendiów czy rekrutacji. Znajduje się tu też baza promotorów dla nowych doktorantów, jak również lista najczęściej pojawiających się pytań. Tegoroczni kandydaci mogli przeglądać bazę tematów badawczych zaproponowanych przez 333 promotorów, którzy zgłosili swoje propozycje.

Forum Szkół Doktorskich odnotowało prawie 130 tysięcy wejść z 59 krajów, przede wszystkim z Polski, ale też m.in. ze Stanów Zjednoczonych, z Wielkiej Brytanii, Rosji, Ukrainy, Chin, Francji, Arabii Saudyjskiej, Indii czy Brazylii.

W kolejnym etapie prac CKC UW zbudowało strony dla wyżej wymienionych Szkół (szkoledoktorskie.uw.edu.pl), gdzie zamieszczane są aktualne informacje dla doktorantów.

AULA IM. MARII OSSOWSKIEJ W INSTYTUCIE FILOZOFII UW

23 września w Instytucie Filozofii UW odbyła się uroczystość odsłonięcia tablicy „Aula imienia Marii Ossowskiej”. Połączono ją z otwarciem nowej czytelnicy Połączonych Bibliotek WFIS UW, IFiS PAN oraz PTF. W wydarzeniu udział wzięli m.in. dziekan Wydziału Filozofii i Socjologii UW, prof. Mieszko Tałasiewicz. Następnie prof. Magdalena Środa wygłosiła odczyt „Maria Ossowska – życie jako projekt”.

Imię nowej auli w IF – na wniosek dr. Bogdana Dziobkowskiego, wicedyrektora IF ds. studentów – nadała Rada Naukowa IF UW. Uzasadniając swoją inicjatywę, dyrektor Dziobkowski wskazał na pionierski charakter prowadzonych przez Marię Ossowską badań nad podstawami moralności oraz godną naśladowania postawę życiową.

XIII DNI JAPONII NA UW

Od 23 do 25 października odbywały się 13. Dni Japonii na uczelni, zorganizowane przez Katedrę Japonistyki UW. W tym roku połączono je z obchodami 100. rocznicy studiów japonistycznych na UW oraz stu lat oficjalnych relacji między Polską a Japonią. W programie znalazły się m.in. cztery wykłady gości specjalnych, spotkania z pisarką Hiromi Kawakami, senseiem Tsuneo Okazakim i prof. Ewą Pałasz-Rutkowską. Uczestnicy mogli też wziąć udział w warsztatach poetyckich z Minoru Ozawą, a także obejrzeć zenistyczną wystawę Lidii Rozmus „In search for Lost Silence”.

Centralnym punktem tegorocznych uroczystości była międzynarodowa konferencja „Unique or Universal? Japan and its Contribution to World Civilization”, podczas której ponad 50 badaczy Japonii z różnych krajów świata i niemal 30 ośrodków akademickich i instytucji naukowych starali się znaleźć odpowiedź na pytanie o wkład Japonii w budowanie światowego dziedzictwa.

Więcej o badaniach nad stosunkami polsko-japońskimi na s. 33.

Prof. Włodzimierz Borodziej z Instytutu Historycznego UW został laureatem konkursu „Książka Historyczna Roku im. Karola Modzelewskiego”. Jury wyróżniło książkę *Nasza wojna. Tom 2, Narody 1917-1923*, napisaną wspólnie z dr. hab. Maciejem Górnym z Instytutu Historii PAN.

Nagroda Literacka im. Leopolda Staffa przyznawana jest za osiągnięcia naukowe, translatorskie lub związane z popularyzacją kultury włoskiej. Tegorocznymi laureatami zostali m.in. badacze z UW: **prof. Wojciech Tygielski** z Instytutu Historii Sztuki i **dr Małgorzata Ślarzyńska** z Wydziału Polonistyki.

Pięcioro młodych badaczy zostało laureatami tegorocznych Nagród Naukowych tygodnika „Polityka”. Wśród nich są dwie reprezentantki Uniwersytetu Warszawskiego – **dr Iwona Chlebicka** z Wydziału Matematyki, Informatyki i Mechaniki oraz **dr Ewa Zawojcka** z Wydziału Nauk Ekonomicznych.

Studenci z **Wydziału Matematyki, Informatyki i Mechaniki UW** zdobyli 1. miejsce na XXIV Akademickich Mistrzostwach Polski w Programowaniu Zespołowym (AMPPZ). **Łukasz Kondraciuk, Konrad Paluszek** i **Marek Skiba** rozwiązali 9 zadań z 12 przygotowanych przez organizatorów, mając do dyspozycji tylko jeden komputer.

Antoni Lis zajął trzecie miejsce w Konkursie Unii Europejskiej dla Młodych Naukowców (EUCYS). Młody chemik w tym roku rozpoczął studia w Kolegium Międzywydziałowych Indywidualnych Studiów Matematyczno-Przyrodniczych na UW.

Zespół Animacji Kultury przy Instytucie Kultury Polskiej UW we współpracy z Fundacją Centrum Cyfrowe stworzył internetową mapę kampusu przy Krakowskim Przedmieściu – **Otwarty Kampus**. Mapa została nominowana do Nagrody Architektonicznej Prezydenta m. st. Warszawy.

Spółka **Warsaw Genomics** otrzymała Nagrodę Gospodarczą Prezydenta RP w kategorii Startup_PL. Wyróżniony zespół oferuje nowatorskie badania diagnostyczne chorób o podłożu genetycznym. Warsaw Genomics powstała w 2015 roku jako spin-off UW. W 2019 roku wykupiła udziały UWRC.

NOMINACJE PROFESORSKIE

PREZYDENT ANDRZEJ DUDA NADAŁ TYTUŁ PROFESORA:

prof. dr hab. Annie Bajer z Wydziału Biologii,
prof. dr hab. Januszowi Rosiekowi z Wydziału Fizyki.
Uroczystość odbyła się 6 listopada.

SENAT UW NA POSIEDZENIU 25 WRZEŚNIA POZYTYWNE ZAOPINIOWAŁ WNIOSKI W SPRAWIE ZATRUDNIENIA:

na podstawie umowy o pracę na stanowisko profesora uczelni na czas nieokreślony:

dr hab. Jolanty Arcimowicz z Wydziału Stosowanych Nauk Społecznych i Resocjalizacji,
dr hab. Tomasza Basiuka z Instytutu Ameryki i Europy,
dr hab. Zuzanny Benincasa z Wydziału Prawa i Administracji,
dr hab. inż. Wiesława Cetry z Wydziału Dziennikarstwa, Informacji i Bibliologii,
dr hab. Joanny Golińskiej-Pilarek z Wydziału Filozofii i Socjologii,
dr hab. Agnieszki Graff-Osser z Instytutu Ameryki i Europy,
dr hab. Pawła Ryszarda Janiszewskiego z Wydziału Historycznego,
dr hab. Iwony Doroty Jasser z Wydziału Biologii,
dr hab. Jakuba Kloc-Konkołowicza z Wydziału Filozofii i Socjologii,
dr hab. Marcina Koneckiego z Wydziału Fizyki,
dr hab. Tatiany Korony z Wydziału Chemii,
dr hab. Danuty Lalak z Wydziału Stosowanych Nauk Społecznych i Resocjalizacji,
dr hab. Iwony Lindstedt z Wydziału Historycznego,
dr hab. Magdaleny Olpińskiej-Szkiełko z Wydziału Lingwistyki Stosowanej,
dr hab. Damiana Pocięchy z Wydziału Chemii,
dr hab. Krzysztofa Skwierczyńskiego z Wydziału Historycznego,
dr hab. Piotra Suffczyńskiego z Wydziału Fizyki,
dr hab. Jakuba Urbanika z Wydziału Prawa i Administracji,
dr hab. Anny Wołkowicz z Wydziału Neofilologii.

SENAT UW NA POSIEDZENIU 16 PAŹDZIERNIKA POZYTYWNE ZAOPINIOWAŁ WNIOSKI W SPRAWIE ZATRUDNIENIA:

na stanowisko profesora uczelni:

dr. hab. Mikołaja Juliana Herbsta z Instytutu Ameryki i Europy,
dr. hab. Roberta Jastrzębskiego z Wydziału Prawa i Administracji,
dr. hab. Agnieszki Kobielać z Centrum Nowych Technologii UW,
dr. hab. Sławomira Lewandowskiego z Wydziału Prawa i Administracji,
dr. hab. Adama Lewery z Wydziału Chemii,
dr. hab. Agaty Nalborczyk z Wydziału Orientalistycznego,
dr. hab. Konrada Osajdy z Wydziału Prawa i Administracji,
dr. hab. Mirosława Ślusarczyka z Wydziału Biologii,
dr. hab. Anny Zawidzkiej-Łojek z Wydziału Prawa i Administracji.

SENAT UW NA POSIEDZENIU 20 LISTOPADA POZYTYWNE ZAOPINIOWAŁ WNIOSKI W SPRAWIE ZATRUDNIENIA:

na stanowisko profesora uczelni na czas nieokreślony:

dr. hab. Krzysztofa Fordońskiego z Wydziału Lingwistyki Stosowanej,
dr. hab. Jana Hagemejera z Wydziału Nauk Ekonomicznych,
dr. hab. Rafała Jurczakowskiego z Wydziału Chemii,
dr. hab. Aliny Kępińskiej z Wydziału Polonistyki,
dr. hab. Katarzyny Krajewskiej z Wydziału Fizyki,
dr. hab. Iwony Kurz z Wydziału Polonistyki,
dr. hab. Pawła Majewskiego z Wydziału Polonistyki,
dr. hab. Małgorzaty Olszak z Wydziału Zarządzania,
dr. hab. Krzysztofa Turzyńskiego z Wydziału Fizyki.

SENAT UW NA POSIEDZENIU 20 LISTOPADA POZYTYWNE ZAOPINIOWAŁ WNIOSKI W SPRAWIE:

nadania statusu profesora zwyczajnego na Uniwersytecie Warszawskim:

prof. dr hab. Halinie Karaś z Wydziału Polonistyki,
prof. dr hab. Adamowi Opalskiemu z Wydziału Prawa i Administracji,
prof. dr hab. Zbigniewowi Skowronowi z Wydziału Historycznego.

WYRÓŻNIENI NAUCZYCIELE AKADEMICCY

Wprowadzają nowatorskie metody nauczania, inspirują studentów do zgłębiania wiedzy i sami czerpią inspirację z prowadzonych zajęć. Rektor UW już po raz czwarty wyróżnił najlepszych nauczycieli akademickich na uniwersytecie. Nagrodę dydaktyczną otrzymali w tym roku prof. Paweł Stępień z Wydziału „Artes Liberales”, dr hab. Agata Dziewulska z Centrum Europejskiego oraz dr hab. Andrzej Dragan z Wydziału Fizyki.

Nagroda dydaktyczna rektora Uniwersytetu Warszawskiego przyznawana jest za wybitne osiągnięcia dydaktyczne i wprowadzanie nowatorskich metod kształcenia. Co roku rektor przyznaje ją w trzech dziedzinach: nauk humanistycznych, nauk społecznych oraz nauk ścisłych i przyrodniczych.

Wyróżnienie ma charakter nagrody finansowej. Z wnioskiem o przyznanie nagrody dla nauczyciela akademickiego może wystąpić dziekan lub kierownik jednostki organizacyjnej. Zgłoszenia są oceniane przez komisję, której przewodniczy prorektor ds. studentów i jakości kształcenia. W skład komisji wchodzi także m.in. przedstawiciele studentów i doktorantów.

– Kształcenie i badania stanowią najważniejszą misję uczelni, dlatego też jako społeczność akademicka musimy do obu tych elementów przykładać jednakowo dużą wagę. Chcemy nagradzać najlepszych nauczycieli akademickich i rozwijać różnorodne formy wsparcia dobrej dydaktyki. W przypadku nagrody dydaktycznej rektora UW z roku na rok pojawia się coraz większa liczba zgłaszanych kandydatur, jak również wzrasta prestiż tej nagrody – mówi prof. Jolanta Chojńska-Mika, prorektor ds. studentów i jakości kształcenia.

W tej edycji zgłoszonych zostało 12 kandydatów z różnych wydziałów i jednostek UW. Nagrodą dydaktyczną wyróżnieni zostali: prof. Paweł Stępień z Wydziału „Artes Liberales” (nauki humanistyczne), dr hab. Agata Dziewulska z Centrum Europejskiego (nauki społeczne) oraz dr hab. Andrzej Dragan z Wydziału Fizyki (nauki ścisłe i przyrodnicze).

– Dobrego dydaktyka akademickiego cechuje to, że potrafi on niebanalnymi metodami wciągać studentów w proces badawczy, zachęcać do nauki, rozbudzać indywidualne pasje. Wszystkie te elementy znalazły odbicie w działaniach tegorocznych kandydatów. Laureatów nagrody dydaktycznej wyróżniają realizowane projekty, dotychczasowe osiągnięcia, a także pozytywne opinie studentów. Wybór trojga nagrodzonych nie był łatwy, ponieważ wszystkie zgłoszenia zostały wysoko ocenione – dodaje prof. Chojńska-Mika.

ODKRYWANIE TAJEMNIC NAUKOWYCH

Prof. Paweł Stępień z Wydziału „Artes Liberales”, laureat nagrody w dziedzinie nauk humanistycznych, prowadzi i współprowadzi wykłady, konwersatoria, seminaria i zajęcia warsztatowe dla studentów dwóch kierunków: artes liberales i kulturoznawstwo – cywilizacja śródziemnomorska.

– Moim celem jest pomaganie studentom w dokonywaniu indywidualnych odkryć i coraz bardziej świadomym odnajdywaniu odrębnej drogi intelektualnej. Jest to możliwe wtedy, gdy nasza praktyka dydaktyczna, praktyka wykładowcy, ma solidny fundament własnych badań i odkryć. Tylko w ten sposób możemy zachować wiarygodność jako przewodnicy w procesie wspólnego odkrywania tajemnic naukowych – mówi prof. Stępień.

W latach 2007-2016 prof. Paweł Stępień pełnił funkcję pełnomocnika rektora UW ds. jakości kształcenia. W 2019 roku wchodził w skład Zespołu Doradczego ds. Organizacji Szkoły Doktorskiej Nauk Humanistycznych. Jest kierownikiem eksperymentalnej, międzynarodowej specjalności *Między Wschodem a Zachodem – historia kultury i myśli*, prowadzonej na kierunku artes liberales. W pierwszym trymestrze roku akademickiego 2018/2019 oraz 2019/2020 wykładał jako profesor wizytujący na Uniwersytecie w Cambridge.

– Niewyczerpanym źródłem motywacji jest dla mnie uniwersytet rozumiany jako miejsce wolnych poszukiwań intelektualnych, w którym tak, jak na Wydziale „Artes Liberales”, możliwe jest nie tylko spotkanie przedstawicieli różnych dyscyplin, ale także ich inspirująca współpraca w prowadzeniu zajęć ze studentami – dodaje profesor.

INNOWACYJNE METODY

Laureatką nagrody dydaktycznej rektora UW w dziedzinie nauk społecznych jest dr hab. Agata Dziewulska z Centrum Europejskiego. Dr hab. Dziewulska jest zaangażowana w rozwijanie programów studiów i nowoczesnych form kształcenia. Ostatnim jej przedsięwzięciem są gry strategiczne. Jest autorką gry „Peace by Piece” związanej z kierunkami studiów realizowanymi w Centrum Europejskim. Jak sama przyznaje, poszukiwała nowych metod nauczania, które umożliwiłyby przekazywanie wiedzy w najbardziej efektywny i zarazem przystępny sposób. Inspiracją były rozmowy z laureatem pierwszej edycji nagrody dydaktycznej, dr. hab. Karolem Olejniczakiem, uczestniczącym w konstruowaniu gier strategicznych.

– Jeżeli na co dzień używamy nowoczesnych sposobów komunikacji lub technologii, to nowoczesna dydaktyka powinna wykorzystywać ten fakt i posługiwać się środkami, które są dla studentów zrozumiałe i atrakcyjne. Kluczem jest rozpoznanie tych możliwości i dobranie najskuteczniejszych metod do przekazania wiedzy – mówi dr hab. Dziewulska.

Fot. Krystian Szczepny.

Przygotowany przez nią symulator stabilizacji państw pokonfliktowych, dofinansowany w ramach grantu Narodowego Centrum Nauki oraz Funduszu Innowacji Dydaktycznych UW, stanowi innowacyjne narzędzie naukowo-dydaktyczne. Dr hab. Dziewulska przygotowuje zajęcia z użyciem symulatora i planuje rozwój tego projektu.

– Tworzymy dla studentów laboratorium, w którym mogą się oni poruszać i doświadczać konsekwencji decyzji podejmowanych na podstawie wiedzy wyniesionej z zajęć. W ramach symulacji pozwalamy studentom samodzielnie poszukiwać rozwiązań, choć monitorujemy i komentujemy rezultaty ich działań. Przebieg gry konfrontujemy z dorobkiem teoretycznym i w ten sposób małymi krokami budujemy naukę. Gry strategiczne są więc rozwiązaniem „win-win”: studenci poszerzają swoją wiedzę, a my testujemy nowe rozwiązania teoretyczne – wyjaśnia dr hab. Dziewulska.

Z PASJI DO NAUKI

W gronie laureatów tegorocznej nagrody dydaktycznej jest także dr hab. Andrzej Dragan, wykładowca Wydziału Fizyki, wyróżniony w kategorii nauki ścisłe i przyrodnicze. Dr hab. Dragan specjalizuje się w relatywistycznej informacji kwantowej. Na Uniwersytecie w Nottingham

prowadził badania związane z tą tematyką. Kontynuuje je na Uniwersytecie Warszawskim, aktywnie włączając w nie studentów. Efektem realizowanych badań są liczne publikacje, których współautorami są studenci. W ramach działalności dydaktycznej, dr hab. Dragan prowadzi na Wydziale Fizyki autorskie wykłady z zakresu szczególnej teorii względności oraz mechaniki kwantowej.

– Stworzyłem kilka kursów powstałych z połączenia dość niestandardowego materiału, którego brakowało mi w czasie moich własnych studiów. Studenci entuzjastycznie podchodzą do wykładów, jeśli widzą, że nauczyciel akademicki sam jest szczególnie zainteresowany daną tematyką. W ten sposób staram się podchodzić do prowadzenia zajęć – зараżać studentów swoją pasją – podkreśla tegoroczny laureat nagrody dydaktycznej.

Dr hab. Andrzej Dragan kieruje studiami indywidualnymi adresowanymi do wybitnie zdolnych studentów oraz koordynuje prace nad stworzeniem nowej koncepcji tych studiów. Jest także znanym popularyzatorem nauki – prowadził wykład m.in. w ramach cyklu „Zapytaj fizyka” na Wydziale Fizyki UW, a także w Centrum Nauki Kopernik czy podczas konferencji TEDx.

Wykładowcy, którzy zostali zgłoszeni do nagrody dydaktycznej rektora UW w tym roku:

Nauki humanistyczne:

- › Prof. dr hab. Paweł Stępień, Wydział „Artes Liberales”
- › Dr Piotr Schollenberger, Wydział Filozofii i Socjologii, Instytut Filozofii
- › Prof. dr hab. Małgorzata Tryuk, Wydział Lingwistyki Stosowanej, Instytut Lingwistyki Stosowanej
- › Dr Jan Rogala, Wydział Orientalistyczny, Zakład Turkologii i Ludów Azji Środkowej
- › Prof. dr hab. Leszek Zasztowt, Wydział Orientalistyczny, Studium Europy Wschodniej

Nauki społeczne:

- › Dr hab. Agata Dziewulska, Centrum Europejskie
- › Dr Barbara Kwiatkowska-Tybulowicz, Wydział Pedagogiczny
- › Dr Justyna Pokojska, Wydział Filozofii i Socjologii, Instytut Socjologii
- › Dr Katarzyna Wojnar, Instytut Ameryk i Europy

Nauki ścisłe i przyrodnicze:

- › Dr hab. Andrzej Dragan, Wydział Fizyki
- › Dr Anna Bąkowska, Wydział Geologii
- › Dr Krzysztof Ziach, Wydział Chemii

LAUREACI NAGRÓD DYDAKTYCZNYCH W UBIEGŁYCH LATACH:

2018

- › Dr Filip Kawczyński, Wydział Filozofii i Socjologii (nauki humanistyczne)
- › Dr Agata Komendant-Brodowska, Wydział Filozofii i Socjologii (nauki społeczne)
- › Dr Danuta Solecka, Wydział Biologii (nauki ścisłe i przyrodnicze)

2017

- › Dr Karolina Krasuska, Instytut Ameryk i Europy (nauki humanistyczne)
- › Dr Tomasz Wites, Wydział Geografii i Studiów Regionalnych (nauki społeczne)
- › Dr hab. Javier de Lucas Araujo, Wydział Fizyki (nauki ścisłe i przyrodnicze)

2016

- › Pascale Peeters, Wydział Neofilologii (nauki humanistyczne)
- › Dr hab. Karol Olejniczak, Centrum Europejskich Studiów Regionalnych i Lokalnych, EUROREG (nauki społeczne)
- › Dr Jerzy Konarski, Wydział Matematyki, Informatyki i Mechaniki (nauki ścisłe i przyrodnicze)

UNIwersYTET EUROPEJSKI

Na początku listopada Sojusz 4EU+ i 16 innych konsorcjów uczelni, które w czerwcu otrzymały grant w pilotażowym konkursie Komisji Europejskiej „European Universities”, uczestniczyły w spotkaniu inauguracyjnym rozpoczęcie tej inicjatywy. W październiku na Uniwersytecie Sorbońskim odbyło się doroczne spotkanie przedstawicieli Sojuszu 4EU+, podczas którego rozmawiano m.in. o dotychczasowej działalności Sojuszu oraz o planach na przyszłość. W tym samym miesiącu w Kopenhadze spotkali się reprezentanci studentów sześciu uczelni 4EU+. Poruszono kwestie związane z zaangażowaniem studentów w konsorcjum oraz możliwości rozwoju współpracy z perspektywy studenckiej.

21-22
PAŹDZIERNIKA
PARYŻ

ANNUAL MEETING 4EU+

W dwudniowym Annual Meeting 4EU+ wzięli udział rektorzy, prorektorzy zajmujący się kształceniem i sprawami naukowymi, członkowie Komitetu Sterującego, badacze zaangażowani w prace nad projektami, pracownicy administracyjni oraz studenci. Podsumowano ostatni rok działalności oraz wskazano inicjatywy, którymi 4EU+ zajmie się w najbliższej przyszłości. Rektorzy 4EU+ podpisali umowę dotyczącą realizacji projektu „European Universities”. W Grand Salon Uniwersytetu Sorbońskiego odbyła się uroczysta sesja plenarna, w której uczestniczyli reprezentanci uczelni oraz zaproszeni goście – ambasadorzy Czech, Niemiec, Danii, Polski we Francji, przedstawicielka francuskiego Ministerstwa Szkolnictwa Wyższego oraz partnerzy stowarzyszeni.

24-25
PAŹDZIERNIKA
KOPENHAGA

SPOTKANIE STUDENTÓW W KOPENHADZE

Przedstawiciele studentów sześciu uczelni Sojuszu 4EU+, w tym Uniwersytetu Warszawskiego, uczestniczyli w konferencji na Uniwersytecie Kopenhaskim. Spotkanie zostało zainicjowane przez Samorząd Studentów Uniwersytetu Kopenhaskiego. Rozmowy dotyczyły m.in. mobilności studentów, ich aktywności w Sojuszu 4EU+, edukacji cyfrowej i zaangażowania w działania 4EU+, które odpowiadają na współczesne globalne wyzwania. Każdy samorząd studencki zaprezentował swoją strukturę. Spotkanie było też okazją do podzielenia się swoimi doświadczeniami.

<https://4euplus.eu>
twitter.com/4EUplusAlliance
facebook.com/4EUplusAlliance

- Uczestniczymy w sojuszu 4EU+ po to, aby odpowiadać na wyzwania współczesnego świata. Chcemy zamienić *brain drain* na *brain circulation*. To ważne dla naszej części Europy. Chcielibyśmy, aby nasi studenci, doktoranci i pracownicy mogli korzystać z zasobów pozostałych pięciu uczelni tego sojuszu. Razem możemy zrobić znacznie więcej niż każda z naszych uczelni oddzielnie – mówi prof. Marcin Pałys, rektor UW.

7-8
LISTOPADA
BRUKSELA

SPOTKANIE INAUGURUJĄCE INICJATYWĘ „EUROPEAN UNIVERSITIES”

W Brukseli odbyło się spotkanie konsorcjów uczelni, które otrzymały status „European Universities”. Oprócz przedstawicieli uniwersytetów (grantobiorców) wzięli w nim udział ministrowie państw członkowskich UE odpowiedzialni za szkolnictwo wyższe, komisarz UE ds. edukacji, kultury, młodzieży i sportu – Tibor Navracsics oraz przedstawicielka aktualnie sprawującej prezydencję w Radzie EU Finlandii – Hanna Kosonen. Osoby odpowiedzialne za zarządzanie projektem poznały zasady administracyjne i finansowe, które należy wziąć pod uwagę podczas realizacji projektu.

5
GRUDNIA
WARSZAWA

O SOJUSZU NA UW

5 grudnia na Uniwersytecie odbyło się spotkanie informacyjne dla członków społeczności UW dotyczące 4EU+. 12 i 13 grudnia na naszej uczelni spotkają się członkowie grupy ds. edukacji sojuszu. Relacje z wszystkich wydarzeń publikujemy na bieżąco na stronie www.uw.edu.pl.

#4EUplus
#4EUplus4me

>
Annual Meeting 4EU+ w Grand Salon na Uniwersytecie Sorbońskim.
Fot. Sorbonne Université.

UNIwersYTET WARszawSKI DLA KLIMATU

Na Uniwersytecie powstał zespół doradczy ds. kryzysu klimatyczno-ekologicznego „Uniwersytet Warszawski dla klimatu”. Zarządzeniem z dnia 1 października prof. Marcin Pałys, rektor UW powołał czternastoosobowy skład zespołu. Znaleźli się w nim pracownicy naukowcy i administracyjni, studenci oraz doktoranci.

UW DLA
KLIMATU

POŁĄCZMY SIĘ

Skąd taka inicjatywa? – Bardzo wielu pracowników, doktorantów i studentów UW ma świadomość problemu zmian klimatycznych i uznaje pracę w tym obszarze za jedno z ważniejszych zadań Uniwersytetu – mówi dr Magdalena Budziszewska, przewodnicząca zespołu pracująca na Wydziale Psychologii. Dr Budziszewska zwraca również uwagę, że w poszczególnych jednostkach UW już od dłuższego czasu pojawiały się inicjatywy klimatyczne i proekologiczne. Pracownicy Wydziału Psychologii zaczęli rozważać, jak można połączyć te działania. Sformułowali też deklarację dotyczącą klimatu. Została ona przyjęta w drodze uchwały przez Radę wydziału, a następnie poparta przez Senat uczelni. Dodajmy, że dokument Rady Wydziału Psychologii jest jedną z czterech uchwał klimatycznych, które powstały na UW. – To jednogłośnie poparcie Senatu sprawiło, że poczuliśmy się zachęceni i spotkaliśmy się z przedstawicielami innych inicjatyw klimatycznych z UW, o których wtedy wiedzieliśmy. W którymś momencie poszliśmy z naszymi pomysłami do rektora i w efekcie powstał ten zespół – opowiada dr Budziszewska.

CO MOŻNA ZROBIĆ?

Zespół planuje stworzyć program zajęć ogólnouniwersyteckich o zmianach klimatu i przeciwdziałaniu im, o zagrożeniach środowiskowych i bioróżnorodności. Na UW będą odbywać się wykłady otwarte o tematyce klimatycznej. Jednym z postulatów jest przeciwdziałanie marnowaniu jedzenia, na przykład poprzez przekazywanie do banków żywności potraw z cateringów konferencyjnych. Ponadto, członkowie zespołu chcieliby, aby codziennie w każdym lokalu gastronomicznym na terenie uczelni były dostępne dania wegetariańskie. W planach jest prześledzenie emisyjności (poziomu zużycia energii i wody) na UW. Jednym z celów zespołu jest też doprowadzenie do odpowiedniej segregacji śmieci.

ODDOLNA INICJATYWA I WSPARCIE „GÓRY”

– Zespół utworzyli ludzie, którzy już wcześniej w swoich jednostkach promowali wiedzę o klimacie i pracowali na rzecz ograniczenia zmian klimatycznych. Oba samorządy, studencki i doktorancki, od razu nam pomogły. To świadczy o tym, jak wielu ludziom na UW bardzo zależy na klimacie – podkreśla przewodnicząca zespołu.

W pierwszym dniu roku akademickiego 2019/2020 rektor wydał zarządzenie o powołaniu zespołu. Tego samego dnia, w przemówieniu wygłoszonym z okazji inauguracji roku, prof. Marcin Pałys nawiązał do problemu zmian klimatycznych. – Istnieje konsensus naukowy co do tego, że ocieplenie klimatu spowodowane działaniami człowieka stanowi poważne niebezpieczeństwo dla przyszłości środowiska naturalnego i samych ludzi. Naszą rolą, jako uniwersytetu, jest zwiększanie świadomości dotyczącej wyników tych badań i konsekwencji zmian, które postępują – mówił rektor.

9 października „UW dla klimatu” spotkał się po raz pierwszy od powołania. Na razie zespół podzielił się na podzespoły, które będą zajmować się m.in. wypracowaniem standardów ekologicznych na UW czy edukacją klimatyczną. Członkowie zespołu liczą na współpracę z całą społecznością uczelni. Każdy, kto ma pomysł na działanie dla dobra klimatu lub chce wesprzeć pracę grupy, może skontaktować się z zespołem. Dane kontaktowe dostępne są na nowej stronie „UW dla klimatu”: www.uw.edu.pl/universytet/uw-dla-klimatu.

WARTO ŚLEDZIĆ:

www.uw.edu.pl/universytet/uw-dla-klimatu

– „UW dla klimatu”, czyli nowa podstrona UW. Zamieszczane są tu najnowsze informacje o wydarzeniach proklimatycznych i proekologicznych organizowanych na UW, dane kontaktowe do zespołu doradczego oraz teksty uchwał klimatycznych wydziałów.

www.naukaoklimacie.pl

– portal popularyzujący wiedzę o klimacie, wspierany merytorycznie i organizacyjnie przez pracowników Wydziału Fizyki.

KRYZYS KLIMATYCZNY WYZWANIEM DLA PSYCHIKI

W zespole doradczym ds. kryzysu klimatyczno-ekologicznego działają przedstawiciele różnych dyscyplin: fizyki, biologii, ochrony środowiska, ekonomii, psychologii, polonistyki. Przewodnicząca zespołu naukowo zajmuje się lękiem i depresją, które są wywołane przez napływające masowo informacje o zmianach klimatu i środowiska. Dr Magdalena Budziszewska podkreśla, że jest to lęk racjonalny, innego rodzaju niż lęk charakteryzujący zaburzenia lękowe. Co dręczy człowieka, który przygląda się zmianom klimatycznym? – Człowiek, który boi się zmian klimatu, boi się w gruncie rzeczy końca znanego świata oraz nieskończonej ilości cierpienia i śmierci, które zmiany spowodują. Pojawia się pytanie o bezpieczeństwo, o zdrowie, o żywność, o wodę, o to, co będzie z uchodźcami, którzy będą musieli uciekać z miejsc, w których nie da się żyć – wyjaśnia. – To jest lęk zarazem o siebie, swoich najbliższych, bardzo często i właściwie najczęściej o swoje dzieci, jak i lęk o przyszłość całości znanego nam dotąd świata. O tym się trudno mówi, bo jak powiedzieć, że ludzie boją się apokalipsy, ale ludzie jednak boją się apokalipsy.

WYDARZENIA KLIMATYCZNE

23 października w Bibliotece Uniwersyteckiej odbyła się **konferencja pt. „Zmiany klimatyczne w Polsce”**. Konferencję zorganizowały Ośrodek Informacji ONZ w Warszawie i Polska Akademia Nauk. Prorektor ds. naukowych, dr hab. Maciej Duszczyk, otwierając konferencję, podkreślił, że tylko działania oparte na twardych danych mogą przynieść wymierne efekty dla środowiska oraz klimatu i że powołanie przez rektora interdyscyplinarnego zespołu ma zapewnić efektywność proklimatycznych działań na poziomie uniwersytetu. Podczas konferencji prezes PAN, prof. Jerzy Duszyński, zapowiedział powołanie podobnego zespołu.

W dniach 25-26 października w Warszawie odbył się zorganizowany przez UW **Climathon**, czyli maraton projektowania działań na rzecz klimatu. Wydarzenie odbywa się równocześnie w ponad 100 miastach świata. Uczestnicy wymyślają sposoby na ochronę klimatu na poziomie miasta. W tym roku swoje pomysły zaprezentowali w trzech kategoriach: energia, plastik, woda.

O KLIMACIE MIĘDZYNARODOWO

Uniwersytet Warszawski jest członkiem sieci **EIT Climate-KIC**, która zrzesza przedsiębiorców, naukowców i działaczy społecznych z Unii Europejskiej pracujących na rzecz klimatu. Jest to tzw. wspólnota wiedzy i innowacji (KIC) funkcjonująca w ramach Europejskiego Instytutu Innowacji i Technologii (EIT), organu UE, utworzonego w ramach programu Horizon 2020. Partnerstwo EIT Climate-KIC ma na celu zastosowanie osiągnięć nauki o klimacie do tworzenia nowatorskich polityk publicznych i rozwiązań biznesowych.

Jednym z 4 programów flagowych (tzw. flagshipów) **Sojuszu 4EU+**, do którego należy Uniwersytet Warszawski, jest bioróżnorodność i zrównoważony rozwój. W jego ramach partnerzy grupy podkreślają problem zmian klimatycznych i konieczność ich naukowej analizy. Międzynarodowa współpraca w tym zakresie to wspólne badania naukowe, kształcenie nowych specjalistów w dziedzinie klimatu, bioróżnorodności i ekologii oraz wkład w edukację ekologiczną Europejczyków.

Jednym z 5 priorytetowych obszarów badawczych „Inicjatywy doskonałości” na UW są „Badania dla Ziemi”. Więcej na s. 2.

UCHWAŁY W SPRAWIE ZMIAN KLIMATU

20 listopada Senat UW przyjął uchwałę w sprawie stanowiska Uniwersytetu Warszawskiego w obliczu kryzysu klimatycznego. Autorzy dokumentu określili w nim działania, których podjęcie pomoże zminimalizować negatywny wpływ uczelni na klimat i środowisko.

Od maja do września uchwały dotyczące klimatu i jego zmian przyjęły rady 4 wydziałów UW: Psychologii, Nauk Politycznych i Studiów Międzynarodowych, Nauk Ekonomicznych, Biologii.

W związku z przyjęciem uchwały Rady Wydziału Biologii z dnia 23 września 2019 roku, władze wydziału stworzyły listę procedur i zaleceń dla pracowników i studentów. Sformułowano w niej m.in. zalecenie unikania podróży samolotem oraz zastępowania w Ogrodzie Botanicznym podłoża torfowego alternatywnymi typami podłoża ogrodniczego. Wprowadzono jako zasadę przekazywanie niewykorzystanych posiłków z cateringów konferencyjnych do banków żywności lub innych punktów rozdawania żywności. Uchwały wydziałów poparł Senat UW.

CENTRE DE CIVILISATION POLONAISE

W ostatnich latach na Uniwersytecie Sorbońskim w Dzielnicy Łacińskiej oraz przy bulwarze Malesherbes można było usłyszeć m.in. o Krzysztofie Kieślowskim, Stefanie Żeromskim, Gustawie Herlingu-Grudzińskim, Józefie Czapskim, Brunonie Schulzu, obejrzeć wystawy poświęcone Uniwersytetowi Warszawskiemu, światowym plakatom sztuk teatralnych Gombrowicza czy paryskiej „Kulturze” i działalności Jerzego Giedroycia. To za sprawą Ośrodka Kultury Polskiej, którego jednym z zadań jest promocja nauki, kultury i języka polskiego we Francji.

Dyrektorzy Ośrodka Kultury Polskiej od 1962 roku:

- › prof. Bronisław Geremek, historyk
- › prof. Stanisław Frybes, polonista
- › prof. Jan Detko, historyk literatury
- › prof. Oktawiusz Jurewicz, filolog klasyczny, bizantynolog
- › prof. Maria Straszewska, historyk literatury
- › prof. Cezary Rowiński, historyk literatury
- › prof. Michał Tymowski, historyk, afrykanista
- › prof. Witold Wołodkiewicz, prawnik
- › prof. Juliusz Chrościcki, historyk sztuki
- › prof. Roman Michałowski, historyk
- › prof. Danuta Knysz-Tomaszewska, polonistka
- › prof. Zofia Mitosek, polonistka
- › prof. Wojciech Fałkowski, historyk
- › prof. Leszek Kolankiewicz, kulturoznawca, antropolog widowisk
- › prof. Paweł Rodak, literaturoznawca, historyk kultury
- › dr hab. Iwona Pugaciewicz, historyk

Ośrodek Kultury Polskiej (*Centre de civilisation polonaise*) powstał na mocy Deklaracji Polsko-Francuskiej zawartej w 1958 roku. W Warszawie na Uniwersytecie Warszawskim powstało wtedy bliźniacze centrum Ośrodek Kultury Francuskiej. Ośrodek w Paryżu rozpoczął swoją działalność w 1962 roku przy Uniwersytecie Paris IV-Sorbonne (dzisiejszy Uniwersytet Sorboński). Pierwszym dyrektorem był historyk mediewista – Bronisław Geremek.

– Kadencja szefa OKP trwa średnio 3-4 lata. Warto zaznaczyć, że dyrektor ośrodka jest jednocześnie profesorem Sorbony, prowadzi zajęcia na polonistyce na Wydziale Sławiistyki. Są to głównie zajęcia z obszaru historii, historii kultury i historii literatury. Zgodnie ze Statutem Ośrodka, jego dyrektorem jest naukowiec z Uniwersytetu Warszawskiego – tłumaczy prof. Paweł Rodak, wykładowca Instytutu Kultury UW, który od września 2016 do końca sierpnia 2019 roku kierował *Centre de civilisation polonaise*.

WIELOZADANIOWY OŚRODEK

Ważnym celem działalności Ośrodka Kultury Polskiej na Sorbonie jest współpraca między środowiskami akademickimi Uniwersytetu Warszawskiego i Uniwersytetu Sorbońskiego oraz innych uczelni francuskich dotycząca nauk humanistycznych oraz popularyzacja języka i kultury polskiej we Francji. Instytucja organizuje różnego rodzaju przedsięwzięcia naukowe. Wśród nich są m.in. konferencje, seminaria, debaty, wieczory autorskie, pokazy filmowe, dyskusje wokół książek i filmów, wystawy.

– Zorganizowaliśmy wiele interesujących konferencji naukowych. Dla mnie jednak jedną z najważniejszych była trzydniowa, międzynarodowa konferencja poświęcona dziełu prof. Krzysztofa Pomiana, który jest jednym z najwybitniejszych żyjących polskich humanistów. Zorganizowaliśmy ją wspólnie z francuskim *Institut national d'histoire de l'art* oraz Stacją Naukową Polskiej Akademii Nauk w Paryżu. Wydarzenie odbyło się na początku

kwietnia tego roku. Gościliśmy sławy humanistyki światowej z wielu krajów – mówi prof. Paweł Rodak. – Kilka dni później, razem ze Stacją Naukową PAN, zorganizowaliśmy wieczór poświęcony prof. Karolowi Modzelewskiemu, który był gościem na konferencji prof. Pomiana. Spotkanie dotyczyło francuskiego wydania jego książki autobiograficznej. To było jedno z ostatnich publicznych wystąpień prof. Modzelewskiego – dodaje.

POROZMAWIAMY PO POLSKU

Ośrodek Kultury Polskiej jest jedną z ważnych instytucji we Francji, gdzie można uczyć się języka polskiego. Jednostka prowadzi kursy językowe na wszystkich poziomach – od początkującego do zaawansowanego. Zajęcia cieszą się dużym zainteresowaniem. Zapisuje się na nie ok. 80-90 osób rocznie. Prof. Paweł Rodak zaznacza, że jeśli chodzi o nauczanie języków obcych w ramach kształcenia ustawicznego, to na Uniwersytecie Sorbońskim język polski jest na drugim miejscu, zaraz po języku angielskim. Instytucja chce nie tylko upowszechnić język polski, ale również umożliwić kursantom zdawanie egzaminów certyfikacyjnych. – W pierwszej połowie 2021 roku planujemy przeprowadzić pilotażowe egzaminy certyfikacyjne we współpracy z Polonicum, a docelowo stworzyć stały ośrodek certyfikacyjny we Francji – mówi dr hab. Iwona Pugaciewicz, obecna dyrektor OKP.

Współpraca z Polonicum jest szczególnie istotna ze względu na prowadzenie wspólnych konferencji poświęconych m.in. nauczaniu języka polskiego i języków słowiańskich. W ostatnich latach, wspólnie z Polonicum, Ośrodek opublikował dwa tomy po francusku dotyczące tej problematyki, a także książkę *Czym kultura polska może uwieść frankofona*.

NOBLISTKA Z UW NA SORBONIE

W lipcu w mediach ukazała się informacja, że tegoroczna nagroda Laure-Bataillon – najważniejsze francuskie wyróżnienie za literacki przekład – została przyznana Oldze Tokarczuk i jej tłumaczce Maryli Laurent za *Księżki Jakubowe*. Dzięki staraniom Ośrodka Kultury Polskiej uroczystość wręczenia

<

„Iwona, księżniczka Burgunda”, reżyseria Edith Amsellem, grupa teatralna ERDO, Francja, plakat z prywatnej kolekcji Rity Gombrowicz.

nagrody Laure-Bataillon odbyła się 27 listopada na Uniwersytecie Sorbońskim. Uczestniczyli w niej najważniejsi przedstawiciele środowisk naukowych, literackich, dyplomatycznych z Polski i Francji.

Olga Tokarczuk jest jedną z najwybitniejszych przedstawicielek literatury najnowszej w Polsce i na świecie. Na początku października pisarka, która ukończyła studia na UW, została laureatką Nagrody Nobla w dziedzinie literatury za rok 2018. Więcej informacji na s. 10.

WSPÓŁPRACA W RAMACH 4EU+

Od 2017 roku zadania Ośrodka Kultury Polskiej rozszerzyły się o aspekt badawczy. W lutym 2017 roku w Paryżu została podpisana druga umowa o współpracy między Uniwersytetem Warszawskim i Uniwersytetem Paris-Sorbonne, która dotyczy badań naukowych, dydaktyki i aktywności kulturalnej. Efektem tego było zintensyfikowanie współpracy z grupami badawczymi, np. z grupą UMR Eur'Orbem (*Cultures et sociétés d'Europe orientale, balkanique et médiane*) skupiającą naukowców zajmujących się Europą Środkową. Projekt naukowy dotyczył stulecia zakończenia I wojny światowej *La guerre est finie? Production écrite de et sur 1918 dans les écrits d'Europe centrale*. W ramach tego przedsięwzięcia odbyły się m.in. dwa seminaria z udziałem badaczy z UW, konferencja „Koniec wojny? Rok 1918 w Europie Środkowej. Doświadczenie – zapis – literatura”, a także powstały publikacje naukowe.

Ośrodek był zaangażowany w przygotowanie deklaracji dotyczącej powstania Sojuszu 4EU (dzisiejszy 4EU+, do którego należy Uniwersytet Warszawski i pięć innych europejskich uczelni badawczych. Więcej o konsorcjum 4EU+ na s. 18). Obecna dyrektor OKP zapowiada, że przedsięwzięcia naukowe będą mieściły się w obszarze jednego z programów flagowych 4EU+ „Europa w zmieniającym się świecie: zrozumienie społeczeństw, gospodarek, kultur i języków”. – Interesującym przedsięwzięciem mieszczącym się w drugim programie flagowym, swego rodzaju platformą do dalszych badań, wydaje się być projekt *Tożsamość a komunikacja w społecznościach rozproszonych i wielokulturowych*. Tak szeroko sformułowany zakres tematyczny mógłby połączyć doświadczenia zarówno ośrodków naukowych zgrupowanych w konsorcjum, jak i polskich instytucji zajmujących się krzewieniem nauki i kultury we Francji – mówi dr hab. Iwona Pugaczewicz.

CENTRE DE CIVILISATION POLONAISE ŚCIŚLE WSPÓŁPRACUJE Z:

instytucjami polskimi i polonijnymi we Francji, m.in. z:

- › Stacją Naukową PAN w Paryżu
- › Towarzystwem Historyczno-Literackim
- › Biblioteką Polską w Paryżu
- › *Société Française d'Études Polonaises*

francuskimi ośrodkami naukowymi i kulturalnymi, w tym:

- › *École des Hautes Études en Sciences Sociales* (EHESS)
- › *Centre National de la Recherche Scientifique* (CNRS)
- › *École Normale Supérieure* (ENS)
- › *Institut National des Langues et Civilisations Orientales* (INALCO)

jednostkami Uniwersytetu Warszawskiego:

- › Ośrodkiem Kultury Francuskiej i Studiów Frankofońskich
- › Centrum Języka Polskiego i Kultury Polskiej dla Cudzoziemców „Polonicum”
- › Instytutem Kultury Polskiej

DWUDZIEŚTKA POWIŚLAŃSKIEJ BUW

 Daiwa Maksimowicz

„Kiedy zajmujesz się książką, długo czerpiesz z niej przyjemność, twój umysł staje się przenikliwy, a język prosty, twoje palce zwinne, twoje słowa celne, dusza pełna radości, serce pełne myśli; dzięki niej zyskujesz szacunek ludzi zwykłych i przyjaźń królów”. To cytat z arabskiej *Księgi Zwierząt* Al-Dżahiza. Można go przeczytać na jednej z ośmiu tablic zdobiących fasadę gmachu przy ulicy Dobrej w Warszawie. Wszystkie symbolizują ponadczasowe wartości i idee, jak również osiągnięcia twórców różnych dziedzin nauki oraz sztuki. Już od ponad 200 lat zbiór wiedzy na ten temat dostępny jest w Bibliotece Uniwersyteckiej. Dwie dekady temu BUW przeniosła się z Krakowskiego Przedmieścia na Powiśle, tworząc jeden z głównych punktów na mapie stolicy. W grudniu będzie można świętować nie tylko zmianę lokalizacji, ale też początek ewolucji zakresu i sposobu korzystania z księgozbioru.

BIBLIOTEKA UNIWERSYTECKA W WARSZAWIE

- » Powstała w 1816 roku wraz z utworzeniem Królewskiego Uniwersytetu Warszawskiego
- » 15 grudnia 1999 roku jej siedziba została przeniesiona na Powiśle
- » 64 tys. m² powierzchni z ogólnodostępnym ogrodem na dachu
- » Ponad 3,3 mln woluminów
- » Ponad 870 tys. wypożyczeń¹
- » Ok. 3,5 tys. odwiedzających dziennie¹
- » Ponad 115 tys. zarejestrowanych czytelników¹
- » Ponad 200 pracowników¹

¹ Dane na dzień 31.12.2018 r.

JEDYNY TAKI W POLSCE

W 2004 roku przed wejściem do gmachu BUW ustawiono fragment stalowej konstrukcji magazynowej pochodzącej z dawnej siedziby biblioteki na kampusie przy Krakowskim Przedmieściu. To unikat na skalę krajową. Stanowi jedyny zachowany w Polsce przykład XIX-wiecznego rusztu bibliotecznego. Symbolizuje łącznik między współczesnością a przeszłością.

OGRÓD NA DACHU

Uznawany za jeden z najpiękniejszych i największych ogrodów dachowych w Europie. Na powierzchni ponad 1 ha roślinność zajmuje 5111 m². Ogród w BUW jest ogólnodostępny od wiosny do późnej jesieni. Został otwarty 12 czerwca 2002 roku. Zaprojektowała go Irena Bajerska, architekt krajobrazu. O stan ogrodu na co dzień dbają uniwersyteccy specjaliści ds. zieleni, wśród których znajduje się m.in. Barbara Siedlicka.

CZEŚĆ GÓRNA

2 tys. m²

16 m nad ziemią

Roślinność pogrupowana w cztery kolorystyczne zestawy:

- » złoty: żółto i pomarańczowo kwitnące krzewy i byliny, w tym forsycje i pnącza
- » srebrny: srebrzystolistne wierzy, pięciornik krzewiasty, kosodrzewina, tawuła norweska, płoząca irga, jałowiec
- » karminowy: różowo i czerwono kwitnące krzewy, w tym krzewuszką cudowną, lilak Meyera, powojnik alpejski, irga, róża pnąca Super Dorothy
- » zielony: rosną tu m.in. zawciąg nadmorski, pięciornik krzewiasty „Abbotswood” oraz irga Dammera „Major”

CZEŚĆ DOLNA

15 tys. m²

Staw, fontanna, granitowe rzeźby Ryszarda Stryjeckiego z cyklu „Szkic sytuacyjny”, nawiązujące do motywów kosmologicznych

Roślinność w niebiesko-różowej barwie kolorystycznej
Strumień z kaskadowo spływającą wodą

GODZINY OTWARCIA:

1 – 30 kwietnia: 8-18

1 maja – 30 września: 8-20

1 – 31 października: 8-18

1 listopada – 31 marca: 8-15

↳ (bez wstępu na dach)

CO W ŚRODKU?

Hinc omnia (stąd wszystko) to napis, który wita wszystkich odwiedzających bibliotekę. Umieszczony jest na tablicy z patynowanego brązu, która ma formę otwartej książki i wisi nad głównym wejściem do BUW.

Tuż za nim znajdują się schody prowadzące do holu katalogowego. Wieńczą je cztery betonowe kolumny z rzeźbami Adama Myjaka. Przedstawiają one czterech przedstawicieli szkoły lwowsko-warszawskiej: Kazimierza Twardowskiego, Jana Łukasiewicza, Alfreda Tarskiego i Stanisława Leśniewskiego.

Wyłączając parter i ogrody, BUW ma trzy poziomy. Na dwóch pierwszych ulokowane jest serce biblioteki, czyli Wolny Dostęp. To nic innego, jak ponad pół miliona książek i czasopism posegregowanych według ośmiu grup dziedzinowych, po które czytelnicy mogą swobodnie sięgnąć, korzystając z otwartego magazynu. Zasoby rozmieszczone są na ponad 22 tys. metalowych półek.

POZIOM I

WYPOŻYCZALNIA MIĘDZYPBIBLIOTECZNA

Pracownicy i studenci UW mogą tu zamówić sprowadzenie do BUW z bibliotek krajowych i zagranicznych materiałów niedostępnych w Warszawie.

INFORMATORIUM

Można tu uzyskać szczegółowe informacje na temat zasad korzystania z zasobów BUW czy otrzymać przepustkę do gabinetów zbiorów specjalnych.

WYPOŻYCZALNIA MIEJSCOWA

Obok niej znajduje się też stanowisko zapisów do biblioteki.

HOL KATALOGOWY

Znajdują się tu kartkowe katalogi publikacji posegregowane alfabetycznie i przedmiotowo. Tutaj odbywa się też m.in. gala wręczenia Literackiej Nagrody NIKE.

BUWIALNIA

Strefa dla rodziców, którzy chcą korzystać z księgozbioru i mieć jednocześnie na oku swoje dzieci.

POZIOM II

KSIĘGOZBIÓR DYDAKTYCZNY
Znajdują się tu m.in. podręczniki, skrypty i lektury obowiązkowe dla wszystkich kierunków studiów prowadzonych na UW.

AKADEMICKA BIBLIOTEKA CYFROWA

Znajduje się tu stanowisko z dostępem do ABC – bazy z cyfrowymi publikacjami przystosowanymi do potrzeb osób niepełnosprawnych.

SALE PRACY GRUPOWEJ

KABINY PRACY INDYWIDUALNEJ
Przeznaczone do pracy dla studentów i doktorantów UW. Można tu korzystać z zasobów bibliotecznych, własnych materiałów, a także podłączyć się do internetu.

CZYTELNIA OGÓLNA
To największa czytelnia w BUW. Znajduje się tu 181 miejsc siedzących. Można tu korzystać zarówno z własnych lub zamówionych z magazynu materiałów, jak i księgozbiorów w Wolnym Dostępie.

CZYTELNIA ZBIORÓW XIX WIEKU

CZYTELNIA CZASOPISM BIEŻĄCYCH

Można tu skorzystać z bieżących roczników czasopism naukowych, bieżących dzienników urzędowych, prasy centralnej i stołecznej, prasy regionalnej i prasy zagranicznej.

PAWILON HERBACIANY

Chashitsu Kaian to tradycyjny japoński pawilon herbaciany podarowany w 2004 roku Zakładowi Japonistyki i Koreanistyki Wydziału Orientalistycznego UW przez Kazuko Takashimę (Honorową Konsul RP w Osace) oraz firmę Kyoto Steel. Odbывают się tu m.in. uniwersyteckie zajęcia poświęcone japońskiej kulturze drogi herbaty.

POZIOM III

GABINET ZBIORÓW XIX WIEKU

Zawiera bogaty zasób piśmiennictwa polskiego, zachodnioeuropejskiego oraz rosyjskiego. Wśród księgozbiorów prywatnych szczególnie miejsce zajmują kolekcje Józefa Kalasantego Szaniawskiego, Ignacego Turkuła i Arkadego Tołoczanowa.

GABINET ZBIORÓW MUZYCZNYCH

Gromadzi druki i rękopisy muzyczne, mikrofilmy, książki i zbiór z Archiwum Kompozytorów Polskich.

GABINET STARYCH DROKÓW

Gromadzi publikacje z XV–XVIII wieku. Zbiory liczą ponad 130 tys. woluminów książek i broszur, w tym 5 tys. czasopism i kalendarzy.

GABINET DOKUMENTÓW ŻYCIA SPOŁECZNEGO

Gromadzi materiały niemal ze wszystkich dziedzin życia społecznego, w tym afisze, broszury, druki ulotne, fotografie, jednodziówki, kalendarze, plakaty, pocztówki.

BIBLIOTEKA AUSTRIACKA

Jest największą ze światowej sieci 65 Bibliotek Austriackich. Księgozbiór finansowany operacyjnie ponosi BUW. Obecnie znajduje się tu ponad 16 tys. publikacji z różnych dziedzin.

GABINET RYCIN

Jest najstarszym publicznym zbiorem grafiki i rysunku w Polsce.

GABINET ZBIORÓW KARTOGRAFICZNYCH

Zawiera m.in. mapy i atlasy zarówno z XVI–XIX wieku, jak i prace współczesne.

GABINET RĘKOPISÓW

Jak sama nazwa wskazuje, znajdują się tu materiały rękopiśmienne z czasów od średniowiecza do współczesności.

POWIŚLAŃSKA EWOLUCJA BUW

Zmiana lokalizacji BUW, która nastąpiła 20 lat temu, oznaczała nowy początek. Także dla dynamiki rozwoju usług bibliotecznych. Innowacyjne rozwiązania znacznie ułatwiły korzystanie ze zbiorów, które nie tylko zwiększyły liczebność z ok. 2,8 mln (1999) do ponad 6,9 mln woluminów (2018), ale poszerzyły się też o zasoby w wersji elektronicznej.

2002

w Wolnym Dostępie pojawił się Księgozbiór Dydaktyczny

2003

wprowadzono szkolenia biblioteczne dla studentów I roku w wersji online

2006

zainstalowano czytnik kart bibliotecznych przy wejściu głównym

2007

zaczęto prace nad cyfrową biblioteką UW

zorganizowano pierwsze szkolenie dziedzinowe

2008

wprowadzono zapisy online do BUW

zaczęto realizację usługi informacji bibliometrycznej, dzięki której pracownicy naukowcy i dydaktyczni, a także doktoranci UW mogą przeanalizować swój dorobek czy uzyskać poradę dotyczącą znaczenia badań lub strategii publikacyjnych

uruchomiono kabiny pracy indywidualnej dla studentów

2010

zainaugurowano akcję BUW DLA SÓW polegającą na wydłużeniu godzin pracy biblioteki w trakcie sesji egzaminacyjnej

2011

wprowadzono usługę „Zapytaj nas online”, czyli czat z bibliotekarzem w czasie rzeczywistym

uruchomiono multiwyszukiwarkę EDS

2012

powstało Repozytorium UW

2014

Katalog online bibliotek UW rozpoczął pracę na oprogramowaniu Chamo

2015

otwarto Buwialnię, czyli czytelnię dla osób z małymi dziećmi

rewersy zastąpiono formularzami online

2016

BUW otrzymał czytniki KINDLE

2017

wdrożono usługę BiblioWawa, dzięki której studenci i pracownicy uczelni biorących udział w projekcie mogą osobiście wypożyczać książki w partnerskich bibliotekach bez konieczności korzystania z wypożyczalni międzybibliotecznej

2018

wprowadzono Selfczeki, czyli samoobsługowe maszyny do wypożyczenia i zwracania książek

wprowadzono usługę „Zakup Decyzją Czytelnika”, umożliwiającą użytkownikom BUW zdecydowanie o nabyciu części e-książek

PIERWSZE ZAKOŃCZONE INWESTYCJE

2016-2025

PROGRAM
WIELOLETNI

Pod koniec roku zakończono dwie z 10 realizowanych inwestycji programu wieloletniego. 30 października w podziemiach Biblioteki Uniwersyteckiej odbyło się otwarcie przestrzeni sportowej, z której korzystać będą studenci i pracownicy UW. W listopadzie natomiast zakończono przebudowę części wschodniej budynku przy Al. Ujazdowskich 4. W gmachu tym mieszczą się m.in. biura nowej jednostki UW – Centrum Współpracy i Dialogu.

UNIwersYTECKIE ĆWICZENIA

W podziemiach Biblioteki Uniwersyteckiej w Warszawie powstała nowa przestrzeń do ćwiczeń, w której odbywać się będą zajęcia sportowe dla studentów i pracowników UW, a także zawody, turnieje, pokazy i imprezy o charakterze sportowym, adresowane do całej społeczności akademickiej uczelni. Oficjalne otwarcie przestrzeni sportowej odbyło się 30 października. To pierwszy tego rodzaju wielofunkcyjny obiekt sportowy Uniwersytetu Warszawskiego na Powiślu i pierwsza zakończona inwestycja programu wieloletniego „Uniwersytet Warszawski 2016-2025”.

– Przez lata mówiliśmy o tym, jakie inwestycje będą realizowane na Uniwersytecie Warszawskim, dzisiaj nadszedł ten moment kiedy przechodzimy do konkretów. Tym konkretem jest przestrzeń sportowa w podziemiach BUW, która przyczyni się do rozwoju sportu i kultury fizycznej na Uniwersytecie. To pierwsza zakończona inwestycja programu wieloletniego i zarazem zapowiedź kolejnych inwestycji – mówił podczas otwarcia prof. Marcin Pały, rektor UW.

NOWOCZESNA PRZESTRZEŃ

W ramach inwestycji powstała przestrzeń o powierzchni ponad 6 tys. m². Obiekt obejmuje dwie sale fitness, siłownię, salę do crossfitu, ergometrownię, trzy sale wielofunkcyjne, szatnie, pomieszczenia dla trenerów, pomieszczenia sanitarne,

przebiegające, powierzchnie wspólne przeznaczone do spędzania wolnego czasu i integracji oraz multimedialną salę sportowo-widowiskową.

– Otwarcie przestrzeni sportowej w podziemiach BUW to dla nas ogromny skok pod względem możliwości rozwoju naszej oferty zajęć adresowanych do studentów i pracowników Uniwersytetu Warszawskiego – podkreśla Alicja Wleciał, dyrektor Studium Wychowania Fizycznego i Sportu UW.

Przestrzeń sportowa została wyposażona w nowoczesny sprzęt do ćwiczeń, taki jak np. wyciąg bramowy czy stacja do treningu funkcjonalnego. W podziemiach BUW będą się odbywały zajęcia m.in. z fitnessu, ergometru wioślarskiego, tańca towarzyskiego, szermierki, tenisa stołowego, jogi, a także zajęcia prowadzone na siłowni. W każdym tygodniu z obiektu może korzystać łącznie 4 tys. osób.

Wartość inwestycji to w sumie 26,2 mln złotych. Jej realizacja rozpoczęła się we wrześniu 2016 roku. Projekt przestrzeni przygotowała pracownia Zbigniew Badowski, Marek Budzyński – Architekci Sp. z o.o., twórcy projektu gmachu Biblioteki Uniwersyteckiej. Prace budowlano-montażowe rozpoczęły się w kwietniu 2018 roku. Przeprowadziła je firma PRK7 Nieruchomości Sp. z o.o.

Przestrzeń sportowa w podziemiach BUW:

- » 8 sal do ćwiczeń,
- » 1 multimedialna sala sportowo-widowiskowa,
- » 26,2 mln złotych łącznej wartości inwestycji,
- » 6 tys. m² powierzchni,
- » 4 tys. użytkowników tygodniowo,
- » nowoczesny sprzęt do ćwiczeń.

Dyscypliny:

- aerobik,
- body shape,
- latino body shape,
- circle body shape,
- cross training,
- dance and shape,
- ergometr wioślarski,
- ergo fitness,
- trening funkcjonalny,
- fitball,
- joga,
- korektywa,
- pilates,
- rowing cross,
- siłownia,
- stretching,
- sensoryczny trening stabilizacyjny,
- szermierka rekreacyjna,
- tenis stołowy,
- taniec towarzyski,
- taniec jazzowy,
- zdrowy kręgosłup,
- gimnastyka.

Zajęcia w nowej przestrzeni sportowej w podziemiach BUW.

Zmodernizowany budynek Obserwatorium Astronomicznego UW przy Al. Ujazdowskich 4.

2016-2025

PROGRAM
WIELOLETNI

ALEJE UJAZDOWSKIE 4

W listopadzie zakończona została druga inwestycja programu wieloletniego – przebudowa budynku Obserwatorium Astronomicznego UW przy Al. Ujazdowskich 4.

Rewitalizacja i modernizacja gmachu Obserwatorium obejmowała dwie części budynku. Część wschodnia inwestycji realizowana była w ramach programu wieloletniego „Uniwersytet Warszawski 2016-2025”, natomiast zakończona wcześniej część zachodnia budynku została przebudowana w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020.

W części wschodniej gmachu przy Al. Ujazdowskich zlokalizowane będą biura nowej jednostki UW – Centrum Współpracy i Dialogu, platformy

współpracy i komunikacji uniwersytetu z otoczeniem społeczno-gospodarczym. W budynku znajdować się będą także pomieszczenia biurowe i warsztatowe Ogrodu Botanicznego UW.

Inwestycja zrealizowana w ramach programu wieloletniego obejmuje pawilon wschodni oraz łącznik, wraz z pomieszczeniami piwnicznymi i poddaszem. Powierzchnia użytkowa budynku to prawie 1300 m², a całkowita blisko 2,1 tys. m². Wartość inwestycji wynosi łącznie 7,6 mln złotych.

Prace remontowo-budowlane trwały rok. Za ich przebieg odpowiedzialna była firma MTM Budownictwo Sp. z o.o. Projekt przestrzeni przygotowała pracownia „GID Zespół Projektowy Grzegorz Brewczyński”.

Program wieloletni „Uniwersytet Warszawski 2016-2025” to kompleksowy program rozwoju uczelni. Jego głównym celem jest ożywienie potencjału nauk humanistycznych i społecznych oraz włączenie ich do innowacyjnych, eksperymentalnych programów, a także wzmocnienie międzynarodowej pozycji uczelni oraz zwiększenie jej roli w animowaniu przemian społecznych i gospodarczych. Obejmuje on budowę nowych gmachów oraz rozbudowę i przebudowę istniejących budynków. W sumie przez 10 lat uniwersytet zrealizuje 18 inwestycji. Budżet programu to blisko 1 mld złotych.

Więcej informacji o programie wieloletnim:

www.uw.edu.pl/program-wieloletni

POZOSTAŁE INWESTYCJE PROGRAMU WIELOLETNIEGO

KONKURS NA PROJEKT BUDYNKU PRZY UL. BEDNARSKIEJ

Trwa konkurs architektoniczny na projekt budynku przy ul. Bednarskiej, z którego korzystać będą wydziały Dziennikarstwa, Informacji i Bibliologii oraz Nauk Ekonomicznych. 28 października zakończono przyjmowanie opracowań studialnych w ramach pierwszego etapu konkursu. Łącznie wpłynęło 19 opracowań. 28 listopada sąd konkursowy ogłosił wyniki pierwszego etapu konkursu. Wszystkie pracownice architektoniczne zakwalifikowane do drugiego etapu, mogą składać opracowania konkursowe do 9 marca 2020 roku. Ogłoszenie wyników drugiego etapu konkursu odbędzie się w marcu 2020 roku.

WYBRANO PROJEKTANTA DOMU STUDENCKIEGO NA SŁUŻEWCU

Zakończyły się negocjacje dotyczące po rozstrzygnięciu konkursu architektonicznego na koncepcję domu studenckiego na Służewcu. W ich wyniku podpisano umowę na prace projektowe z pracownią Projekt Praga, laureatem pierwszego miejsca w konkursie. Prace obejmujące m.in. wykonanie projektu koncepcyjnego, projektu budowlanego będącego podstawą uzyskania pozwolenia na budowę i projektu wykonawczego zakończą się na jesieni 2020 roku. Umowa z projektantem obejmuje również pełnienie nadzoru autorskiego podczas prowadzenia robót budowlanych. Rozpoczęcie budowy planowane jest w II kwartale 2021 roku.

INWESTYCJE PROGRAMU WIELOLETNIEGO W 2020 ROKU

Trwają prace przygotowawcze do kolejnych inwestycji programu wieloletniego. W 2020 roku zostaną ogłoszone konkursy, które wyłonią najlepsze projekty:

- › nowego domu studenckiego na Ochocie,
- › rozbudowanego Centrum Sportu i Rekreacji,
- › budynku naukowo-dydaktycznego przy ul. Furmańskiej.

Ogłoszenie pierwszego z konkursów, dotyczącego budowy domu studenckiego na Ochocie, planowane jest w marcu 2020 roku. Więcej informacji znajduje się na stronie Działu Zamówień Publicznych UW: www.dzp.uw.edu.pl.

Fot. archiwum prywatne prof. Ewy Pałasz-Rutkowskiej.

BIAŁO-CZERWONI

Najpierw była „Saga o dźudo”. Później trudne egzaminy na japonistykę, a po nich studia pod okiem surowego, ale nieocenionego prof. Wiesława Kotańskiego. Tak rodziła się pasja do poznawania historii i kultury Japonii u prof. Ewy Pałasz-Rutkowskiej. Dziś jest uznaną badaczką, która w znaczący sposób przyczynia się do rozwoju relacji polsko-japońskich. Doceniła to m.in. Fundacja Japońska (The Japan Foundation), przyznając jej swą doroczną nagrodę. Ceremonia wręczenia odbyła się 7 listopada w Tokio.

— Nie przepadam za tłumami, choć może to być śmieszne w przypadku japonisty – odpowiada prof. Ewa Pałasz-Rutkowska na pytanie o podróż na Igrzyska Olimpijskie 2020 w Tokio. Stolicę Japonii prawdopodobnie odwiedzi na przełomie marca i kwietnia przyszłego roku, chcąc przy okazji obserwować przygotowania do tego wydarzenia.

Japończycy do sportu mają różny stosunek. Podlegają tymczasowym modom, chętnie kibicują, zdają sobie sprawę z pozytywnego wpływu aktywności fizycznej na zdrowie. Przede wszystkim jednak w tej dziedzinie życia dostrzegają szansę budowania wspólnoty i poszukują zjednoczenia. Choć nie można zapomnieć o niepodważalnych sukcesach w takich dyscyplinach jak sztuki walki, łyżwiarstwo figurowe czy tenis stołowy, zazwyczaj lepiej się czują w grach zespołowych. Według rankingów Międzynarodowej Federacji Tenisa Stołowego z listopada 2019 roku w pierwszej dziesiątce najlepszych pingpongistów świata znajdowały się zarówno zawodniczki, jak i zawodnicy z Japonii. Jako drużyna zajmują drugą pozycję. – To trochę wynika z cech charakterystycznych dla społeczeństwa japońskiego – twierdzi prof. Pałasz-Rutkowska. – Kiedy jeździłam na dłuższe pobyty do Japonii, zadziwiła mnie, że na wielkie boiska szkolne wychodziły wszystkie klasy razem, po czym w trakcie następnych lekcji te boiska stały puste, niewykorzystane. Wydaje się więc, że

trudno jest wyławić indywidualne talenty w takim tłumie. Co oczywiście nie oznacza, że tych talentów w ogóle nie ma – dodaje.

Do tradycyjnych sportów Japonii należą sztuki walki. Sumo, karate, kendo, aikido, judo, łucznicтво są uprawiane już przez najmłodszych uczniów. Dużą popularnością cieszy się piłka nożna, ale największą – baseball. Ćwiczą go też studenci, w tym ci z Uniwersytetu Tokijskiego. Naukowo z tą uczelnią od lat związana jest prof. Ewa Pałasz-Rutkowska.

SAGA O DŹUDO

– Nie urodziłam się z miłością do Japonii – zaczyna opowieść o swojej pracy prof. Pałasz-Rutkowska, kontynuując:
– W trzeciej klasie liceum zastanawiałam się nad przyszłością. Wiedziałam, że chcę studiować, ale nie miałam jeszcze skonkretyzowanych planów. Pewnego dnia w jednym z warszawskich kin obejrzałam pierwszy w swoim życiu japoński film. Była to „Saga o dźudo” w reżyserii Akiry Kurosawy. Najsilniejsze wrażenie, jakie pamiętam z seansu, to szok międzykulturowy.

Dzieło wzbudziło w niej zainteresowanie azjatyckim krajem, o którym niewiele wcześniej wiedziała, a który stać się miał przedmiotem jej wielu prac naukowych w przyszłości.
– Zaczęłam zgłębiać wiedzę o Japonii i tak natrafiłam na informację o japonistyce na Uniwersytecie Warszawskim.

^ Ceremonia wręczenia Nagrody Fundacji Japońskiej 2019 dla prof. Ewy Pałasz-Rutkowskiej. Fot. The Japan Foundation.

Prof. Ewa Pałasz-Rutkowska jest pracownikiem Katedry Japonistyki i byłym kierownikiem Zakładu Japonistyki i Koreanistyki oraz Studium Stosunków Międzynarodowych na Wydziale Orientalistycznym UW. Od przeszło trzydziestu lat prowadzi wspólne projekty badawcze z instytucjami japońskimi, w tym przede wszystkim z Uniwersytetem Tokijskim. Została odznaczona Orderem Wschodzącego Słońca, Złote Promienie ze Wstęgą, a w tym roku otrzymała Nagrodę Fundacji Japońskiej, której uroczyste wręczenie odbyło się 7 listopada w Tokio. Przyznano ją za znaczący wkład w rozwój relacji polsko-japońskich, opartych na wzajemnym zrozumieniu i przyjaźni. Spośród Polaków nagrodzony został dotychczas tylko prof. Wiesław Kotański (1990), a jako instytucje z Polski nagrody takie otrzymało Centrum Sztuki i Techniki Japońskiej Manggha (dzisiejsze Muzeum Sztuki i Techniki Japońskiej, 1997) i Sekcja Japonistyki w dawnym Zakładzie Japonistyki i Koreanistyki Uniwersytetu Warszawskiego (2002).

Niełatwo było się dostać do ówczesnego Instytutu Orientalistycznego. Po egzaminach okazało się, że jestem druga na liście rankingowej – wspomina prof. Pałasz-Rutkowska.

Ci, którzy się wtedy zakwalifikowali, wzięli udział w spotkaniu z dyrektorem instytutu, którym był wówczas prof. Wiesław Kotański, twórca i pionier polskiej japonistyki, wybitny specjalista w zakresie kulturoznawstwa, językoznawstwa, religioznawstwa i dziejów Japonii. To on stworzył samodzielny kierunek japonistyki na UW – w roku akademickim 1957/1958 powstał Zakład Japonistyki.

– Zawsze wyglądał bardzo surowo, wzbudzając jednocześnie duży respekt. Był wysoki, miał tubalny głos, rzadko się uśmiechał – mówi prof. Pałasz-Rutkowska. Na wspomnianym spotkaniu miał powiedzieć do przyszłych studentów, że kierunek, który wybrali, w dużej mierze jest sztuką dla sztuki.

O tym, że dzięki wyteżonej pracy i pasji w sztuce tej odnieść można sukces, świadczy m.in. rozwój działalności badawczej prof. Pałasz-Rutkowskiej. Studia japonistyczne skończyła w 1977 roku, broniąc pracę o polityce Japonii wobec Mandżurii w latach 1918-39. Dziesięć lat później uzyskała stopień doktora nauk humanistycznych. Materiał do dysertacji zbierała podczas półtorarocznego pobytu na stypendium w Japonii. To była jej pierwsza wizyta w tym państwie i pierwsza na Uniwersytecie Tokijskim. Od tamtej pory regularnie

współpracuje z japońskimi uczelniami. Jako profesor wizytujący lub realizator grantów badawczych odwiedzała Uniwersytet Tokijski, Uniwersytet Rikkyo, Tokijski Uniwersytet Międzynarodowy i Josai International University. Prowadziła wiele projektów naukowych z japońskimi uczonymi. Jednym z nich były *Ślady polskie w Japonii*, dofinansowane przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

POLSKO-JAPOŃSKIE ZWIĄZKI

Do głównych przedmiotów zainteresowań prof. Pałasz-Rutkowskiej należą relacje między Polską a Japonią. Jej – współtworzona z Andrzejem T. Romerem – *Historia stosunków polsko-japońskich 1904-1945* (przetłumaczona na język japoński) uznawana jest za pierwsze i dotychczas jedyne tak wszechstronne źródło wiedzy naukowej poświęcone tej tematyce. Niedawno prof. Pałasz-Rutkowska skończyła pracę nad publikacją o historii stosunków powojennych obu państw, opracowując materiał badawczy, którego zakres czasowy sięga bieżącego roku. – Relacje polsko-japońskie są naprawdę bardzo dobre. Dyplomaci, z którymi rozmawiałam, często podkreślali zadowolenie z pobytu w naszym kraju. Według nich, niezauważalne są tu problemy formalno-prawne napotykane w innych placówkach. Poza tym, ważne jest również, że wyznajemy takie same wartości, określone zresztą w strategicznym partnerstwie: humanitaryzm, pokój, pomoc krajom z problemami, negocjowanie w sprawie np. Ukrainy. Japonia od wielu lat ocenia nas

BIAŁO-CZERWONE WIĘZI

Na pytanie o cechy wspólne bądź różniące Polaków i Japończyków nie ma ostatecznej i jednoznacznej odpowiedzi. – Mamy trudne charaktery – mówi prof. Pałasz-Rutkowska. – Nie można generalizować, ale wydaje się, że dzieli nas podejście do rodziny, kariery i spędzania wolnego czasu. My jesteśmy raczej indywidualistami, podczas gdy Japończycy dostrzegają istotę zespołowego działania. Są też pewne cechy wspólne, np. zamiłowanie do muzyki Fryderyka Chopina, patriotyzm i przywiązanie do natury. Japończycy zawsze się dziwią, kiedy im mówię, że u nas też są cztery pory roku – opowiada prof. Pałasz-Rutkowska.

W tym roku obchodzona jest 100. rocznica nawiązania stosunków dyplomatycznych między Polską a Japonią. Za znaczący wkład w rozwój tych relacji prof. Ewa Pałasz-Rutkowska została uhonorowana Nagrodą Fundacji Japońskiej. 8 listopada badaczka wygłosiła z tej okazji swój wykład na Uniwersytecie Tokijskim, z którym współpracuje od lat. To była jedna z tych wizyt, które sprawiają, że – jak sama przyznaje – jej miłość do Japonii jest coraz większa.

>

Plakat zapowiadający wykład prof. Ewy Pałasz-Rutkowskiej na Uniwersytecie Tokijskim z okazji przyznania jej Nagrody Fundacji Japońskiej (8.11.2019). Źródło: The Japan Foundation.

także jako państwo najsilniejsze wśród krajów Europy Środkowo-Wschodniej, najszybciej rozwijające się gospodarczo – wyjaśnia prof. Pałasz-Rutkowska.

Najbliższym sojusznikiem Japonii są Stany Zjednoczone oraz członkowie ASEAN. Kilkanaście lat temu doszło do nawiązania bliższych relacji z Europą poprzez współpracę z Grupą Wyszehradzką. – Podczas pracy nad ostatnią książką ze zdziwieniem odkryłam, że nawet wtedy, gdy nie mieliśmy jeszcze wznowionych stosunków dyplomatycznych po II wojnie światowej, wcale nie uznawaliśmy siebie za wrogów – wyjaśnia badaczka.

Podobnie dobrze wygląda obecnie współpraca na polu naukowym. – Nauka i kultura to dziedziny, które często działają niezależnie od stosunków politycznych. Ważne jest np. to, że wiele lat temu wprowadzono możliwość bezwizowej podróży do Japonii na maksymalnie 90 dni. To znacznie ułatwiło współpracę. Japończycy bardzo długo unikali podpisywania umów między państwowych, jeśli chodzi o wymianę naukową. Jako kierownik japonistyki na UW uczestniczyłam w procesie nawiązywania umów między UW a uczelniami japońskimi. Tych umów mamy teraz naprawdę bardzo dużo – tłumaczy prof. Pałasz-Rutkowska. Współpraca nawiązywana jest nie tylko między uczelniami. Po obu stronach istnieją liczne instytucje państwowe lub organizacje non-profit oferujące np. wyjazdy stypendialne. W 2015 roku weszło w życie międzyrządowe porozumienie „Zwiedzaj i Pracuj”, dzięki któremu młodzi ludzie nawet na rok mogą bezwizowo wyjechać do Japonii, łącząc pobyt wypoczynkowy z pracą zarobkową. Na UW funkcjonował też skierowany do studentów japonistyki program „Home Stay” pozwalający na miesięczne pobyty w Japonii. Jego współtwórczynią jest prof. Pałasz-Rutkowska.

INSTYTUCJE PARTNERSKIE UW Z JAPONII (stan na sierpień 2019 roku)

- › University of Tokyo
- › Gakushuin Women's College
- › University of Tsukuba
- › Ochanomizu University
- › Kanazawa University
- › Nagoya University
- › Shinshu University
- › Showa Women's University
- › Josai University Educational Corporation
- › Kobe University
- › Doshisha University
- › Kumamoto University
- › Meijo University
- › Research Laboratory for Nuclear Reactors, Tokyo Institute of Technology
- › Hokkaido University
- › Rikkyo University
- › Keio University
- › Saitama University
- › Seinan Gakuin University
- › Fukuoka Women's University
- › Waseda University

BADANIA W PARKU MACHU PICCHU

Naukowcy z Centrum Badań Andyjskich UW w Cusco (CEAC) skorygowali obowiązującą dotychczas chronologię regionu Narodowego Parku Archeologicznego Machu Picchu, odkryli nowe struktury w obrębie stanowisk archeologicznych Chachabamba i Inkaraqay oraz potwierdzili hipotezę, że jeziora wysokogórskie u podnóża góry Salkantay były obiektami kultu w okresie inkaskim. Badania prowadzone przez archeologów trwały od 2016 roku i były finansowane ze środków Narodowego Centrum Nauki.

Termin Machu Picchu kojarzy się powszechnie ze słynnym stanowiskiem z listy światowego dziedzictwa UNESCO. Tymczasem nazwa ta odnosi się również do terenu peruwiańskiego parku narodowego o powierzchni ok. 37 tys. ha, w granicach którego znajduje się 60 stanowisk archeologicznych.

W Narodowym Parku Archeologicznym Machu Picchu od 11 lat nieprzerwanie pracują naukowcy z Centrum Badań Andyjskich UW w Cusco (CEAC). Badacze w czerwcu tego roku zakończyli trzyletnie projekty realizowane w ramach grantów finansowanych ze środków Narodowego Centrum Nauki.

Archeolodzy badali relacje pomiędzy Machu Picchu, głównym stanowiskiem ceremonialnym w parku, a jego tzw. stanowiskami satelitarnymi – Inkaraqay, Chachabamba oraz stanowiskami położonymi w wysokogórskich lagunach. Prace na stanowisku Inkaraqay prowadził prof. Mariusz Ziółkowski, badaniami w Chachabambie kierowała Dominika Sieczkowska, natomiast za realizację projektu w obrębie jezior wysokogórskich odpowiadał dr Maciej Sobczyk. Celem prac archeologicznych była analiza tego, jakie funkcje pełniły względem siebie te ośrodki oraz jakie były ich zależności chronologiczne.

NOWE DATOWANIE MACHU PICCHU

Badania realizowane przez archeologów ze stacji w Cusco dotyczyły okresu prekolumbijskiego pomiędzy XIV a XV wiekiem. W ramach prowadzonych prac naukowcy skorygowali obowiązującą dotychczas datę powstania stanowiska ceremonialnego Machu Picchu i otrzymali jako pierwsi nowe daty powstania stanowisk satelitarnych.

Wykopaliska
w Chachabambie.
Fot. P. Trześniewski.

Zgodnie z ustaleniami badaczy, Machu Picchu, główne stanowisko w parku, zaczęto wznosić prawdopodobnie w pierwszej połowie XV wieku, a nie po 1450 roku, jak dotychczas przypuszczano. Co więcej, najprawdopodobniej jeszcze wcześniej, już na przełomie XIV i XV wieku, w pobliżu powstawały inne stanowiska. Odkrycie to daje nowy obraz obecności Inków na tym obszarze oraz zmienia dotychczasową wiedzę o zasiedleniu regionu.

– Jesteśmy pierwszym zagranicznym zespołem, który prowadzi badania w skali całego obszaru parku, równolegle w kilku bardzo odmiennych od siebie strefach ekologicznych. Dotychczas opracowywano jedynie głównie stanowisko, czyli tzw. Llaqta Machu Picchu, oraz te stanowiska, które położone są wzdłuż tzw. Camino Inca (dosłownie „Droga inkaska”), głównego szlaku turystycznego łączącego Ollantaytambo z Machu Picchu, poprowadzonego jedną z inkaskich dróg. W tej chwili możemy stwierdzić, że główny zespół Machu Picchu nie był pierwszym inkaskim założeniem na tym obszarze. Rodzi to kolejne pytania, na które będziemy poszukiwać odpowiedzi, np. od kiedy Inkowie zasiedlali ten region i kim byli ich poprzednicy – podkreśla prof. Mariusz Ziółkowski, kierownik Centrum Badań Andyjskich UW w Cusco.

Ustalenia na temat czasu rozpoczęcia budowy badanych stanowisk inkaskich oparte są na wynikach analizy próbek węgla pozyskanych z palenisk, która obecnie pozwala na określenie wieku badanych materiałów z przybliżeniem do 15-20 lat.

STANOWISKA SATELITARNE

Do badania stanowisk satelitarnych naukowcy wybrali trzy lokalizacje: Chachabambę, Inkaraqay oraz wysokogórskie jeziora znajdujące się u stóp góry Salkantay. Dzięki zastosowaniu technologii skanowania powietrznego LIDAR, w obrębie dwóch pierwszych stanowisk badacze z UW odkryli nieznanne wcześniej struktury. Wokół stanowiska Inkaraqay zlokalizowano drogi, które prowadziły do miejsc pełniących prawdopodobnie funkcje mieszkalne. Z kolei w niewielkiej Chachabambie, położonej w dolinie rzeki Urubamby, naukowcy badali sektor ceremonialny z systemem 14 fontann rytualnych.

– Chachabamba prawdopodobnie pełniła funkcję przystankową przed przejściem do Machu Picchu. Podejrzewamy, że znajdujące się tam fontanny mogły służyć do rytualnego oczyszczenia się przed przystąpieniem do dalszej drogi – wskazuje Dominika Sieczkowska, kierująca pracami na tym stanowisku.

Polscy archeolodzy badali także wysokogórskie jeziora położone u stóp góry Salkantay na wysokości powyżej 4 tys. m n.p.m. Prace w tym bardzo trudnym pod względem logistycznym terenie potwierdziły hipotezę, że przynajmniej trzy z badanych jezior były przedmiotem kultu w okresie inkaskim, a być może już nawet

WYSTAWA W PAŁACU KAZIMIERZOWSKIM

Podsumowaniem badań prowadzonych przez naukowców Uniwersytetu Warszawskiego w Narodowym Parku Archeologicznym Machu Picchu jest organizowana przez Centrum Badań Andyjskich UW w Cusco wystawa „Poza tym, co widzialne”. Ekspozycja dostępna jest do zwiedzania od 20 listopada do 21 grudnia w Pałacu Kazimierzowskim na kampusie przy Krakowskim Przedmieściu. Wystawa obejmuje m.in. filmy, materiały dokumentacyjne oraz archiwalne i najnowsze zdjęcia z terenów prowadzonych prac. Prezentowana jest jednocześnie w Warszawie i Machu Picchu, w kolejnych miesiącach będzie także pokazywana w Cusco, Limie, Mediolanie, Rzymie i we Wrocławiu. Organizacja wystawy została dofinansowana ze środków Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

Widok na Machu Picchu z drogi na stanowisko Qantupata. Fot. C. Castro.

kilkaset lat wcześniej. Dowodzą tego odnalezione na brzegach kamienno-ziemne platformy.

– Wokół zbiorników wodnych w Andach powstawały różnorodne wierzenia, m.in. z jezior miały się wywodzić lamy i alpaki, zapewniające pomyślność gospodarce pasterskiej. Ceremonialny charakter wysokogórskich jezior potwierdza także układ dróg łączący laguny ze stanowiskiem Machu Picchu. Tymi szlakami prawdopodobnie poruszały się procesje ofiarników – wyjaśnia prof. Ziółkowski.

MIĘDZYNARODOWA WSPÓŁPRACA

Naukowcy Uniwersytetu Warszawskiego współdziałają z Narodowym Parkiem Archeologicznym Machu Picchu od 2008 roku na podstawie umowy, która jest regularnie odnawiana. – Pozytywna ocena przeprowadzonego przez nasz zespół 10 lat temu projektu konserwatorskiego głównego zespołu Machu Picchu, zachęciła kierownictwo parku do dalszej współpracy. To dla nas duże wyróżnienie, ponieważ jesteśmy obecnie jedynym zespołem zagranicznym, który wraz ze stroną peruwiańską może prowadzić prace archeologiczne na tym obszarze – podkreśla prof. Mariusz Ziółkowski.

W pracach zespołu Centrum Badań Andyjskich UW w Cusco uczestniczyli także inni polscy i zagraniczni specjaliści. Stronę dokumentacji 3D i analiz architektonicznych zabezpieczył zespół z Laboratorium Skanowania i Modelowania 3D Politechniki Wrocławskiej pod kierunkiem prof. Jacka Kościuka, natomiast za powietrzne skanowanie LIDARem odpowiadał dr Bartłomiej Ćmielewski, członek wrocławskiego zespołu. Ważnym elementem był udział włoskiej ekipy prof. Nicola Masiniego z IBAM-CNR w Potenza, która przeprowadziła badania teledetekcyjne (georadarowe i elektromagnetyczne).

Datowania C-14 wysokiej dokładności, dzięki którym udało się przedstawić propozycje nowej chronologii inkaskiej obecności na tym obszarze, wykonało nowozelandzkie laboratorium University of Waikato kierowane przez dr. Allana Hogga. Badania o charakterze biochemicznym przeprowadzili naukowcy z Centrum Nauk Biologiczno-Chemicznych UW.

DALSZE BADANIA

Kolejne prace w Narodowym Parku Archeologicznym Machu Picchu prowadzone będą na wiosnę przyszłego roku, po zakończeniu pory deszczowej. Naukowcy za pomocą prac wykopaliskowych zamierzają przebadać struktury zlokalizowane wcześniej metodami nieinwazyjnymi.

Zespół Centrum Badań Andyjskich UW w Cusco chce przede wszystkim jednak rozwijać badania nad zależnościami chronologicznymi Machu Picchu i pozostałych stanowisk. Zarówno w ramach współpracy z University of Waikato oraz stroną peruwiańską, jak i w ramach własnych projektów, archeolodzy planują pobrać próbki z możliwie jak największej liczby stanowisk, aby ustalić chronologię kulturową całego regionu.

W ramach dalszej współpracy naukowców CEAC z parkiem Machu Picchu realizowane będą także badania na stanowisku o nazwie Qantupata, które znajduje się w terenie bardzo gęsto porośniętym lasem deszczowym, na wysokości 3 tys. m n.p.m. Na podstawie wstępnej prospekcji terenowej przeprowadzonej w tym roku pod kierunkiem Dominiki Sieczkowskiej, archeolodzy opisali znajdujące się tam dwa ołtarze rytualne, wyrzeźbioną w głazie pumę oraz namalowany krzyż – najprawdopodobniej ślad obecności hiszpańskich kolonizatorów. W drugim kwartale 2020 roku naukowcy planują kompleksowo przebadać to stanowisko.

Centrum Badań Andyjskich UW w Cusco (CEAC) to jednostka Uniwersytetu Warszawskiego, która prowadzi badania w kilku krajach Ameryki Łacińskiej: Peru, Boliwii, Chile (Wyspa Wielkanocna), Salvadorze i Gwatemali. W tym roku CEAC obchodziło 10-lecie swojej działalności. Kierownikiem jednostki jest prof. Mariusz Ziółkowski. Działalność CEAC dofinansowana jest w ramach grantu SPUB MNiSW.

Badania wysokogórskich jezior. Fot. K. Pilszek.

W S+OCZEWCE

INELCO – NOWY SPIN-OFF UW

Na UW powstała nowa spółka spin-off Inelco, która specjalizuje się w produkcji innowacyjnych powłok ochronnych ze stopów metali wytwarzanych w sposób bezpieczny dla środowiska. Jednym z jej rozwiązań jest technologia dająca możliwość wyeliminowania z produkcji szkodliwego chromu.

Spin-off Inelco został założony przez dr. Pawła Bącala z Wydziału Chemii UW. Uniwersytecka spółka tworzy bezpieczne dla środowiska i tańsze w produkcji powłoki ochronne z wykorzystaniem metod elektrochemicznych. Naukowcy dysponują nowymi materiałami i stopami

o właściwościach dekoracyjnych, antykorozyjnych lub nadających się do produkcji elementów konstrukcyjnych.

Podstawowym produktem spółki są obecnie stopy niklu, miedzi i wolframu. Badania dr. Bącala nad wolframem doprowadziły do odkrycia nieznanego wcześniej stopu tego metalu i otworzyły nowe perspektywy tworzenia materiałów. Dzięki temu możliwe było opracowanie przez spółkę Inelco technologii pozwalającej zastąpić szkodliwy chrom. Dr Bącal wraz ze współpracownikami prowadzi także zaawansowane prace badawcze nad stopami, które mają potencjał do wykorzystania w ogniwach paliwowych.

NAWYKI ŻYWIENIOWE SZYMPANSÓW

W 1989 roku prymatolog – dr John Hart – napotkał w kongijskim lesie równikowym Ituri dwa dorosłe szympansy krzątające się wokół okapi świeżo zabitego przez leoparda. Całość relacji z tej i podobnych obserwacji słabo poznanych mięsożernych inklinacji szympansów przedstawia rozdział książki pt. *Chimpanzee Behaviour: Recent Understandings from Captivity and the Forest*, którego współautorem jest dr Thurston C. Hicks z Wydziału „Artes Liberales” UW i Max Planck Institute for Evolutionary Anthropology (Leipzig, Niemcy).

– Badania nad okazjonalną mięsożernością szympansów są istotne dla zrozumienia ewolucji człowieka, gdyż domyślamy się, iż nasi przodkowie również polowali na duże zwierzęta bądź czasami rabowali zdobycz innym drapieżnikom – objaśnia dr Thurston C. Hicks.

Drapieżnicza natura szympansów jest przedmiotem badań międzynarodowego zespołu naukowego z udziałem dr. Hicksa. We wrześniu wydano książkę pt. *Chimpanzee Behaviour: Recent Understandings from Captivity and the Forest*, przedstawiającą m.in. wyniki najnowszych obserwacji takich zachowań. Dr Hicks jest współautorem rozdziału „Handling and Consumption of Vertebrate Prey by Chimpanzees (*Pan troglodytes schweinfurthii*) in the Northern Democratic Republic of the Congo”. Prezentuje on bezpośrednie oraz pośrednie dowody na drapieżnictwo szympansa wschodniego (*Pan troglodytes schweinfurthii*) wobec kręgowców. Obserwacji dokonano w dwóch lokalizacjach północno-wschodniej części Demokratycznej Republiki Konga: w lasach Bili oraz Ituri. Szympansy zamieszkujące te terytoria są uznawane za część jednej z największych populacji tego gatunku w Afryce.

BADANIA NAD STRUKTURAMI ŁAŃCUCHÓW BIAŁKOWYCH

Dr Szymon Niewieczyra i prof. Joanna Sułkowska z Centrum Nowych Technologii UW opisali rezultaty badań nad strukturami łańcuchów białkowych. Ich artykuł ukazał się w prestiżowym czasopiśmie „Physical Review Letters”.

Łańcuchy białkowe ulegają zwijaniu do struktury natywnej. Szczególnym przypadkiem zwijania jest ten, gdy oddalone od siebie aminokwasy łańcucha tworzą tzw. mostek dwusiarczkowy. Wówczas łańcuch przybiera postać pętli ze swobodnymi końcami. Z kolei superskręcenie (ang. *supercoiling*) to – według dotychczasowych badań – najbardziej złożony rodzaj struktury białkowej z mostkami dwusiarczkowymi.

Autorzy przedstawili proces zwijania białka z motywem superskręcenia, uwzględniając przede wszystkim mechanizm przechodzenia końca łańcucha przez pętlę. Naukowcy pokazali, że stabilność białka można mierzyć poprzez obserwację wahań minimalnej powierzchni rozpiętej na pętli łańcucha spiętej mostkiem dwusiarczkowym. Wykazali też, że złożona topografia białka, której przykładem jest superskręcenie, zwiększa jego stabilność. Tym samym, motyw superskręcenia pozwala białku na funkcjonowanie w ekstremalnych warunkach fizycznych, które są szkodliwe dla większości organizmów na Ziemi.

Więcej w publikacji: Niewieczyra S., Sułkowska J.I. (2019), *Supercoiling in a Protein Increases its Stability*, „Physical Review Letters”, Volume 123, Issue 13, Article number: 138102, DOI: <https://doi.org/10.1103/PhysRevLett.123.138102>.

NOWY PROJEKT CAŚ UW W SUDANIE

Badacze z Centrum Archeologii Śródziemnomorskiej UW rozpoczęli w Sudanie pierwszy sezon prac archeologicznych na stanowisku Soba, dawnej stolicy średniowiecznego królestwa Alwy.

Głównym celem projektu *Soba – serce królestwa Alwy. Organizacja przestrzenna średniowiecznej stolicy nad Nilem Błękitnym* jest szczegółowe rozpoznanie topografii Soby – analiza poszczególnych dzielnic oraz

poznanie ich struktury. Badacze ustalą, czy w mieście można zidentyfikować dzielnice o różnorodnym charakterze zajmowane przez poszczególne grupy społeczne, np. kompleks królewski, centra religijne, sektory mieszkalne.

Projekt realizowany jest pod kierunkiem dr. Mariusza Drzewieckiego, który otrzymał na ten cel grant Narodowego Centrum Nauki.

PUBLIKACJA NAUKOWCÓW Z UW W „SCIENCE”

W czasopiśmie naukowym „Science” ukazał się artykuł, którego współautorami są pracownicy i studenci Wydziału Fizyki UW. Naukowcy z UW, wraz z badaczami z innych ośrodków naukowych, stworzyli wnękę optyczną wypełnioną ciekłym kryształem i uwięzili w niej fotony. Zaobserwowali, że w takich warunkach fotony zachowują się jak cząstki obdarzone masą. Rezultaty badań pomogą opracować nowe rozwiązania techniczne.

Zespół naukowców z UW stworzył wnękę, w której fotony zostały uwięzione pomiędzy dwoma doskonałymi lustrami. Oryginalność pomysłu polega na wypełnieniu wnęki materiałem ciekłokrystalicznym, spełniającym rolę ośrodka optycznego. W trakcie stwierdzono unikatowe właściwości i zachowania fotonów uwięzionych we wnękę. Podczas sterowania anizotropią optyczną materiału ciekłokrystalicznego zachowywały się one tak jak kwazicząstki obdarzone masą i momentem magnetycznym.

Pracę badawczą wykonali studenci inżynierii nanostruktur na Wydziale Fizyki UW: Katarzyna Rechcińska, Mateusz Król, Rafał Mirek i Karolina Łempicka, pracujący w nowym Laboratorium Polarytonowym UW, pod kierunkiem dr hab. Barbary Piętki i dr. hab. Jacka Szczytko. Zespół współpracował z Wydziałem Nowych Technologii i Chemii Wojskowej Akademii Technicznej, Instytutem Fizyki PAN i prof. Pavlosem Lagoudakisem, pracującym na Uniwersytecie w Southampton i Instytucie Skolkovo pod Moskwą.

Badania zostały sfinansowane przez Narodowe Centrum Nauki, Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Ministerstwo Obrony Narodowej.

Więcej w publikacji: K. Rechcińska, M. Król, R. Mazur, P. Morawiak, R. Mirek, K. Łempicka, W. Bardyszewski, M. Matuszewski, P. Kula, W. Piecek, P.G. Lagoudakis, B. Piętka, J. Szczytko, *Photonic Engineering of Spin-Orbit Synthetic Hamiltonians in Liquid Crystal Cavities*, „Science”, Vol. 366, Issue 6466, pp. 727-730, DOI: 10.1126/science.aay4182.

SZKOŁA LETNIA UW I STANOWISKO W TUNEZJI

Na stanowisku archeologicznym Mustis odbyła się pierwsza szkoła letnia UW w Tunezji. W projekcie *Mustis 2019: Unearth, Describe, Understand. Archaeology of a Roman City* uczestniczyło 18 studentów.

W wyjazdowej szkole letniej w Mustis udział wzięli studenci I i II stopnia różnych kierunków na wydziałach humanistycznych UW. Dzięki niemu mogli poznać przede wszystkim teoretyczne i praktyczne aspekty prowadzenia badań archeologicznych w środowisku rzymskiego miasta Afryki Północnej.

Projekt *Mustis 2019: Unearth, Describe, Understand. Archaeology of a Roman City* został zrealizowany przez Centrum Archeologii Śródziemnomorskiej, Wydział Historyczny i Instytut Archeologii UW w ramach Programu zintegrowanych działań na rzecz rozwoju UW (ZIP). Kierowali nim dr hab. Monika Rekowska oraz prof. Tomasz Waliszewski z Instytutu Archeologii UW.

Szkołę letnią przeprowadzono, wykorzystując możliwości, jakie stwarza stanowisko Mustis od niedawna badane przez polsko-tunezyjską ekspedycję z ramienia CAŚ UW, IA UW oraz *Institut National du Patrimoine* (Tunis), a także infrastruktura funkcjonującej przy nim bazy archeologicznej. To pierwsze polsko-tunezyjskie badania od końca lat 70.

^ Zwiedzanie Douggi podczas zajęć w ramach szkoły letniej w Mustis. Fot. T. Waliszewski.

ICM UW WSPÓŁTWÓRCĄ NOWEGO TRANSKONTYNTALNEGO ŁĄCZA

Interdyscyplinarne Centrum Modelowania Matematycznego i Komputerowego Uniwersytetu Warszawskiego (ICM), A*STAR Computational Resource Center (A*CRC, Singapur) i Zettar Inc. (USA) po raz pierwszy wdrożyły nowe połączenie produkcyjne o przepustowości danych 100 Gb/s na trasie nowego światłowodu Collaboration Asia Europe-1.

Połączenie Warszawa-Singapur to pierwszy historyczny projekt w ramach nowo zbudowanego międzykontynentalnego łącza CAE-1.

Jego głównym pomysłodawcą i międzynarodowym koordynatorem jest dyrektor ICM dr Marek Michalewicz. Po stronie ICM w projekt zaangażowani byli też Marcin Semeniuk i Jarosław Skomał.

Wyniki testu produkcyjnego i szczegóły nowego połączenia międzykontynentalnego zostały zaprezentowane przez przedstawicieli ICM podczas czołowej światowej konferencji Supercomputing 2019, która odbyła się od 17 do 22 listopada w Denver.

PODIUM NAUKOWE

We wrześniu Narodowe Centrum Nauki ogłosiło wyniki konkursów:

- › w trzeciej edycji programu **MINIATURA** dr Hanna Tomaszewska-Pękała z Wydziału Pedagogicznego UW otrzymała finansowanie, dzięki któremu pokryje koszty wyjazdu konsultacyjnego do Södertörn University w Szwecji,
- › w trzeciej edycji programu **BEETHOVEN CLASSIC** (zorganizowanej we współpracy z Deutsche Forschungsgemeinschaft) nagrodzono troje naukowców z UW, którzy otrzymają łącznie ponad 3,4 mln złotych dofinansowania.

We wrześniu Narodowa Agencja Wymiany Akademickiej ogłosiła wyniki naboru wniosków w programach **Akademickie Partnerstwa Międzynarodowe** oraz **Welcome to Poland**. UW będzie beneficjentem obu z nich.

W październiku sieć **BiodivERsA** ogłosiła listę międzynarodowych projektów, które otrzymają finansowanie w ramach działania **BiodivERsA Call 2018**. W dwa projekty zaangażowani są naukowcy z Wydziału Biologii Uniwersytetu Warszawskiego: prof. Magdalena Popowska i prof. Bogdan Jaroszewicz.

Radostaw Kamiński

Katarzyna
N. Jarzemska

Krzysztof Durka

JAK EFEKTYWNI DZIAŁAĆ W UCZELNI BADAWCZEJ

– PUNKT WIDZENIA (MŁODEGO) PRACOWNIKA NAUKOWEGO

Naukowcy w ostatnim czasie stają przed szeregiem poważnych zmian w szkolnictwie wyższym związanych z wdrażaniem tzw. Konstytucji dla Nauki. Jest to moment, w którym trzeba przygotować się na nowe wyzwania, ale też jest to szansa wypracowania lepszych od istniejących rozwiązań systemowych w ramach autonomii uczelni. Całkiem niedawno poznaliśmy na przykład wyniki konkursu „Inicjatywa doskonałości – uczelnia badawcza”. Uniwersytet Warszawski plasuje się w tym zestawieniu na najwyższym miejscu; znalazły się tam również i inne uczelnie, takie jak np. Uniwersytet Wrocławski lub Politechnika Warszawska¹. Każda z uczelni-laureatów została nagrodzona zwiększeniem subwencji o 10%, co jest kwotą niebagatelną. W ramach konkursu uczelnia musiała przedstawić nie tylko swoje osiągnięcia, ale także plan zagospodarowania dodatkowych funduszy. Znając słabe strony funkcjonowania rodzimych uczelni, a widząc nowe możliwości w związku ze zwiększeniem subwencji, chcieliśmy w tym miejscu przedstawić kilka koncepcji, które, naszym zdaniem, usprawniłyby pracę badawczą i dydaktyczną.

Uniwersytet to organizm złożony przede wszystkim z ludzi – studentów, pracowników naukowych/dydaktycznych czy pracowników administracji. Aby mógł on sprawnie funkcjonować, oprócz pewnych narzędzi prawnych nadających mu konkretną formę (np. statut), potrzeba również zdroworozsądkowych rozwiązań, pozwalających na możliwie wydajną i komfortową pracę naukową, badawczą, administracyjną. Jako pracownicy naukowci, prowadzący badania i zajmujący się nauczaniem studentów, zaobserwowaliśmy, że w UW obowiązuje wiele nieefektywnych czy nazbyt zawiłych procedur. Te zaś, zabierając czas, przekładają się w dużej mierze na obniżenie jakości wykonywanej przez nas pracy, co rzutuje na prestiż uniwersytetu, jako całości. Ze względu na to, że główną istotą funkcjonowania uczelni są nauczanie i badania naukowe, sądzimy, że to właśnie pracownikom naukowym i dydaktycznym należy w pierwszej kolejności zapewnić pewien elementarny komfort pracy, aby mogli oni swoje obowiązki wykonywać rzetelnie i na najwyższym poziomie. Poniżej znajduje się lista kilku podstawowych problemów, z jakimi obecnie zmagają się tacy pracownicy (szczególnie ci na początku swojej kariery). Uważamy, że większość przedstawionych spraw wynika z relatywnie niskiej kultury zaufania i braku wszechobecnej informatyzacji na uczelni. Proponowane

przez nas szkice rozwiązań są oparte na istniejących i sprawdzonych procedurach w zagranicznych jednostkach naukowych, w których mieliśmy okazję pracować².

- › **Brak szkoleń towarzyszących pierwszemu zatrudnieniu**³. Na Uniwersytecie Warszawskim, zakłada się, że nowo zatrudniony pracownik zna zasady postępowania obowiązujące przy wszelkich zamówieniach, rozliczaniu faktur, rozliczaniu pensum dydaktycznego itd. Biorąc pod uwagę fakt, że znaczna część kadry pochodzi z tzw. chowu wsobnego, nie dziwi, że system ten przez długi czas jakoś funkcjonował. Niemniej jednak, nowa osoba ma prawo czuć się zagubiona w starciu z machiną administracyjną uczelni. **Sugerujemy, by każdy nowy pracownik przechodził odpowiednie szkolenie dot. funkcjonowania w obrębie uniwersytetu i jego otoczenia (tzw. *orientation*)⁴, jak i otrzymywał odpowiednio przygotowane materiały, w których przystępnie opisane są wszelkie niezbędne procedury i podane pomocne informacje.**
- › **Czynności administracyjne nie powinny być przerzucane na pracowników naukowych**, co obecnie jest niestety nagminną praktyką⁵. Istniejącą sytuację można poprawić np. poprzez **przypisanie sekretarzy do liderów poszczególnych grup badawczych**, jednocześnie rezygnując z obsługi podjednostek uniwersytetu, takich jak zakłady, katedry czy instytuty. Osoba taka stanowiłaby niezbędny łącznik pomiędzy pracownikiem naukowym a bardziej specyficznymi częściami administracji. Oczywiście dany sekretarz mógłby obsługiwać kilka grup badawczych jednocześnie.
- › **Nieefektywna procedura dotycząca rozliczeń wyjazdów zagranicznych**⁶. Po zrealizowaniu delegacji zagranicznej wymaga się od pracownika osobistej wizyty w Kwesturze UW, w celu rozliczenia wyjazdu. Z podobną procedurą nie spotkaliśmy się nigdy na żadnym znanym nam uniwersytecie czy w ośrodku badawczym za granicą. Tam po odbyciu wyjazdu **komplet materiałów zostawiało się w sekretariacie jednostki badawczej (np. wydziału), wypełniało w systemie informacyjnym lub wysyłało pocztą i po jakimś czasie**

następował zwrot poniesionych kosztów.

Proponujemy, aby UW wprowadziło takie rozwiązania jak najszybciej. Obecna procedura jest niezwykle uciążliwa, szczególnie dla osób pracujących poza kampusem głównym⁷.

- › **Brak spójnego uniwersyteckiego systemu głosowania elektronicznego.** Obecnie głosowania odbywają się często podczas zajęć dydaktycznych lub w godzinach bardzo późnych, co wyklucza z udziału w nich część osób. Ponadto, wymóg ustanawiający niezbędne kworum (np. w wyborach do rad naukowych dyscyplin) może w niektórych przypadkach prowadzić do paraliżu decyzyjnego⁸. **Sugerujemy nie tylko pilną informatyzację systemu wyborczego, ale i rozłożenie wyborów np. na kilka dni.** Poprawi to zarówno frekwencję podczas wyborów, jak i ogólnie zainteresowanie procedurami demokratycznymi, a przez to, zwiększy moc mandatów osób wybranych⁹.
- › **Ograniczone możliwości pracy badawczej w niestandardowych godzinach czy dniach pracy.** W naszym odczuciu praca naukowa jest czymś nieskrępowanym i niepodlegającym rygorom czasowym. Niemniej władze wielu jednostek naukowych wydają odpowiednie rozporządzenia dotyczące np. zakazu pracy w godzinach nocnych czy w dni wolne od pracy. W niektórych przypadkach budynki zamykane są na całe okresy świąt i okoloświąteczne. Nie będziemy tutaj analizować przyczyn takich decyzji, ale uważamy, że znacznie utrudnia to pracę naukową, co najmniej w naukach eksperymentalnych, które reprezentujemy. **W miejscach, w których pracowaliśmy za granicą, przestrzenie uniwersyteckie są praktycznie otwarte nieprzerwanie, co umożliwiałoby całonocne wykonywanie pracy badawczej** – korzystanie z laboratoriów, biur, bibliotek. Postulujemy, aby takie

rozwiązania były wprowadzone w całości uniwersytetu.

- › **Problemy z podstawowymi usługami naprawczymi lub remontowymi na uczelni (dotyczy to również sieci informatycznej).** Poza czynnikami ludzkimi i brakiem przepływu informacji, problemem jest pewna atomizacja struktur. **W znanych nam uniwersytetach zachodnich usługi te są ujednoczone na całym uniwersytecie, nie są w żaden sposób przypisane do konkretnej jednostki i są często dostępne całonocowo.** Sądymy, że taka organizacja administracji technicznej jest znacznie lepsza niż przypisywanie poszczególnych osób konkretnym jednostkom uniwersytetu na stałe.

Ta niepełna lista problemów i przykładowych rozwiązań nie wyczerpuje oczywiście wszystkich potrzebnych zmian, jakie muszą zajść na UW, aby był on w stanie konkurować z najlepszymi uczelniami za granicą. Przykładowo, **nie opisaliśmy tutaj braku spójnego systemu dotyczącego pomocy pracownikom naukowym w przygotowaniu wniosków grantowych, jak i późniejszej opieki administracyjnej podczas realizacji uzyskanych grantów i ich rozliczania** (jest to temat obszerny i stanowić będzie kolejny artykuł). Chcemy także zastrzec, że niektóre z wymienionych rozwiązań istnieją już na części wydziałów, dzięki mądrym decyzjom ich władz. Nasz tekst ma na celu zwrócenie uwagi na te aspekty, które powinny być ujednoczone i lepiej rozwiązane, aby uniwersytet działał sprawniej. Mamy nadzieję, że będzie to załączek dyskusji, która zostanie szeroko podjęta ze społecznością akademicką i przyczyni się do poprawy funkcjonowania uczelni przez okres trwania zwiększonej subwencji, jak również i później.

¹ Alma Mater dwóch autorów niniejszego tekstu, miejsce pracy jednego z nich. Część opisanych tu problemów dotyczy głównie UW, ale znaczna większość jest ogólna i odnosi się m.in. też do PW.

² University at Buffalo (USA), Argonne National Laboratory (USA), University of Cambridge (UK), University of Bath (UK), Diamond Light Source (UK), University of Lorraine (Francja), European Synchrotron Radiation Facility (Francja), University of Göttingen (Niemcy), itp.

³ Pomijamy tutaj szkolenia z zakresu BHP. Te są organizowane niezwykle sumiennie.

⁴ Bardzo często wiąże się to wręcz z wycieczką po uniwersytecie, jak i przedstawieniem wszystkich obowiązujących zasad odnośnie do procedowania spraw, które mogą dotyczyć nowo zatrudnionego.

⁵ Nierzadko kierownik projektu musi być np. ekspertem od wypełniania wszelkich umów stypendialnych lub cywilnoprawnych, w negocjacjach dotyczących umów (np. konsorcyjnych), czy znać się na wszelkich aspektach technicznych zajmowanych przez siebie pomieszczeń, aby móc uzupełnić przedłożoną mu dokumentację itp.

⁶ Pomijamy niezrozumiały dla nas aspekt różnic pomiędzy wyjazdami krajowymi a zagranicznymi (wtedy obowiązują kompletnie różne druki wyjazdowe).

⁷ Jeden z autorów dowiedział się kiedyś, że w taki sposób administracja jest w stanie rozliczyć jego wyjazd szybciej. Polemizujemy z tym stwierdzeniem (informatyzacja całości procedury znacznie by to przyspieszyła), stoi ono w sprzeczności z celem istnienia administracji uczelnianej.

⁸ Wybory do Rady Naukowej Dyscypliny – Nauki Chemiczne – w grupie pracowników naukowych/dydaktycznych bez stopnia dra hab. przeprowadzono trzy razy, bo nie można było osiągnąć kworum.

⁹ Zmiany takie powinny też wyciszyć krytykę wyborów w uniwersytetach, którym zarzucano się niedemokratyczność.

Radosław Kamiński
(dr inż., Wydział Chemii UW,
rkaminski85@uw.edu.pl)

Katarzyna N. Jarzemska
(dr hab., Wydział Chemii UW,
katarzyna.jarzemska@uw.edu.pl)

Krzysztof Durka
(dr inż., Wydział Chemiczny PW,
kdurka@pw.edu.pl)

SZKOLENIA DLA KAŻDEGO

– W pracy naukowca, dydaktyka oraz pracownika administracji niezwykle ważne są kompetencje miękkie, począwszy od umiejętności współpracy z innymi, a skończywszy na zdolności planowania własnej kariery. Dlatego budujemy na naszej uczelni kompleksowy program w tym zakresie – mówi prof. Andrzej Tarlecki, prorektor UW ds. kadrowych i polityki finansowej. Rozwój kompetencji miękkich poprzez warsztaty czy wsparcie mentorów jest elementem projektów wpisanych zarówno w Program zintegrowanych działań na rzecz rozwoju UW (ZIP), jak i „Inicjatywę doskonałości”, na którą uniwersytet zdobył dofinansowanie w konkursie MNiSW. Oferta szkoleń przygotowywana jest z myślą o wszystkich pracownikach – zarówno akademickich, jak i niebędących nauczycielami.

www.szkolenia-rozwoj.uw.edu.pl

nowa platforma poświęcona szkoleniom i rozwojowi wszystkich pracowników UW

SZKOLENIA DLA PRACOWNIKÓW ADMINISTRACJI

Program ruszył w styczniu 2014 roku. W pierwszym roku w ofercie były 34 szkolenia i kursy, w roku 2018 liczba ta wzrosła do ponad 50. Szkolenia finansowane są z różnych źródeł – budżetu centralnego, programu Erasmus+ oraz Programu ZIP, który potrwa do marca 2022 roku.

Szkolenia dla pracowników administracji obejmują kursy językowe, szkolenia specjalistyczne, warsztaty dla kadry kierowniczej, a także zajęcia rozwijające kompetencje miękkie (rozumiane jako osobiste, społeczne i poznawcze), dotyczące m.in. organizacji efektywnych spotkań czy wykorzystywania inteligencji emocjonalnej w pracy.

AKADEMIA LIDERÓW

– NOWY PROGRAM ROZWOJU KOMPETENCJI KIEROWNICZYCH PRACOWNIKÓW ADMINISTRACJI

Na wiosnę rozpoczną się szkolenia dla pierwszych grup pracowników w ramach akademii, pozostałe grupy rozpoczną zajęcia na jesieni 2020 roku. W szkoleniach weźmie udział około 250 osób, które na uczelni kierują biurami, jednostkami, sekcjami, zespołami lub mogą pełnić taką funkcję w przyszłości. O wskazanie osób, które mogłyby zostać objęte programem, zostali poproszeni rektorzy, dziekani, zespół kanclerski, dyrektorzy i kierownicy jednostek. Przełożeni mogli zgłosić do akademii swoich pracowników, a także sami, jeśli należą do grupy pracowników administracji, zapisać się na warsztaty.

Każdy uczestnik weźmie udział w 6 dwudniowych szkoleniach, które dotyczyć będą m.in. planowania pracy zespołu, podziału zadań, wspierania rozwoju pracowników, motywowania ich i oceniania, radzenia sobie z trudnymi sytuacjami i rozwiązywania konfliktów, wprowadzania zmian, dobrej komunikacji. – Liczba nauczycieli akademickich oraz pozostałych pracowników na uniwersytecie jest mniej więcej taka sama. Administracja to ogromna część naszej społeczności, bez której uczelnia

by nie istniała i nie mogła funkcjonować. Prowadzenie badań i dydaktyki nie byłoby bez niej możliwe. Dlatego musimy dbać, aby osoby pracujące w administracji miały możliwość rozwijania swoich kompetencji, a osoby, które są liderami, uczyły się kierowania zespołami. Szkolenia organizowane w ostatnich latach pokazały, jak duże jest zapotrzebowanie na tego typu propozycje – mówi o Akademii Liderów prorektor Andrzej Tarlecki.

Program akademii powstaje w drodze konsultacji, jego ostateczny kształt będzie znany w styczniu i wtedy też rozpoczną się zapisy na konkretne zajęcia. Największy wpływ na dobór tematyki miały 2 spotkania warsztatowe, które odbyły się w listopadzie. Uczestniczyły w nich osoby pełniące na uczelni funkcję liderów różnego szczebla, w tym przyszli uczestnicy akademii. Dyskutowali o tym, jakie zagadnienie uznają za najważniejsze oraz jakie kompetencje za najbardziej pożądane. W internecie dostępna była też dla wszystkich pracowników ankieta, w której mogli ocenić, które z zaproponowanych tematów są ich zdaniem najistotniejsze. – Po konsultacjach z rektorami i kanclerzem mieliśmy zamiar, jak Akademia Liderów mogłaby wyglądać, ale chcieliśmy włączyć w budowanie programu szeroką grupę osób – mówi Joanna Wąsowska, pełnomocniczka rektora ds. rozwoju zarządzania zasobami ludzkimi i koordynatorka modułu „Kompetencje” w ramach programu ZIP. – Zależało nam na otrzymaniu informacji zwrotnej i wskazówek, na jakich zagadnieniach powinniśmy położyć główny akcent, ale także na rozpoczęciu dyskusji, jaki powinien być lider w administracji, abyśmy potrafili sprostać wyzwaniom, przed którymi stoi dzisiaj nasza uczelnia.

Szkolenia będą prowadzone przez nauczycieli akademickich, którzy jednocześnie poza uczelnią pracują jako trenerzy. – Współpracujemy z nimi od kilku lat, organizując szkolenia dla administracji. Doskonale rozumieją uniwersytet i jego specyfikę. Uczestnicy AL będą dyskutować o konkretnych przykładach zebranych w trakcie konsultacji. Nie będą to teoretyczne sytuacje charakterystyczne dla innych organizacji, lecz osadzone

Liczba nauczycieli akademickich oraz pozostałych pracowników na uniwersytecie jest mniej więcej taka sama. Administracja to ogromna część naszej społeczności, bez której uczelnia by nie istniała i nie mogła funkcjonować. Prowadzenie badań i dydaktyki nie byłoby bez niej możliwe. Dlatego musimy dbać, aby osoby pracujące w administracji miały możliwość rozwijania swoich kompetencji, a osoby, które są liderami, uczyły się kierowania zespołami. Szkolenia organizowane w ostatnich latach pokazały, jak duże jest zapotrzebowanie na tego typu propozycje – mówi o Akademii Liderów prorektor Andrzej Tarlecki.

w realiach naszej uczelni dotyczące np. wypalenia zawodowego osób z długim stażem – wyjaśnia Joanna Wąsowska.

Akademia będzie dla uczestników także okazją do wymiany doświadczeń i pomysłów z osobami pracującymi w innych jednostkach, nawiązania relacji, które ułatwią im w przyszłości współpracę.

Akademia Liderów finansowana jest z programu ZIP. Więcej o AL znaleźć można na stronie www.zip.uw.edu.pl.

PODNOSZENIE KOMPETENCJI DYDAKTYCZNYCH

Warsztaty będą finansowane z programu ZIP, który przewiduje przeszkolenie 600 dydaktyków. Na początku roku gotowa będzie oferta dla kilkudziesięciu młodych nauczycieli, którzy pracę dydaktyczną rozpoczęli maksymalnie 2 lub 3 lata temu. Na wiosnę znany będzie program szkoleń dla pozostałych grup dydaktyków.

„INICJATYWA DOSKONAŁOŚCI” – ROZWÓJ KOMPETENCJI NAUKOWCÓW

UW jest jedną z 10 polskich uczelni, które w wyniku konkursu MNiSW otrzymały status uczelni badawczej. W swym wniosku uniwersytet zaproponował realizację 70 projektów na łączną kwotę 436 mln zł. Wśród nich są programy służące doskonaleniu kompetencji miękkich naukowców, zapewnieniu im doradztwa zawodowego oraz mentoringu.

– Nie będzie świetnego uniwersytetu badawczego bez sukcesów pojedynczych osób czy zespołów badawczych – mówi prorektor Andrzej Tarlecki. – Dlatego w ramach „Inicjatywy doskonałości” chcemy dbać o rozwój naszych naukowców, począwszy od wspierania konkretnych projektów badawczych, po programy

ukierunkowane horyzontalnie, skierowane np. do młodych naukowców niezależnie od tematyki, którą się zajmują – wyjaśnia prorektor. Naukowcy będą mogli starać się m.in. o środki na rozwój kontaktów międzynarodowych, udział w konferencjach, publikacje. – Będziemy również wspierać świadome budowanie innych niż badawcze kompetencji naszych pracowników – umiejętność pisanie prac naukowych, prezentacji wyników na konferencjach, dobierania partnerów, gospodarowania czasem – mówi prof. Tarlecki.

„Inicjatywa doskonałości” uwzględni też projekty mentoringu – wspierania przez bardziej doświadczonych badaczy tych, którzy dopiero zaczynają karierę. W planie znalazły się też elementy zapewniające równe traktowanie określonym grupom. – To jest bardzo wyraźny element naszej polityki – chcemy, żeby wszyscy mieli równe szanse, taki sam dostęp do rozmaitych możliwości. Odnosi się to do różnych grup, a jedną z nich są kobiety naukowcy. Na początkowych etapach kariery badaczek jest bardzo wiele, niestety na kolejnych etapach jest ich coraz mniej. Warto temu przeciwdziałać, bo to są świetni naukowcy i należy im udzielić odpowiedniego wsparcia, by łatwiej było godzić rozwój zawodowy i potrzeby codziennego życia – podkreśla prorektor.

Więcej o konkursie „Inicjatywa doskonałości – uczelnia badawcza” i przewidywanych w programie działaniach przeczytać można na s. 2.

PLANY NA PRZYSZŁOŚĆ

Sekcja, która w ramach Biura Spraw Pracowniczych zajmuje się organizacją szkoleń, planuje też program dla HR partnerów na wydziałach i w innych jednostkach. – Jeśli chcemy jako uniwersytet oferować pracownikom rozwiązania z zakresu miękkiego HR, musimy mieć

partnerów do rozmowy po stronie jednostek. Chcemy, żeby uczestniczyły one w tworzeniu tych narzędzi. Na przykład, gdy dyskutujemy o stworzeniu programu adaptacyjnego dla nowych zatrudnionych pracowników, konieczne jest uwzględnienie perspektywy jednostek – mówi Joanna Wąsowska. Program dla HR partnerów zakłada, że w jednostkach lub na poszczególnych kampusach działałyby osoby zajmujące się miękkim HR oraz znające potrzeby, specyfikę i problemy konkretnych wydziałów. – Chcemy zaproponować program rozwojowy tym osobom – umożliwić im budowanie kompetencji z zakresu zarządzania kapitałem ludzkim. Mamy wstępną koncepcję programu, ale zamierzamy rozmawiać z jednostkami, jak one widzą taką funkcję, np. czy powinny to być osoby z administracji czy nauczyciele akademicy – mówi Joanna Wąsowska.

Trwają także prace nad programem adaptacyjnym dla nowych pracowników. Każda osoba zatrudniona na UW otrzymywać będzie pakiet materiałów informacyjnych i uczestniczyć w szkoleniach. Pierwsi nowi pracownicy mogliby wziąć udział w takiej adaptacji na wiosnę przyszłego roku.

W semestrze letnim roku 2019/2020 planowane jest uruchomienie studiów podyplomowych na temat tworzenia i realizacji programów rozwojowych na uczelni zakładających wdrożenie nowych rozwiązań, np. usprawnień organizacyjnych, nowych usług czy narzędzi. Studia będą adresowane do pracowników administracyjnych oraz nauczycieli akademickich UW. W programie studiów znajdują się m.in. zagadnienia związane z zarządzaniem uczelnią publiczną w Polsce i na świecie, marketingiem i promocją uczelni, a także ewaluacją i doskonaleniem projektów.

WYKŁADOWCY WIZYTUJĄCY – NOWOŚĆ W ZIP

Justyna Weber

współpraca:
Piotr Podemski

Szersze włączanie wykładowców z zagranicy w kształcenie i badania na UW jest także częścią programu zgłoszonego przez uczelnię do konkursu „Inicjatywa doskonałości”. Więcej na s. 2.

Na Uniwersytet Warszawski przyjdzie 16 naukowców z zagranicy. Poprowadzą oni regularne zajęcia dla studentów, głównie w semestrze letnim. Wizyty wykładowców to część Programu zintegrowanych działań na rzecz rozwoju Uniwersytetu Warszawskiego (ZIP).

NA POCZĄTEK

W listopadzie swój pobyt na UW rozpoczął dr Zbigniew Struzik, fizyk z Uniwersytetu Tokijskiego, którego badania mają charakter interdyscyplinarny i wykraczają poza tradycyjną fizykę w kierunku medycyny, ekonomii czy socjologii. Profesor o polskich korzeniach współpracuje już z naukowcami z UW. Razem prowadzą badania m.in. nad długozasięgowymi i długookresowymi zależnościami w szeregach czasowych różnych danych fizycznych.

Na przełomie listopada i grudnia do Warszawy przyjechali dwaj kolejni wykładowcy: prof. Gaetano Assanto, fizyk zajmujący się optyką, i prof. Vahé Boyajian, iranista i antropolog. Kolejni rozpoczną pracę w lutym. Każdy z nich wygłosi co najmniej jeden wykład otwarty i co najmniej raz wystąpi na seminarium doktorskim.

ZE ŚWIATA NA WYDZIAŁY

Wizytujący badacze na stałe pracują w 13 krajach: Włoszech, Francji, Hiszpanii, Czechach, Niemczech, Finlandii, Szwecji, Wielkiej Brytanii, Armenii, Izraelu, Stanach Zjednoczonych, Nowej Zelandii, Japonii. Reprezentują nauki humanistyczne, społeczne oraz ścisłe i przyrodnicze. Przez okres od 2 do 5 miesięcy będą gośćmi wydziałów: Chemii, Fizyki, Geologii, Geografii i Studiów Regionalnych, Historycznego, Orientalistycznego, Lingwistyki Stosowanej, Neofilologii, Nauk Politycznych i Studiów Międzynarodowych, Pedagogicznego, a także Centrum Europejskiego oraz Interdyscyplinarnego Centrum Modelowania Matematycznego i Komputerowego.

NAJPIERW KONKURS

Wykładowcy wizytujący zostali wybrani w konkursie. Przygotowaniem zgłoszeń zajmowali się przedstawiciele jednostek dydaktycznych UW, w porozumieniu z zapraszającymi osobami. Tegoroczny konkurs trwał od czerwca do września i miał charakter pilotażu – wnioski z pierwszej tury pozwolą udoskonalić kolejne dwie tury. Pierwsza z nich rozpocznie się w lutym. Zostaną w niej wybrani naukowcy, którzy przyjadą na UW w roku akademickim 2020/2021. Trzecią edycję konkursu zaplanowano na luty 2021 roku. Do roku 2022 Uniwersytet Warszawski ma zatrudnić co najmniej 33 zagranicznych wykładowców wizytujących. Szczegółowe informacje i regulamin konkursu są dostępne na stronie programu: www.zip.uw.edu.pl.

WŁĄCZANIE BADACZY Z ZAGRANICY W DYDAKTYKĘ UW

– CELE I ZADANIA:

- zwiększenie umiędzynarodowienia studiów oraz intensyfikacja międzynarodowego transferu wiedzy,
- rozszerzenie oferty dydaktycznej o nowe tematy i specjalności,
- umożliwienie studentom kontaktu z wykładowcami doświadczonymi w prowadzeniu zajęć w ramach systemów edukacyjnych odmiennych od polskiego,
- umożliwienie studentom doskonalenia umiejętności językowych.

NOWOŚCI W ZIP

Na wiosnę ruszy **Akademia Liderów**. To program warsztatów i szkoleń skierowanych do osób, które pełnią funkcje kierownicze na UW. Więcej na s. 40.

W lutym planowana jest kolejna edycja **Brave Campu** – warsztatów, podczas których studenci, doktoranci i pracownicy UW i WUM zdobywają wiedzę o różnych aspektach prowadzenia przedsiębiorstwa, od stworzenia biznesplanu po promocję marki. Podczas Brave Campu uczestnicy prezentują swoje pomysły biznesowe, za które mogą zdobyć nagrody pieniężne.

Czas realizacji:

kwiecień 2018 – marzec 2022

Budżet: 39 mln zł

4 moduły: programy kształcenia, podnoszenie kompetencji studentów, studia doktoranckie, zarządzanie uczelnią

Program współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

OMBUDSMANI W AZERBEJDŻANIE, GRUZJI I NA UKRAINIE

W październiku zakończył się projekt *Advocacy Establishment for Students through Ombudsman Position (AESOP)*, którego celem było stworzenie stanowisk ombudsmanów oraz biur wspierających ich pracę na wschodnioeuropejskich i zakaukaskich uniwersytetach. Przez trzy lata pracownicy Uniwersytetu Warszawskiego pomagali w tworzeniu instytucji rzeczników akademickich na uniwersytetach w Azerbejdżanie, Gruzji i na Ukrainie.

Rzecznik akademicki (inaczej ombudsman lub ombudsperson) to osoba, której zadaniem jest wspieranie studentów i pracowników szkół wyższych w dochodzeniu swoich praw (na przykład w sytuacji sporu) oraz dbanie o to, aby wszyscy członkowie społeczności akademickiej byli traktowani sprawiedliwie i uczciwie. Ombudsperson to osoba neutralna, niepełniąca na uczelni innych funkcji, przez co pozbawiona stronniczości. Studenci oraz pracownicy mogą zwracać się do niej po pomoc w sprawach dotyczących uczelni i jej społeczności w sposób poufny.

Więcej informacji o działaniach i stanowisku rzeczniczki akademickiej na UW można znaleźć na stronie: ombudsman.uw.edu.pl.

Dr Anna Cybulko, rzeczniczka akademicka Uniwersytetu Warszawskiego zaangażowana w realizację projektu AESOP, ocenia, że efekty prac są istotne z co najmniej dwóch powodów. Po pierwsze, projekt zakładał stworzenie instytucji rzeczników praw studenta, a ostatecznie w większości uczelni powstały stanowiska, które będą służyły wsparciem także w przypadku problemów zgłaszanych przez pracowników. Po drugie, to przede wszystkim Uniwersytet Warszawski dostarczył wzorca dla nowych stanowisk ombudsmanów na uczelniach uczestniczących w projekcie, ponieważ spośród wszystkich partnerów projektu jedynie na UW istniała w pełni wykształcona instytucja rzecznika akademickiego działającego na uczelni.

Efekty projektu nabierają szczególnego znaczenia, jeśli wziąć pod uwagę, że UW jest prekursorem rzecznictwa akademickiego w naszym kraju. – W Polsce mamy ombudsmana w Warszawie, w Toruniu. Mamy rzeczników praw studenta przy zarządach samorządów studentów, ale to jest coś innego. Nagle okazuje się, że na wzór Uniwersytetu

Warszawskiego pojawia się 9 nowych rzeczników akademickich, którzy są w Gruzji, Azerbejdżanie, na Ukrainie. To jest bardzo nobilitujące, ponieważ nasz model był tworzony w zasadzie od zera. To była nasza twórcza inicjatywa, rekonstrukcja różnych rozwiązań amerykańskich i europejskich, w Polsce zupełnie nowa – mówi dr Cybulko i dodaje, że partnerzy spoza Unii Europejskiej, u których wprowadzono stanowiska ombudsmanów, odbierali Polskę jako kraj najbliższy kulturowo, co bardzo ułatwiło współpracę.

Oprócz Uniwersytetu Warszawskiego, wdrożenie stanowisk ombudsmanów wspierały uczelnie z Finlandii, Portugalii, Wielkiej Brytanii i Włoch oraz krajowy Rzecznik Akademicki z Austrii (*Ombudsstelle für Studierende*). Pomoc polegała m.in. na dzieleniu się doświadczeniem podczas wizyt studyjnych, opiniowaniu materiałów dla studentów, które miały informować o instytucji ombudsmana i ją promować, oraz na ewaluacji zrealizowanych prac.

W 2017 roku Uniwersytet Warszawski gościł przedstawicieli 10 uniwersytetów z Ukrainy, Gruzji i Azerbejdżanu zainteresowanych utworzeniem funkcji ombudsmana w swoich strukturach. Kilka jednostek UW poprowadziło dla nich spotkania szkoleniowe z zakresu wspierania studentów i pracowników w rozwiązywaniu konfliktów i problemów akademickich. Fot. Asif Hasanov.

Zinstytucjonalizowane wsparcie studentów poprzez ustanowienie stanowiska rzecznika akademickiego (AESOP) – najważniejsze informacje:

Lider: Akaki Tsereteli State University w Kutaisi w Gruzji

Czas trwania: 2015-2019

Budżet: 0,6 mln euro pochodzących ze środków Komisji Europejskiej w ramach programu Erasmus+

Osoby zaangażowane w realizację projektu ze strony UW: dr Anna Cybulko – rzeczniczka akademicka ds. studenckich i pracowniczych, dr hab. Ewa Gmurzyńska i Agnieszka Siedlecka-Andrychowicz z Centrum Rozwiązywania Sporów i Konfliktów przy Wydziale Prawa i Administracji oraz Magdalena Miksa i Elżbieta Felkner z zespołu rzeczniczki akademickiej

aesop.khazar.org

KWADRANS AKADEMICKI

GORĄCY TEMAT: ZIELONE KAMPUSY

Na Uniwersytecie Warszawskim od 1 października tego roku działa zespół doradczy ds. kryzysu klimatyczno-ekologicznego.

Jego zadaniem jest m.in. opracowanie rekomendacji związanych ze zmniejszeniem negatywnego wpływu UW na środowisko naturalne oraz prowadzenie działań edukacyjnych dot. tematyki zrównoważonego rozwoju. Więcej na s. 20.

Pierwsze plany zrównoważonego rozwoju, polityki proekologicznej i strategii „Green university” zaczęły pojawiać się na uczelniach jeszcze przed 2000 rokiem, a w ciągu ostatniej dekady w wielu krajach europejskich czy Stanach Zjednoczonych stały się właściwie akademickim standardem. W dokumentach tych uniwersytety deklarowały, że będą edukować swych studentów w zakresie zrównoważonego rozwoju i uwzględniać tę tematykę w projektach naukowych. Strategie wprowadzały zasady dotyczące oszczędnego zużycia energii i wody, ograniczania marnotrawienia żywności i produkcji innych odpadów, ekologicznych standardów budownictwa uniwersyteckiego czy środków transportu wykorzystywanych przez uczelnie i jej pracowników.

Równolegle rozwijały się też oddolne inicjatywy proekologiczne, w które angażowali się studenci i akademicy. Jednym z przykładów jest zapoczątkowana w 2010 roku na holenderskim Uniwersytecie w Maastricht sieć Green Offices – platform dla studentów i pracowników chcących działać na rzecz zrównoważonego rozwoju w swym lokalnym środowisku. W tej chwili zielone biura działają na ponad 20 uczelniach w 6 krajach europejskich, a w 2015 roku inicjatywa została uhonorowana Nagrodą UNESCO-Japonia w dziedzinie edukacji na rzecz zrównoważonego rozwoju.

I tak jak jeszcze dekadę temu środowisko akademickie koncentrowało się na „ograniczaniu”, „redukowaniu” i „spowalnianiu”, tak teraz w strategiach uniwersyteckich coraz częściej deklaruje się „eliminowanie”, „usuwanie” i „całkowitą rezygnację”.

Największy brytyjski uniwersytet – University College London – ogłosił właśnie nową strategię „Change Possible: The Strategy for a Sustainable UCL 2019-24”. Zapowiedział w niej, że w ciągu 5 lat uniwersyteckie budynki staną się zeroemisyjne, każdy student będzie mógł uczestniczyć w zajęciach dotyczących zrównoważonego rozwoju, a liczba projektów naukowych dotyczących tej tematyki znacząco wzrośnie. Londyńska uczelnia obiecała również redukcję ilości odpadów przypadających na jednego członka społeczności akademickiej o 20%, stworzenie dodatkowych 10 tys. m² terenów zielonych sprzyjających bioróżnorodności oraz wprowadzenie wyłącznie wegetariańskich posiłków w trakcie wszystkich wydarzeń uczelnianych.

Ostatnim zobowiązaniem wpisanym w plan jest całkowita rezygnacja przez uczelnię z używania jednorazowych produktów wykonanych z plastiku. Mają one zniknąć z kampusów UCL do 2024 roku. I nie chodzi tu tylko o naczynia, sztućce i słomki wykorzystywane w uniwersyteckich stołówkach czy produkty biurowe, lecz również o wyposażenie laboratoriów. Wykonane z plastikowych materiałów szalki Petriego, pipety i płytki do hodowli tkanek mają zostać zastąpione wielorazowymi odpowiednikami. Nie zawsze będzie to łatwe zadanie, bo nie w każdej sytuacji sprawdzi się szkło. Konieczne więc będzie poszukiwanie innowacyjnych rozwiązań.

Równie ambitny plan ogłosił Uniwersytet w Leeds, który rozpoczął kampanię #2023PlasticFree i zamierza wyeliminować ten materiał ze swej przestrzeni rok wcześniej niż UCL.

JEDNYM ZDANIEM

„W obliczu degradacji środowiska i utarty bioróżnorodności na niewyobrażalną skalę, priorytetem uniwersytetów i innych instytucji edukacyjnych powinno być przygotowywanie studentów i pracowników na coraz bardziej wymagające czasy. (...) Uniwersytety powinny zagwarantować, że wszyscy studenci, niezależnie od kierunku czy poziomu studiów, będą rozumieć zachodzące w klimacie zmiany oraz znać możliwe działania zaradcze” – napisała na łamach „Times Higher Education” na początku roku akademickiego grupa kilkunastu badaczy. Wśród nich jest 4 członków Międzyrządowego

Panelu ds. Zmiany Klimatu, organizacji ONZ uhonorowanej w 2007 roku Pokojową Nagrodą Nobla, której raporty na temat zmian klimatycznych wywołały ogólnosiwiatową debatę na temat kryzysu. Tekst jest apelem skierowanym do uniwersytetów na całym świecie o ogłoszenie klimatycznego i ekologicznego stanu wyjątkowego oraz o wprowadzenie na kampusach szeregu proekologicznych rozwiązań. Pierwsze deklaracje w tej sprawie wydały już uniwersytety w Stanach Zjednoczonych, Wielkiej Brytanii i Hiszpanii.

KOLEJNO ODLICZ

11 258 naukowców ze 100 krajów, w tym 112 z Polski, podpisało się pod tekstem opublikowanym na początku listopada na łamach „BioScience” w 40. rocznicę pierwszej Światowej Konferencji Klimatycznej, która odbyła się w Genewie. Zebrano w nim dane z ostatnich 40 lat dotyczące m.in. liczby ludności, emisji gazów cieplarnianych, wylesiania planety, zużycia energii, rozwoju transportu lotniczego, topnienia lodowców, poziomu mórz i oceanów, średniej temperatury, ekstremalnych zjawisk pogodowych i wielu innych wskaźników. Autorzy tekstu podkreślają, że

dane analizowane razem jasno pokazują, że stoimy w obliczu klimatycznego stanu wyjątkowego. Sugerują również, że kryzys postępuje szybciej niż przewidywali to naukowcy i może doprowadzić do tak głębokich zmian w ekosystemie, społeczeństwie i ekonomii, że uczyni znaczące obszary Ziemi niezdatnymi do życia. Sygnatariusze wskazują, jakie działania należy podjąć natychmiastowo, by zapobiec katastrofie, oraz deklarują wsparcie ze strony środowiska naukowego dla decydentów w opracowywaniu strategii łagodzenia zmian.

oprac. Katarzyna Łukaszewska

Źródła: <https://academic.oup.com>, www.theguardian.com, www.timeshighereducation.com, www.ucl.ac.uk, www.the-scientist.com, www.bristol.ac.uk, www.environment.admin.cam.ac.uk, www.harvard.edu, <https://sustainability.leeds.ac.uk>, <https://warwick.ac.uk>.

BUILDING A EUROPEAN UNIVERSITY

At the beginning of November, the 4EU+ Alliance and 16 other consortia, which were selected for funding in the first pilot “European Universities” call for proposals, met in Brussels to launch this initiative. In October, Sorbonne University hosted the 2019 Annual Meeting of the 4EU+ Alliance in which representatives of six universities took part. During the two-day meeting, members of the 4EU+ community reviewed the first milestones achieved and discussed future collaboration. October also saw the 4EU+ Student Conference in Copenhagen.

ANNUAL MEETING IN PARIS 21-22 OCTOBER

Bringing together the Rectors, Steering Committee, Vice-Rectors of Education and Research and the representatives of Flagships and 4EU+ Working Groups across the six member universities, the 2019 Annual Meeting covered the achievements of the Alliance. The participants also discussed the future goals, including the implementation of the Erasmus+ “European Universities” project and development of joint research activities. At the top of the list was a progress review, followed by the budget, governance, and work programme for the coming year.

STUDENT CONFERENCE IN COPENHAGEN 24-25 OCTOBER

The representatives of 4EU+ students participated in the 4EU+ Student Conference at the University of Copenhagen. Student representation at the 4EU+ universities and student perspectives on 4EU+ educational activities were the main themes of the two-day event. As part of the meeting, participants discussed issues related to student mobility, student activity in the alliance's activities, digital education, and 4EU+ Alliance involvement in solving current EU problems.

KICK-OFF EVENT OF THE EUROPEAN UNIVERSITIES INITIATIVE 7-8 NOVEMBER

In June, the European Commission selected 17 European University alliances, which will obtain funding for their projects to become the “European Universities” of the future. 4EU+ was one of them. In November, Rectors, Vice-Rectors and students representing universities from the selected consortia, as well as EU politicians responsible for the higher education area and Tibor Navracscs, EU Commissioner for Education, Culture, Youth and Sport. The 4EU+ Alliance was represented by Rectors or members of Steering Committee from the 4EU+ universities, as well as students representatives. The attendants talked about the support they need from their Member States and the European Commission.

UW AS A RESEARCH UNIVERSITY

The University of Warsaw obtained a grant in the first competition in the framework of the “Excellence initiative – research university” programme. Experts evaluating the UW application gave it the highest evaluation score.

Thanks to the grant, it will be possible to:

- › establish a scholarship programme for scientists that includes funds to create a research team after returning to the University of Warsaw;
- › co-fund the costs of traveling to conferences and schools for employees, doctoral candidates, and students;
- › develop the existing internal grant programme at the university;
- › provide soft skills training (e.g. writing articles, presenting scientific results, project management);
- › set a programme for visiting professors;
- › open new study programmes related to priority research areas;
- › finance the scholarship system and research camps for the best candidates;
- › open a kindergarten in Ochota and childcare centers in the city center.

“WE ARE ALL EQUAL”

In October, the “We Are All Equal” social campaign has been launched. It aims to emphasize the diversity of the UW community and equality among its members.

The University of Warsaw is a place where there is no room for any kind of discrimination. We strive to create a friendly, peaceful, and safe atmosphere where everyone, regardless of their nationality, gender, age, disability, sexual orientation, and religion, will feel comfortable.

The “We Are All Equal” campaign consists of a set of posters and social media activities. Materials will also appear on university websites and fan pages. Members of our community, representing groups particularly at the risk of discrimination and unequal treatment, featured in a video.

The campaign aims to raise awareness of discrimination, hate speech, mobbing, and how to counteract these phenomena.

SZKOŁA GŁÓWNA I BITWA POD KRZYWOSĄDZEM 1863 ROKU

Coraz częściej przy kolejnej rocznicy Powstania Warszawskiego dyskutujemy, czy powstanie miało sens. W mniejszym stopniu zadaje się to pytanie w odniesieniu do powstania styczniowego. Tymczasem to w murach naszej Alma Mater ponad 150 lat temu, przed wybuchem tyleż romantycznego, co szaleńczego zrywu, trwała dyskusja nad sensem walki, gdy szanse na zwycięstwo są nader nikłe. Czy lepiej zginąć niż żyć na kolanach, czy przeczekać, by potem zwycięsko powstać i budować Niepodległą?

Po śmierci cara Mikołaja I nastał czas odwilży posewa-stopolskiej – dla Polaków dogodny moment, by uzyskać, choćby częściowo, swobody narodowe ukrócone po powstaniu listopadowym. Na tej fali w Warszawie rozkwitło życie akademickie. Najpierw w 1857 roku powstała Akademia Medyko-Chirurgiczna, a w listopadzie 1862 roku w dawnym kampusie uniwersyteckim przy Krakowskim Przedmieściu, ruszyła Szkoła Główna Warszawska, złożona z czterech wydziałów. Czas był to niespokojny, więc nic dziwnego, że studenci, na korytarzach, w salach wykładowych czy na dziedzińcu Pałacu Kazimierzowskiego rozprawiali o polityce. Podział polityczny był coraz wyraźniejszy, tak jak w całym kraju. Stronnictwo „czerwonych” chciało wybuchu powstania, stronnictwo „białych” odrzucało walkę zbrojną, preferując naciski polityczne. Zwolennicy „czerwonych” zawiązali Komitet Akademicki, na którego czele stanął student medycyny Władysław Daniłowski.

W połowie stycznia 1863 roku w budynku prosektorium Szkoły Głównej odbyły się co najmniej dwa masowe zebrania studentów, a jedno z nich miało miejsce na cztery dni przed wybuchem powstania. Na wiec ten przyszła zdecydowana większość studiującej młodzieży (ponad pół tysiąca na 800 studiujących). W nerwowej, ale też patriotycznej atmosferze rozprawiano, czy Szkoła Główna ma przyłączyć się do powstania. Relacjonując to spotkanie, „Dziennik Poznański” z 20 stycznia na pierwszej stronie pisał: *Komitet Akademicki odniósł się z żądaniem do młodzieży Szkoły Głównej, ażeby ta poddała się pod jego rozkazy i przyjęła w oporze czynny udział*. Tym, którzy wątpili w sens powstania, zarzucano tchórzostwo i zdradę.

Zwolennicy zbrojnego wystąpienia byli jednak w mniejszości. Przeważał głos rozsądku, że lepiej krok po kroku, stosując polityczne naciski, uzyskiwać ustępstwa od cara. Wszak zgoda władz rosyjskich na utworzenie polskiej Szkoły Głównej była dobrym przykładem na sukces takiej polityki. Jeden z mówców, sprzeciwiając się uczestnictwu studentów Szkoły Głównej w powstaniu, wypowiedział te słowa: „Możemy wszyscy pójść

i wyginąć, ale nie chcemy przykładać ręki do zburzenia instytucji, która nie tylko do nas, lecz i do przyszłości należy.”

Cytowany już „Dziennik Poznański” pisał: *Ta młodzież Szkoły Głównej daje tym krokiem świadectwo trzeźwego uczucia do kraju*. Zwolennikiem takiej postawy był student Szkoły Głównej, Eugeniusz Sokolski.

Tymczasem 22 stycznia 1863 roku powstanie jednak wybuchło. Od samego początku powstańcy przegrywali. Nie mieli szans wobec regularnie ćwiczonej, dobrze uzbrojonej armii rosyjskiej. Dyktator powstania Ludwik Mierosławski 17 lutego 1863 roku przybył do ogarniętego powstaniem kraju. Przekroczył granicę Prus z Rosją pod Bydgoszczą. Już na ziemiach Królestwa Polskiego czekać na niego miały jednostki partyzanckie złożone z ideowo wyrobionej młodzieży akademickiej. Za Mierosławskim nadciągał transport broni zakupionej przez Komitet Centralny Narodowy i wykonanych przez polskich studentów z belgijskiego Liège sześć specjalnych „wozów bojowych”. Owe wozy miały być rodzajem cudownej broni, które miały zadecydować o zwycięstwie powstania. W środku tych dziwnych wehikułów mieli być ukryci strzelcy, a cały wóz najeżony był kosami, strzegącymi dostępu wrogom. Niestety, na ówczesnej granicy, gdzieś pod Bydgoszczą władze pruskie zarekwirowały całe to uzbrojenie.

Mniej więcej w tym czasie, od strony Warszawy, jechali koleją do Nieszawy studenci ze Szkoły Głównej, którzy posłuchali nawoływań Komitetu Akademickiego. Stamtąd podążyli marszem na spotkanie dyktatora, które nastąpiło 18 lutego 1863 roku pod kujawską wsią Krzywosądz. W obozie stawiło się ledwie około 100 osób, z czego blisko połowa znała się ze studiów w Warszawie. Był więc znany nam już Władysław Daniłowski, byli jego koledzy eks-studenci Akademii Medyko-Chirurgicznej: Jan Kurzyna i Saladyn Rumlow. Było też około 20 akademików przybyłych ze Szkoły Górniczej w Liège, gdzie na rozkaz Mierosławskiego budowali znane nam już „wozy bojowe”.

Nie wszyscy akademicy zjechali na czas, poszczególne grupy miały dojść w ciągu następnego dnia. Do tych przy-

Dr Robert Gawkowski jest znawcą dziejów uniwersytetu i historykiem sportu, autorem książki *Akademicki sport XX-wiecznej Warszawy*. Pracuje w Archiwum UW.

Eugeniusz Sokolski, student Szkoły Głównej.
Źródło: Muzeum UW.

Generał Jurij Iwanowicz Szulder-Szuldnier, rosyjski dowódca wojsk carskich pod Krzywosądzem.
Źródło: domena publiczna.

Władysław Daniłowski, student, przewodniczący Komitetu Akademickiego, uczestnik bitwy pod Krzywosądzem.
Źródło: domena publiczna.

byłych pod Krzywosądzem patetycznie przemówił Mierosławski, nawołując do spodziewanej walki. „Zrobiło to niesmaczne wrażenie, naboi nie ma, broni brak, jeść nie ma co, a tu taka emfaticzna mówka, od której robi się niedobrze” – wspominał uczestnik bitwy Jan Łukasz Borkowski, dalej precyzując: „Byliśmy uzbrojeni w kosy, dubeltówki, starożytnie sztucery, kilkunastu załedwie miało nową broń z zapasem amunicji.”

Tymczasem 19 lutego 1863 roku do Krzywosądzka zbliżała się już armia rosyjska, dowodzona przez Jurija Iwanowicza Szulder-Szuldniera. Jej siła to prawie 1000 dobrze wyćwiczonych i uzbrojonych żołnierzy i dwie połowe armatki.

„Strzały coraz to częściej dały się słyszeć. [...] Nieprzyjacielskie trąbki zagrały donośnie, dając sygnały nieprzyjacielskim kolumnom. Zdawało się, że do koła zostaliśmy otoczeni, gdyż lasek ten, a raczej gajk krzywosądzki, z łatwością można było cały, niewielkimi siłami obsaczyć. Nie dowierzałem jeszcze rzeczywistości.”
– przyznawał Władysław Daniłowski.

Niestety Mierosławski pochłonięty był wizją budowy wozu bojowego. Jego żołnierze zamiast szukać miejsca do obrony, naprędce składali z elementów najeżony kosami „wóz bojowy”. Idée fixe zawładnęła dyktatorem, a „wóz bojowy” nie odegrał w walce żadnej roli. Rosjanie systema-

tycznie wdzielali się na pozycje powstańców i opanowali cały teren w cztery godziny. Bitwa pod Krzywosądzem trwałaby krócej, ale wojska Szulder-Szuldniera atakowały bardzo ostrożnie, gdyż to, co było słabością wojska powstańczego, Rosjanie mylnie przyjęli za jego siłę. Nieskoordynowana obrona, brak broni i słabe wyćwiczenie powstańców tak bardzo zaskoczyły carskich żołnierzy, że uważali to za podstęp i zasadzkę. Resztki akademickich oddziałów Mierosławskiego uszły z Krzywosądzka, zostawiając na polu walki kilkudziesięciu poległych, wielu rannych oraz wyglądający jak rzeźba Władysława Hasiora, najeżony kosami „wóz bojowy”. Wśród poległych znalazł się brat Marii Konopnickiej, student z Liège, Jan Wasilowski. Poległo ogółem czterdziestu akademików.

Ocaleni powstańcy zakwaterowali się pod wsią Dobra. Borkowski tak to wspominał: „Nastrój był rozpaczyliwy, nieporządek wielki, oddziały rozrzucone po wsi bez ładu. Kilkunastu kozaków mogło nas rozpedzić. Nie było pikiet i straży. Dowódcy się kłócili.” W tym stanie ducha rozegrano 21 lutego drugą bitwę – pod Nową Wsią, która skończyła się klęską oddziałów powstańczych.

W powstaniu styczniowym, według obliczeń prof. Stefana Kieniewicza, wzięło udział ponad 113 studentów Szkoły Głównej. Ci, którzy

przeżyli, wracali do Warszawy ze spuszczoneymi głowami. W 1864 roku rosyjski kurator polecił nie przyjmować do Szkoły Głównej nikogo podejrzanego o sprzyjanie powstańcom. Jednak dzięki odważnym zabiegom rektora Józefa Mianowskiego udało się obejść carski ukaz. Akademicy, których wcześniej pomawiano o zdradę i tchórzostwo, teraz pomagali przegrany w powrocie na uczelnię i w legalizacji niebezpiecznych życiorysów. Nadeszła epoka pozytywizmu.

Chichot historii dotyczył także zwycięzcy. Pogromca polskich oddziałów Jurij Iwanowicz Szulder-Szuldnier, żył jeszcze lat kilkanaście, otrzymując za zdławienie powstania wysokie odznaczenia rosyjskie i stopień generała. Tak naprawdę pochodził z polsko-inflanckiej rodziny. Najpewniej nie miał dzieci, ale doczekał się licznych siostrzeńców, którzy uważali się za Polaków. Dwóch za działalność patriotyczną zesłano nawet na Sybir. Żaden z nich nie mógł już studiować w polskiej Szkole Głównej, którą w 1869 roku przekształcono w rosyjski Cesarski Uniwersytet Warszawski.

Za pomoc w pisaniu artykułu i za inspirację autor dziękuje Igorowi Strojcekiemu, pochodzącemu z rodziny gen. Szulder-Szuldniera.

· 29.08.2019

PROF. DR HAB. JANUSZ OSZCZAPOWICZ

specjalista w zakresie fizycznej chemii organicznej, były pracownik Wydziału Chemii UW

· 15.09.2019

SYLWIA NIEWÓJT

pracownik Sekcji ds. Zagranicznych Studentów Studiów Częściowych w Biurze Współpracy z Zagranicą UW

· 17.09.2019

MAGDALENA SOŁYGA

studentka I roku na kierunku podstawowym kognitywistyka w Kolegium Międzywydziałowych Indywidualnych Studiów Matematyczno-Przyrodniczych

· 25.09.2019

PROF. DR HAB. ALEKSANDER OCHOCKI

specjalista w zakresie filozofii historii i filozofii społecznej, były dyrektor Instytutu Filozofii UW, wieloletni pracownik tej jednostki

· 28.09.2019

DR HAB. KRZYSZTOF HEJWOWSKI, PROF. UW

specjalista w zakresie językoznawstwa angielskiego, translatoryki i leksykografii, były dziekan Wydziału Lingwistyki Stosowanej UW oraz dyrektor Instytutu Lingwistyki Stosowanej UW

· 29.09.2019

DR HAB. ALICJA KATARZYNA SIEMAK-TYLIKOWSKA, PROF. UW

specjalistka w zakresie dydaktyki, była dziekan i prodziekan Wydziału Pedagogicznego UW, wieloletni członek zarządu Towarzystwa Przyjaciół Uniwersytetu Warszawskiego, pełniąca na UW liczne funkcje doradcze

· 9.10.2019

ANIELA WYSOKIŃSKA

wieloletnia kierownik Biblioteki Instytutu Lingwistyki Stosowanej UW

· 11.10.2019

PROF. DR HAB. ANDRZEJ ZDZISŁAW MAKOWIECKI

historyk literatury pozytywizmu, Młodej Polski i dwudziestolecia międzywojennego, członek Polskiej Akademii Nauk, wieloletni pracownik UW, były prodziekan Wydziału Polonistyki UW

· 16.10.2019

PROF. DR HAB. PIOTR RONIEWICZ

specjalista w zakresie geologii dynamicznej i sedimentologii, wieloletni pracownik UW, były dziekan Wydziału Geologii

· 16.10.2019

DR HAB. BARBARA BUŁHAK-JACHYMCZYK

specjalistka w zakresie biochemii żywienia, były pracownik dawnej Katedry Biochemii UW

· 18.10.2019

DR MAŁGORZATA KALINOWSKA

specjalistka w zakresie biochemii, wieloletni pracownik Wydziału Biologii UW

· 21.10.2019

PROF. DR HAB. WALDEMAR JAN DZIAK

specjalista w zakresie stosunków międzynarodowych, myśli politycznej i cywilizacji azjatyckich, były pracownik dawnego Wydziału Dziennikarstwa i Nauk Politycznych UW i Centralnego Ośrodka Metodycznego Studiów Nauk Politycznych

· 31.10.2019

PROF. DR HAB. ANDRZEJ SZYMACHA

specjalista w zakresie teorii cząstek elementarnych i szczególnej teorii względności, były prodziekan Wydziału Fizyki UW, były kierownik dawnej Katedry Teorii Hadronów i Leptonów w Instytucie Fizyki Teoretycznej UW

· 6.11.2019

PROF. DR HAB. ANDRZEJ PŁOCHOCKI

specjalista w zakresie fizyki jądrowej, były kierownik dawnego Zakładu Spektroskopii Jądrowej na Wydziale Fizyki UW, wieloletni pracownik Instytutu Fizyki Doświadczalnej UW

REDAKCJA NAUKOWA ROMUALD HUSZCZA, JUSTYNA NAJBAR-MILLER, ANNA WOJAKOWSKA-KUROWSKA

Koreańskie światy kobiet – między dziedzictwem konfucjanizmu a wyzwaniem współczesności

SERIA COREANA VARSOVIENSIA

Tom studiów poświęconych aktywności kobiet koreańskich w życiu społecznym różnych epok, w historii, kulturze oraz literaturze, początkom nurtu feministycznego w wielu dziedzinach twórczości literackiej i artystycznej, a także wizerunkom słynnych Koreanek, bohaterki masowej wyobraźni. W humanistyce koreańskiej i koreanistycznej coraz częściej podejmuje się problematykę dotyczącą obecności kobiet w życiu społecznym różnych epok, a także w rozmaitych przekazach literackich i manifestacjach światopoglądowych. Odmienne postrzeganie kobiety koreańskiej i kobiet w Europie związane jest z silnym fundamentem konfucjańskim, kształtującym świadomość społeczną dawnej i współczesnej Korei.

WŁODZIMIERZ LORENC

Filozofia hermeneutyczna. Inspiracje, klasycy, radykalizacje

Pierwsza polska monografia poświęcona filozofii hermeneutycznej. Autor rozważa pojęcie filozofii hermeneutycznej oraz przedstawia główne cechy hermeneutycznego filozofowania i specyfikę tej filozofii. Prezentuje dokonania filozofów, którzy przyczynili się do powstania filozofii hermeneutycznej – Nietzschego, Diltheya i Heideggera, i wskazuje powody, dla których żaden z nich nie może być uznany za twórcę filozofii hermeneutycznej. Omawia dokonania Gadamera i Ricoeura – nazwanych klasykami filozofii hermeneutycznej – oraz próby radykalizowania stanowiska Gadamera zaproponowane przez Vattima i Caputo, sięgających do inspiracji płynących od Heideggera. Stara się odpowiedzieć na pytanie, czy radykalizacje te rzeczywiście otwierają przed filozofią hermeneutyczną szanse jej rozwoju, czy też okazują się ślepią uliczką. Omawia miejsce filozofii hermeneutycznej w ramach całej filozofii nowożytnej oraz proponuje korekty umożliwiające jej funkcjonowanie jako w pełni aktualnego sposobu filozofowania.

REDAKCJA NAUKOWA ELŻBIETA WICHROWSKA, AGATA WDOWIK

Kajety Korpusu Kadetów Szkoły Rycerskiej t. 2, Ludzie – wartości – kultura materialna

Publikacja dotyczy prapoczątków Uniwersytetu Warszawskiego, tzn. historii Szkoły Rycerskiej (1765-1794). Przedmiotem zainteresowania autorów są: problemy życia codziennego kadetów i profesorów Korpusu Kadetów, zagadnienia uporządkowania topograficzno-architektonicznego terenu współczesnego kampusu głównego (wraz z opracowaniem rozwiązań sieci wodociągów prowadzonych przez tereny kampusu), modele nowoczesnego kształcenia w Szkole Rycerskiej (w tym omówione zostały nowoczesne podręczniki do nauki historii, języków, fizyki), a także próba rekonstrukcji zaproponowanego przez twórców Szkoły modelu ideowo-swiatopoglądowego na podstawie zachowanych, a niepublikowanych wcześniej tekstów źródłowych.

30 października w podziemiach Biblioteki Uniwersyteckiej w Warszawie odbyło się otwarcie nowej przestrzeni sportowej, z której korzystać będą studenci i pracownicy UW. Jest to pierwszy tego rodzaju wielofunkcyjny obiekt sportowy Uniwersytetu Warszawskiego na Powiślu i pierwsza zakończona inwestycja programu wieloletniego. Więcej na **s. 29**.

